

SURİYELİLERİN SOSYAL UYUMUNDA YEREL YÖNETİMLERİN ETKİSİ

Aydın SİĞİRTMAÇ

SURİYELİLERİN SOSYAL UYUMUNDA YEREL YÖNETİMLERİN ETKİSİ*

Aydın SİĞİRTMAÇ

Editör: Prof. Dr. Ali Fuat GÖKÇE

* Bu kitap, Aydın SİĞİRTMAÇ'a ait Prof. Dr. Ali Fuat GÖKÇE danışmanlığında hazırlanan *Suriyelilerin Sosyal Uyumunda Yerel Yönetimlerin Etkisi:Şahinbey Belediyesi Örneği* isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Suriyelilerin Sosyal Uyumunda Yerel Yönetimlerin Etkisi
Aydın SİĞİRTMAÇ

Genel Yayın Yönetmeni: Berkan Balpetek

Editör: Prof. Dr. Ali Fuat GÖKÇE

Kapak Tasarımı: Aydın SİĞİRTMAÇ

Sayfa Tasarımı: Duvar DESIGN

Basım Tarihi: Mayıs 2026

Yayıncı Sertifika No: 49837

E-ISBN: 978-625-8756-46-3

© Duvar Yayınları

853 Sokak No:13 P.10 Kemeraltı-Konak/İzmir

Tel: 0 232 484 88 68

www.duvar yayinlari.com

duvarkitabevi@gmail.com

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
RESİMLER LİSTESİ.....	viii
HARİTALAR LİSTESİ.....	ix

GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	1
B. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	1
C. Araştırmanın Yöntemi.....	1
D. Hipotezler.....	2
E. Sınırlılıklar	2
F. Tanımlar	2

I. BÖLÜM

GÖÇ, SOSYAL UYUM, SURIYE	3
1.1. Göçün Tanım.....	3
1.2. Göç Olgusu	4
1.3. Göçmen Kavramı.....	6
1.4. Göçün Nedenleri	7
1.4.1. Doğal Etkenler	8
1.4.2. Sosyal ve Ekonomik Etkenler.....	8
1.4.3. Bireysel Etkenler	10
1.5. Tarih Boyunca Türkiye’ye Yapılan Göçler	11
1.6. Türkiye’de Yasal Mevzuatlar ve Statüler.....	13
1.6.1. Türk Hukukunda Mülteci, Şartlı Mülteci ve Sığınmacı Kavramları.....	13
1.6.1.1.Mülteci.....	13
1.6.1.2. Şartlı Mülteci	14
1.6.1.3. Sığınmacı	14
1.7. Göç ile İlgili Sözleşmeler ve Protokoller	
1.7.1.1951 Mültecilerin Hukuk Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi	15
1.7.2. Mültecilerin Hukuku Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü.....	17

1.8. Göç Türleri.....	19
1.8.1. Göçmenlerin Nitelik Düzeyine Göre Sınıflandırılması	19
1.8.1.1. Niteliksiz İşgücü Göçü	19
1.8.1.2. Beyin Göçü.....	19
1.8.2. Göçmenlerin Yasal Statülerine göre Sınıflandırılması.....	20
1.8.2.1. Düzenli göç.....	20
1.8.2.2. Düzensiz göç	21
1.8.3. Göçmenlerin İkamet Sürelerine Göre Sınıflandırılması	21
1.8.3.1. Kalıcı göç.....	21
1.8.3.2. Geçici göç.....	22
1.9. Suriye’de Arap Baharı	22
1.10. Sosyal Uyum.....	24
1.10.1. Kültürlenme Stratejileri	24
1.10.2. Kültürlenmenin Temel Yapı Taşları	25
1.10.3. Sosyal Uyum Etkileyen Faktörler.....	26
1.10.4. Göç ve Sosyal Uyum	27
1.10.5. Uyumsuzluk.....	29

II. BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER	31
2.1. Yerel Yönetimlerin Tanımı.....	31
2.2. Yerel Yönetimlerin Faydaları ve Önemi	32
2.3. Yerel Yönetimlerin Sakıncaları.....	36
2.4. Yerel Yönetim Düşüncesinin Gelişimi.....	37
2.5. Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkışı	38
2.5.1. Avrupa’da Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkışı.....	39
2.6. Yerel Yönetimlerin Temel İlkeleri	43
2.7. Türkiye’de Yerel Yönetim Kuruluşları ve Görevleri	46
2.8. Yerel Yönetimlerin Varlık Nedenleri	47
2.9. Yerel Yönetimlerin Denetimi	51
1. Siyasal Denetim.....	51
2. Yargı Denetimi.....	51
3. İdari Denetim.....	52

III. BÖLÜM

SURİYELİLERİN SOSYAL UYUMUNDA YEREL YÖNETİMLERİN

ETKİSİ: ŞAHİNBEY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ.....53

3.1. Şahinbey İlçesinin Tarihçesi 53

3.2. Şahinbey İlçesinin Coğrafi Konumu ve İklimi..... 54

3.3. Şahinbey İlçesinin Ekonomik Yapısı 54

IV. BÖLÜM

ÇALIŞMA ALANI VE KAPSAMI.....55

4.1. Şahinbey Belediyesinde Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların
Genel Durumuna İlişkin Veriler..... 55

4.2. Şahinbey Belediyesinde Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların
sosyo-ekonomik Yönden Şahinbey Belediyesini Değerlendirmeleri 60

SONUÇ..... 69

KAYNAKLAR..... 72

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetimler Arasındaki Yetki ve Görev Farklılığı.....	47
Tablo 2. Şahinbey Belediyesi Sosyal Yardımlaşma Biriminin Suriyeli Mültecilere Yapmış Olduğu Hizmetler.....	63
Tablo 3. 2012-2013 Eğitim Öğretim Yılında Suriyelilere Yapılan Yardımlar.....	65
Tablo 4. 2013-2014 eğitim öğretim yılı.....	65
Tablo 5. 2014-2015 eğitim öğretim yılı.....	66
Tablo 6. 2015-2016 eğitim öğretim yılı.....	66
Tablo 7. 2016-2017 eğitim öğretim yılı.....	66
Tablo 8. 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı	66
Tablo 9. Şahinbey Belediyesi Tarafından Suriyelilere Yönelik Yapılan Yardımlar	67
Tablo 10. Şahinbey Belediyesi Tarafından Suriyelilere Yönelik Kırtasiye Yardımları	68

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.Uyumun temel alanlarını tanımlayan kavramsal bir çerçeve.....28

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Suriyeli Çadırları	59
Resim 2. Adil Teymur İmam Hatip Ortaokulu Öğrencilerinin Yardımları.....	62
Resim 3. Suriyelilere Verilen Eğitim Olanakları	62
Resim 4. Suriyelilere Verilen Karneler.....	63
Resim 5. Suriyeli'lere Kömür ve Dedektör Dağıtımı	64
Resim 6. Şahinbey Belediyesinden Yardım Paketi.....	65
Resim 7. Yusuf İslam Desteği	67

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. Şahinbey Mahalleleri Haritası.....	56
--	----

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Son yıllarda toplu göç, göç olgusunu günümüzün en önemli gündem konularından biri haline getirmiştir. Nitekim kitlesel göçler insanlık tarihi kadar köklü olmasına rağmen politik, ekonomik, sosyal ve tartışmaların merkezinde meydana gelmiş, geniş ve hızlı bir şekilde yayılmıştır. Önce sanayileşme ve kentleşme ve ardından dünya savaşları bu sürecin merkezinde yer almaktadır.

Öyle ki Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra evlerini terk etmek mecburiyetinde olan, evlerini kaybeden milyonlarca Avrupalıya destek olmak için 14 Aralık 1950'de Birleşmiş Milletler öncülüğünde kurulmuştur Başlangıçta geçici olarak ve sadece II. Küresel savaş kayıplarına odaklanan örgüt, hızla kalıcı hale gelmiş ve başlangıcından bugüne dünyanın birçok yerinde çalışmalar yürütmüştür. Bu süreçle ilgili olarak Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (Cenevre Sözleşmesi) 1951 yılında, Ek Protokol ise 1967 yılında New York'ta imzalanmıştır. Türkiye bu protokolü coğrafi bir çekinceyle imzalayarak, yalnızca Avrupa'dan gelen kişileri kabul edeceğini belirtmiştir.

B. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Suriye'de olayların başladığı Nisan 2011'den bu yana ülkedeki çatışma ve çatışma ortamının halen devam ettiği ve bu karmaşanın yakın bir gelecekte sona ermesinin beklenmediği görülmektedir. Araştırmalar, ülkemize gelen Suriyelilerin büyük bir kısmının Avrupa'ya gitmeyi veya ülkelerine dönmeyi planlamadığını, ancak Türkiye'de yaşamlarını sürdürmeyi planladığını göstermektedir. Bu anlamda, yerel toplulukla etkileşim ve sosyal uyum ve bütünleşme süreçleri her geçen gün daha da önemli hale gelmektedir. Bu değerler ve artan önem üzerine kurulan çalışmada Şahinbey İlçesinin Suriyelilere yaptığı destekler ve yapılan çalışmalar aktarılacaktır.

C. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin genel amacı, araştırmanın hangi bağlamda yürütüleceğini ve mevcut araştırma sonuçlarını özetleyerek hangi boşlukların doldurulması gerektiğini ortaya koymaktır. Tarama derinliği, gerçekleştirilen işin türüne göre de değişebilir. Örneğin, durum tespiti amacıyla yazılması gereken bir inceleme makalesi, birden fazla yayının gözden geçirilmesini gerektirebilir. Öte yandan, araştırmanın sunulduğu makalede veya proje başvurusu için referans mektubunda nispeten az sayıda yayına yer verilebilir. Tarihsel akışı göstermek

için anlatım kronolojik sırayla gerçekleştirilebilir veya tematik bir yaklaşım tercih edilebilir. Mevcut durum genellikle önceki araştırmalarla birlikte vurgulanır. Elbette bu, çalışma sürecinde ortaya çıkacak ek yayınları gerektirecektir (Koroğlu, 2015: 62).

D. Hipotezler

Araştırmanın hipotezi; Suriyelilerin sosyal uyumunda yerel yönetimlerin etkisi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

E. Sınırlılıklar

Çalışmadaki sınırlılık kaynak taraması esnasında ulaşılan kaynaklardır. Bu çerçevede literatür taraması yapılarak araştırma ortaya konmuştur.

F. Tanımlar

Göçmen: göç unsuru sonucunda ortaya çıkan nüfus hareketidir. Buna ek olarak yaşadığı bölgeden ayrılıp başka bir bölgeye giden ve burada geçici ya da kalıcı olarak ikamet eden kişilere denmektedir (Öztürk, 2017).

Sosyal uyum: Bireyin üyesi olduğu, toplumun toplumsal değer yargılarına göre hareket etmesi, çevresindeki yeniliklere uygun davranışlarda bulunmasıdır (Saygın ve Hasta, 2018: 309).

I. BÖLÜM

GÖÇ, SOSYAL UYUM, SURİYE

1.1. Göçün Tanım

Göç, “çeşitli nedenlerin etkisi altında bir nüfusun çok uzun bir süre yer değiştirmesi” olarak tanımlanmaktadır. Göç, içinde yaşadığımız toplumun tüm sağlık, kültürel, siyasi ve sosyal faktörlerini kapsayan bir olgudur. Çok yönlü mizacından dolayı sosyologlardan psikologlara, işletme yöneticilerine kadar pek çok kişiyi cezbeden bir konudur. Bu göç faktörleri değişim için incelenmiştir. Göç, daha küçük ülke veya grupların nüfus gelişimini doğrudan etkileyen önemli bir faktör olup, nüfusun yaş ve cinsiyet kompozisyonunda değişikliklere neden olmaktadır. Bu değişimler, alıcı ve göçmen çevrelerde zıt şekillerde meydana gelmektedir. Göçe katılan nüfusun cinsiyeti ve yaş gruplarına bağlı olarak, olacağını ifade etmiştir. Göç alanlarında yukarıda belirtilen özellikler bakımından bir birikim ve göçmen bölgelerinde bir azalma olacaktır. Nüfusun niteliksel yapısında da değişikliklere yol açacaktır. Toplumun yapısı, kültürü, ekonomisi, siyaseti vb. Kısa sürede tüm kurumlarını etkileyecektir” (Akkayan, 1979: 20).

Araştırmada göç sonrası toplum yapısını etkileyen bu faktörler büyük önem taşımaktadır. Göç, devlet birliğinin ana solucanlarında bir tür yağma ile ilişkilendirilmiştir. Bedevi toplulukları eskiden her şeyi yok etmekte, yerleştikleri bölgelerde yeniyi benimsemektedirler (Kepenek, 2016: 4). Ancak günümüze kadar göç tanımları değişikliğe uğramaktadır. Genel bir açıklamayla ifade edilirse, kişilerin veya ailelerin göç; sosyal, ekonomik ve kültürel alanların daha iyi olduğu farklı bir yerleşime gittikleri ve gittikleri yerde hayatlarına devam ettikleri bir gerçektir.

Göçmenlik hareketliliği, birey için sorunların ağır olduğu aşama olsa da; globalleşmeyle beraber göç hareketleri daha yoğun hale gelmektedir. Yoğun göç hareketleri; küresel ilerleme, rekabetçi bir pazar yeri ve farklı kültürlerin aynı toplumda barış ve uyum içinde yaşama yeteneği gibi önemli konularda değer katan bir kavramdır. Öte yandan göç, sosyal değişimden kaynaklanan kolektif bir eylemdir. Aynı zamanda alıcı ülkedeki ve kökenindeki tüm sosyal yapıları da etkiler. Başka bir tanımda göç, bir kişinin veya bir grubun uluslararası sınırlar boyunca veya bir ülke içinde yerinden edilmesidir. Süresine, niteliğine ve nedenine bakılmaksızın, insanların içinde hareket ettiği bir nüfus hareketidir. Bu, mültecilerin, yerlerinden edilmiş kişilerin, ekonomik nedenlerle göçmenlerin ve çeşitli amaçlarla çalışanların göçünü içerebilir (Perruchoud ve Redpath, 2004: 35).

Dar manada göç, bir yerden diğerine yer değiştirme hareketidir. Ancak göç olgusunu yalnızca yerinden edilme temelinde değerlendirebiliriz. Cumhuriyet döneminde Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinin tanık olduğu geniş çaplı göç hareketleri çeşitli neden ve önlemlerle de olsa devam etmiş, kentleri ve kentleşme süreçlerini kelimenin tam anlamıyla etkilemiştir (Özby, 2014: 98). Cumhuriyetin ilk dönemlerinde kentlere modern bir yapı ve karakter verme arzusu, o döneme hakim olan modernist yaklaşımın etkisiyle, merkezi planlama faaliyetleri ile şekillenmiştir. Dolayısıyla şehirlerin bir modernleşme aracı olduğunu ifade edilebilir. Bu şekilde kentleşme, şehirlere modern bir görünüm kazandırmayı ve kırsal nüfus oranlarını düşürmeyi amaçlamaktadır. “Cumhuriyet döneminde ve özellikle 1948'den sonra kırsal kesimden şehirlere kitlesel göçler olmuştur. 1948'den sonra Amerika Birleşik Devletleri'nden alınan Marshall yardımı, traktörün yayılmasıyla kırsal alanların büyük dönüşümlerinin bir parçası olmuştur. Ülkemizde 1939'da 3200 traktör, 1959'da 44.000'e ulaşmıştır. Bu süreç, kırsal kesimde iş gücü fazlası olarak kendini göstermiş ve insanlar ekonomik faktörler nedeniyle kentlere göç etmeye başlamıştır.

Bireylerin ve toplumların coğrafi hareketlerinin göç olarak kabul edilebilmesi için bu hareketin istikrar adına gerçekleşmesi gerekir. Çünkü insan yaşadığı toplumun en üst düzeyinde motivasyonunu gerçekleştirmek ister. Bu durum bireyin sosyal hareketliliğini sağlar (Tekeli, 2008: 18). Göçler amaçlarına, davranış şekillerine, nedenlerine, katılımcıların özelliklerine, göç yerlerinin özelliklerine ve daha birçok faktöre göre sınıflandırılabilir. Bununla birlikte göçler mesafe boyutunun yanında zaman ve kalıcılık eklenince çeşitli gruplara ayrılabilir.

Göç kategorisi ne olursa olsun, ekonomik potansiyel ile nüfus arasında denge sağlayan bir mekanizmadır. Aynı zamanda kişilerin yetenek ve deneyimlerinden en etkin şekilde yararlanmasını sağlayan, sosyal ve kültürel şartlara kavuşmasını sağlayan bir süreçtir. Ancak unutulmamalıdır ki mekanizma faydalarından çok sorunlu bir ivme kazanırsa pasif bir işleve dönüşecektir. Göçün olumlu ve olumsuz mekanizmaları ne olursa olsun, sosyal ve kültürel değişimi sağlayan etkidir (Akkayan, 1979: 21). Bu bakımdan göçün bir toplumun kültüründe ve kimliğinde değişikliğe neden olan bir olgu olduğunu söyleyebiliriz.

1.2. Göç Olgusu

Birçok kaynakta göç olgusuna ilişkin farklı tanımlamalar olduğu için ortak bir tanım geliştirmek mümkün görünmemektedir. Bu durumun daha çok göç dinamiklerine, küresel dengelerin çeşitliliğine, coğrafi koşulların küresel ısınma

temelinde farklılaşmasına, artan siyasi farklılıklara ve bölgesel istikrarsızlığın varlığına bağlı olduğu değerlendirilebilir. Dünyanın birçok yerinde, alıcı ülkelerin artan çekiciliği ve onları göçe iten nedenlerle göç akımlarının oluştuğu söylenebilir. Bu bağlamda, özellikle göç akışlarının neden-sonuç ilişkilerinden kaynaklandığı görüldüğünde, farklı göç tanımlarına sahip olmak doğal olabilir. Konunun çok disiplinli, çok yönlü ve dinamik doğası nedeniyle uluslararası göç literatüründe teori ve kavramlarda farklılıklar bulunmaktadır. Çok disiplinli uluslararası göç literatürüne göre, uluslararası insani yardım hareketleri giderek daha fazla 'hareketlilik' olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda kitlesel göçlerle gelen nüfusun özelliklerinin orta ve uzun vadedeki nüfus hareketlerinden önemli ölçüde farklı olmadığı bilinmektedir (TODAİE, 2015).

Kişinin ikamet ettiği yeri terk etmesi ve hareketinin itme veya çekme faktörlerinin etkisiyle yurt içinde veya yurt dışında farklı yerleşim yerlerine yayılmasıyla, farklı iç ve dış göç kalıpları oluşturulmuş; iklim ve hayati tehditlerle ilgili sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel ve idari boyutlar veya daha sağlıklı ve daha müreffeh bir coğrafyada yaşamak, seyahat özgürlüğü ilkesi kapsamında uygun fırsatları bulma fırsatını ve arzusunu değerlendirmek vb. faktörler göç modellerini karakterize etmiş ve cinsiyet, biyolojik özellikler ve çalışma hayatı gibi konular düşünüldüğünde göçün tanımı netlik kazanmaktadır (Karaman, 2015).

Genel olarak göç olgusunu 'mesafe' ve 'zaman' ile tanımlamaya çalışılmaktadır. Başlangıçta araştırmacılar tarafından bu boyutlar üzerinde fikir birliği sağlanmış olsa da, bu noktadan sonra tanımlardaki farklılıklar görülebilmektedir. Birçok göç analisti, bu iki boyutla ilişkili olarak gölgeli noktaları vurgulamaya çalışmaktadır. Göçmenliğin belki de en iyi tanımı, mekânsal sınırların ötesinde bir veya daha fazla kişinin ikamet değişikliğidir. Bu tanım basit olmasına rağmen, konuların tartışılmasının başlangıç noktası olduğu söylenebilir. Bu tanımda ele alınacak noktalar "mekânsal sınırlar" ve "ikamet değişikliği" dir. Mekânsal sınır olgusu, göçün meydana geldiği bölgenin sınırlarına dayanmaktadır. Bu alan bir siyasi bölge (hükümet, ilçe, yerel yönetim vb.) veya bir idari bölge (egemenlik, sayısal çoğunluk vb.) olabilmektedir. Bu tanımın ışığında, her göç çalışması için mekânsal sınırlar tanımlanmalıdır (Kok, 1999).

Sosyal bir fenomen olarak göç kavramının türleri arasında sınırlamalar veya zıtlıklar olduğunu iddia etmek zordur. Göçe neden olan faktörler mesafe, coğrafya ve süreklilik açısından incelenebilir veya göçü tetikleyen nedenlere göre çeşitlendirilebilir. Buna ek olarak, göç etmeye hazırlık ve zorlama da göç fenomenini çeşitlendirebilir (Amerikalıların Afrika kökenli yabancıları köleleştirmek için getirmesi gibi). Mevsimlik tarım işçileri, göçebe yaşamda

yaşayan topluluklar ve dönemsel olarak değişen yazlıklar, kalıcı veya geçici göç türlerine örnek olarak verilebilir (Öztaş ve Zengin, 2005).

Göç olgusu pek çok perspektifi kapsar. Göçün her sosyal yapının ekonomik ve sosyal hayatının en önemli faktörlerinden biri olduğu bir gerçektir. Düzgün bir şekilde düzenlenen ve bir ülkenin yasal altyapısına uygun olan göçü yönetmenin sosyal yapıya avantaj sağlayacağı düşüncesi giderek kabul görmektedir. Göçün çeşitli ve karmaşık bölümleri şunları içerir: Göçmen hakları, iş göçü, aile birleşimi, toplum ve göç, düzensiz göçle mücadele, ticaret ve göç, göç ve sağlık, uyum, kalkınma ve göç (İOM, 2004).

Dinamik göçler, diğer bir deyişle insan ve sosyal yaşamda bir değişim getirmiştir. Bilindiği gibi dinamizm, değişim ve gelişimin temel unsurlarından biridir. Göç olgusu aynı zamanda insani ve sosyal gelişimin hızlanmasında ve kültürler ile medeniyetlerin etkileşiminde önemli bir faktördür (Güngör, 2005). Kıtalar arasında, bölgeler arasında, ülkeler arasında, kabileler arasında vb. farklı düzeylerdeki göçlerle sosyal, kültürel değişimler ve dönüşümler çok daha hızlı bir dinamikte gerçekleşmiştir. İnsanlık tarihinin önemli bir kısmının göçten kaynaklanan çatışmalar, uzlaşmalar, kaos, kaynaşmalar, ayrılıklar ve birleşmelerden oluştuğu bir gerçektir.

Başka bir tanımla göç; insanların bir yerleşim birimine yerleşerek yaşamlarının tamamını veya bir kısmını dini, ekonomik, politik, sosyal ve diğer nedenlerle harcadıkları mekânsal yer değiştirme hareketi olarak tanımlanmaktadır. İnsanların, pek çok bağımlı (iş, eş, aile, akrabalar, sosyal çevre, doğal çevre vb.) arkalarında bırakarak gitmeleri mantıklı görünmese de hem geçmişte hem de günümüzde bu türden yer değiştirmeler görülebilmektedir (Korkmaz, 2018).

Yukarıdaki tanımlar ışığında göç kavramı; uluslararası, ulusal veya yerel düzeyde, siyasi çatışmalar ve uyumsuzluklar, coğrafi değişimler, ekonomik eksiklikler, sosyal marjinalleşme, dinsel diğer farklılıklardan kaynaklanan insanlık dışı davranış, baskılar ve refah ülkelerinde gelişen çekici yaşam koşulları ve bunların etkileri gibi durumların sonucudur. Bu durumların etkisiyle bireye, aileye veya kitlelere zaman, uzaklık ve mekânsal sınırlar ilkelerine göre hayatlarının tamamını veya bir kısmını geçirecekleri yerleri değiştirmeleri için verilen olay örgüsü olarak tanımlanabilir (Korkmaz, 2018).

1.3. Göçmen Kavramı

Uluslararası düzeyde, evrensel olarak kabul edilmiş bir göçmen tanımı yoktur. Göçmen terimi genellikle bir bireyin kendi özgür iradesiyle ve özgür iradesi nedeniyle zorlayıcı dış faktörlerin müdahalesi olmaksızın göç etme kararını verdiği tüm durumları kapsamaktadır. Bu nedenle, mali ve sosyal

koşullarını iyileştirmek, kendileri ve aileleri için beklentilerini iyileştirmek amacıyla başka bir ülke veya bölgeye taşınan birey ve aile üyeleri için bu beyan geçerli kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler, bir göçmeni, sebepleri gönüllü, göç yolları, düzenli veya düzensiz olsun, yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey olarak tanımlamaktadır (Perruchoud ve Redpath, 2004: 37). Bu tanım kapsamında, turizm veya çalışma durumunda daha kısa süreler için seyahat edenler göçmen olarak kabul edilmemektedir. Bununla birlikte, yaygın kullanım, tarım ürünlerini yetiştirmek veya hasat etmek için kısa dönemlerde bazı göçmen türlerini içermektedir.

Göçmenler, ekonomik nedenlerle ya da mali açıdan hayatlarını iyileştirmek için ülkelerini terk eden kişilerdir. Her ülkenin göçmen kabulü için farklı kabul kriterleri olmasına rağmen, göçmenler ve mülteciler gibi uluslararası koruma bölgeleri yoktur ve vatandaşı oldukları ülkenin korumasından yararlanmaya devam ederler. Göçmenlik politikalarına bağlı olarak vatandaşlık başvuruları kabul edilebilir veya reddedilebilir. Göçmenler, mülteci tanımında yer alan nedenlere bakılmaksızın, genellikle ekonomik nedenlerle, o ülkenin yetkililerinin bilgisi ve izni ile ülkesini gönüllü olarak terk eden ve başka bir ülkeye yerleşen kişilerdir. Göçmenler, gayrimenkul talepleri açısından özgür göçmenler veya istikrarlı göçmenler olarak tanımlanırken, bu göçmenler kişi sayısına bağlı olarak grup göçmen veya bireysel göçmen olarak sınıflandırılabilir. Göçmenler, ikamet ve transit geçiş şekillerine göre ikamet ettikleri veya gidecekleri ülkelerde farklı yerlere yerleştirilirler (Adıgüzel, 2018: 5).

Örneğin, Türkiye'den gelen göçmenler, Orta Doğu ve Batı Asya ülkeleri (Pakistan, Hindistan, Irak, İran, Bangladeş) ve Orta Doğu ve Afrika ülkeleri (Filistin, Suriye, Fas, Cezayir, Sudan), Avrupa ülkeleri, Türkiye ABD, Kanada veya Avustralya gibi ülkelere gitmek için bir geçiş yolu olarak kullanılır. Bu açıdan Türkiye bir geçiş ülkesi konumuna hakimdir. Eski doğu bloğuna sahip Türkiye'de, aynı zamanda ülkede kaçak olarak çalışmak istedikleri hedef ülkenin vatandaşı da vardır. Türkiye'nin bunlara bağımlılığı, özellikle son yıllarda alınan tedbirlerle, göçmen olmayanlar kanunuyla mücadele devreye girmiş, koridor güneye veya kuzey noktasına kaymıştır.

1.4. Göçün Nedenleri

Özellikle ekonomik ve siyasi nedenlerle göç olaylarında artış olduğu belirtilmektedir. Göçün nedenleri hem çekici hem de motive edici faktörler olarak tanımlanabilir. Bölgedeki sorunlar, baskılar veya ekonomik nedenler itici faktörler olarak ortaya çıkarken, yaşam koşulları, yaşam koşulları ve diğer ülkelerin diğer tüm faktörleri göçü etkiler (Ciğerci, 2012: 131). İşgücü piyasasında işgücü arzını birdenbire artıran kitlesel göç hareketleri sonucunda,

göçmenler ile yerel nüfus arasında rekabetçi bir ortamın ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur.

Sanayileşmenin başlamasıyla birlikte göç oranlarında artış gözlenmiştir. Buradaki en önemli faktör köyden şehre göç olmuştur. Kırsal tarım alanlarındaki makinelerin artması nedeniyle köylerden kentlere göç etmişler ve insanlar yapacak iş bulamamışlardır. İster siyasi veya benzer nedenlerle gönüllü olarak, ister ekonomik ve sosyal nedenlerle gönüllü olarak gerçekleştirilmiş olsun, göç olayı önemli sosyal ve kültürel sonuçlara sahiptir (Erder, 2006: 24). Göçün nedenleri üç farklı faktör etrafında değerlendirilebilir. Birincisi doğal, ikincisi sosyal ve ekonomik ve üçüncüsü bireysel faktörlerdir.

1.4.1. Doğal Etkenler

Göçün ana nedenlerinden biri, doğal koşullardaki değişiklikler ve afetlerdir. İklim koşullarındaki değişiklikler veya yaşam alanında salgın hastalıkların ortaya çıkması doğal faktörler olarak dahil edilebilir. Deprem, sel ve diğer doğal afetlerden kaynaklanan yer değiştirmeler de doğal faktörler arasındadır. Doğal faktörlerin genel olarak toplu göçe neden olabileceği de bilinmektedir. Göçe neden olabilecek diğer nedenler arasında depremler, seller, volkanik patlamalar, çölleşme ve kuraklık gibi doğal olaylar da sayılabilir (Mutluer, 2003: 17).

1988 yılında Ermenistan'ın Erivan şehrinde meydana gelen 7,2 büyüklüğündeki depremde yaklaşık 25.000 kişi ölmüş ve ardından yaklaşık 500.000 kişi Rusya ve Ukrayna'ya göç etmiş; 1994 yılında heyelanlar nedeniyle 270 bin Kırgız taşınmak zorunda kalmıştır (Mutluer, 2003: 17). Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Necdet Takva, 2011 yılında Van'da 7,2 büyüklüğünde bir depremin ardından Vanlıların yüzde 20'sinin şehirden göç ettiğini açıklamıştır.

1.4.2. Sosyal ve Ekonomik Etkenler

Bireylerin yürüttüğü sosyo-ekonomik nedenler, doğal koşullardaki değişikliklerde ortaya çıktığı için göçe de yol açmaktadır. Göç, değişen ekonomik, sosyal veya politik koşullara tepki olarak gerçekleşebilir (Longino, 2000: 1418). Göç olaylarının sosyal etkilerinden biri olan ekonomik nedenler göç sürecini hızlandırmaktadır. Bireyler kendilerinin veya çocuklarının daha iyi koşullarda yaşamalarını sağlamak için göç ederler. Kişi kendisini veya ailesini düşündüğünde ekonomik nedenler göçte önemli bir faktördür. Ekonominin kötüleştiği bir toplumda, özellikle işsizlikte, bireyler göçü önemli bir sonuç olarak görmektedir. Burada iç ve dış göç ortaya çıkmaktadır.

Göç, iç göç ve dış göç gibi işsizlik nedeniyle farklılık gösterebilir. Kırsal kesimde iş bulamayanlar şehirlere gitmekte; şehirlerde iş bulamayanlar farklı ülkelere göç etmektedir. Siyasi faktörler, yani siyasi faktörler, insanları göçe

zorlayan diğerk bir konudur. Açıktr ki bu durum Őiddetin artmasına neden olmuş ve beraberinde yoğun bir Şekilde artan bir gœcũ getirmiştir (Castles-Miller, 2008: 32). Hũkũmetlerin bireyler izerindeki baskısı, gœcũ etkileyen bir diğerk faktördũr. Savaşların yanı sıra fetihler ve siyasi geliŐmeler sosyal nedenler arasında sayılabilir. Savaş olgusunun etkileri, gũnũmũzde yoğun bir biçimde gerçekteŐen gœcũ olaylarının bir kısmına dayanılarak gœrũlebilir. Őlkelerdeki iç savaşlar, baskıcı rejimler ve siyasi kargaŐa genellikle zorunlu gœcũn temelini oluŐturur. Farklı bœlgeler arasında ekonomik eŐitsizliğin varlığı bile tek başına gœcũ akışlarını Őekillendirmeye yetecektir.

Uzun vadede ekonomik bir denge oluŐturun bu akımlar, geliŐmemiŐ ve gelişmiş bœlgelerde ¼cret ve koşulların eŐitliliğinin sağlanmasına yardımcı olur.

Birey için daha iyi geçim kaynakları fırsatları veya devletin ekonomik performansındaki ani bir bozulma, gizli gœcũmenlerin gœcũ etmesine yol açmayabilir, çũnkũ bağımlı yaşlı aile ¼yelerine karşı gœrevlerini yerine getirmek için gũcũlũ bir istek duyabilir. Bu ¼rnekteki sadakat, iç veya mevsimlik gœcũe yol açabilirken, uluslararası gœcũ daha az olası bir olay olacaktır (Faist, 2003: 177). Gœcũ, daha yũksek ¼cretler sunan yerlere giderek yaşam standartlarını yũkseltmek isteyen akılcı bireylerin aldıkları kararlar sonucunda ortaya çıkmaktadır. Gœcũn faydaları ve maliyetlerinin karşılaştırmalı bir analizinden sonra, birey, gerçekteki tam olarak haberdar olarak gœnũllũ olarak gœcũ etme kararını verir. Bœylelikle gœcũmenler, beklenen net faydaların en yũksek olduğu hedefleri secerler (Toksœz, 2006: 17).

Gœcũmen kabul eden ¼lkelerin ekonomilerine iŐgũcũ gœcũ ne kadar ¼nemlidir? Bazı ekonomistler bunun ekonomik bũyũme için kritik olduğunu iddia etmektedirler. Gœcũmenler, ekonomik patlama sırasında daha nitelikli işler bulabilen yerel işçilerin yerini almıştır (Castles – Miller, 2008: 106). Gœcũn sağladığı esneklik olmadan, ¼retim ve enflasyon darboğazları artıracaktır. Bununla birlikte, diğerk iktisatçılar, gœcũ ve ¼retkenliğin, daha sermaye odaklı ¼retim biçimlerine geri dœnũŐũ sağlayarak, firmaları ayakta tutarak rasyonalizasyon dũrtũsũnũ azalttığını iddia etmişlerdir.

Tũrkiye'de yeterli iş olanakları ve ekonomik bũyũme ile birlikte istikrarsızlık yaratılamaması, vasıfsız iŐgũcũndeki nitelikli ve eğitilmiş iŐgũcũndeki yũksek işsizlik oranının yũksek olmasının nedenlerinden kaynaklanan istihdam kayıpları krizi oluŐmuŐtur (Tokgœz, 2006: 225). Yeterince nitelikli, yũksek gelirdeli işler yaratılamaması, vasıflı iŐgũcũnũn ya niteliklerinin altındaki işleri kabul etmesine ya da gelişmiş ¼lkelere gitmesine neden olurken, krizler nedeniyle yaşanan gerileme iş sahiplerinin işlerini kaybetmelerine ve iŐsiz kalmalarına neden olmaktadır.

Yüksek işsizlik oranları Türkiye'nin göç potansiyelini arttırmaktadır. Bu potansiyel sadece düşük vasıflı insanlar için değil, aynı zamanda yüksek vasıflı insanlar için de mevcuttur. Türkiye ekonomisinde tekrarlayan krizin yaşandığı, işsizliğin ve düşük ücret seviyelerinin olduğu güvencesiz yapı iş bulamamakta ve yüksek vasıflı işgücünün göç eğilimini pekiştiren elverişli koşullara sahiptir (Tokgöz, 2006: 250). Göçün en önemli nedenleri arasında yer alan ekonomik kaygılar, günümüz göçlerini Doğu, Batı ve Kuzey arasında ayırmakla kalmayıp aynı coğrafyada görece daha iyi ekonomik koşullara sahip olduğuna inanılan ülkelerin artık göç alan ülkeler arasında yer almasıdır.

1.4.3. Bireysel Etkenler

Gönüllü göç deneyiminde ortaya çıkan sosyal kavramların yanı sıra, bir bireyin kişisel özellikleri de göç oluşumunu etkilemektedir. Bir kişinin keşfetme, yeni yerler görme arzusu varsa veya maceracı bir avantajı varsa, bir göç olayı yaşanabilir. Bu süreçte bireyin çevresiyle ilişkisi, durumu, yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, geliri ve mesleki konumu göç kararının en önemli nedenleri arasındadır. Gençler arasında uluslararası göç eğiliminin ağır bastığı küresel ölçekte gözlemlenen bir durumdur (Heer, 2000: 1432).

Tüm bu nedenlerden dolayı göçü sosyal veya başka koşullara bağlamak doğru olmaz. Sosyal faktörlerin yanı sıra, bir bireyin göçe ilişkin bilişsel ve algısal perspektifi, özellikle toplu göç durumlarında, göç kararlarında ve göçe katılımında önemlidir (Yalçın, 2004: 31). Göç, tıpkı çevresel, sosyal ve bireysel koşullardaki değişikliklerin bir sonucu olarak meydana geldiği gibi, bu değişimin bir sonucu olan göç de toplumsal değişimlerin bir nedenidir. Toplumların, sosyal grupların ve bireylerin yaşamlarındaki karmaşık bir dizi değişimin ana nedenlerinden biridir. Özellikle bireysel göç vakalarında yaşlı ve evli çiftlerin karar vermede güçlüklerle karşılaştıkları tahmin edilmektedir.

Yaşlıların yaşadıkları bölgeye bağımlı olmaları ve doğup büyüdüleri bölgelerde ölmek istemeleri onları göçten uzaklaşmaya sevk etmektedir. Bir kez daha, çocuklarından ve eşlerinden ayrılmak istemedikleri için göç, evli insanlar tarafından olumlu görülmemektedir. Ancak tüm bu nedenlere rağmen gelişen bazı durumlarda insanlar göçe zorlanmaktadır (Erder, 2011: 226). Yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma ve cinsiyet gibi bireysel belirleyiciler, bireylerin göç etmeye karar vermesi için çok önemlidir. Bireysel göç bireyi ekonomik, sosyal ve psikolojik olarak etkilerken kültürel unsurlar, göç ortamının özellikleri ve göç kalıpları da sosyal sonuçları etkilemektedir.

1.5. Tarih Boyunca Türkiye'ye Yapılan Göçler

Göç olgusu, göçebe bir yaşamdan yerleşik bir hayata dönüşen ve küçük bir emirlikten 600 yıl hüküm sürecek bir imparatorluğa dönüşen Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunda ve çöküşünde ön plana çıkmıştır. Bu nedenle göç olgusu için Anadolu coğrafyasının kaderi düşünülebilir. Türkçede “göç etmek” gibi fiillere baktığımızda bundan türetilmiş birçok kelime vardır ve bunlar toplumumuzda önemli bir yere sahiptir. Göçmek fiilinden göç, göçebe, göçebelik, göçer, göçmen, göçeri, göçelge gibi kelimeler türetilirken; konmak fiilinden ise kon, konum, konut, konu, gecekonu, konak, konuk, konukluk, komşu, konuksever vb. çok sayıda sözcük türetilmiştir. Bu açıdan bakıldığında göç olgusunun milletimiz için de bir değer olduğunu söyleyebiliriz. Göç olgusu, sosyal yapıyı, karar alma mekanizmasını ve faaliyetlerini doğrudan etkiler. Yeni işgal edilen alanlarda güvenlik, kalıcılık, sosyal entegrasyon vb. birçok nedenden dolayı insan nakillerinin sağlanması buna bir örnektir (Kesgin, 2015: 47).

Osmanlı İmparatorluğu'nun bir uzantısı olan Türkiye birçok göç hareketiyle karşı karşıya kaldı, bu nedenle milyonlarca göçmen ev sahibi ülke olmuştur. Dönemin en büyük devletlerinden biri olan Osmanlı İmparatorluğu, jeopolitik coğrafyası ve göçmenlerle yakın siyasi, kültürel, etnik ve dini bağları nedeniyle çekici bir yapıya sahiptir. Osmanlı topraklarına yapılan göçlerin tarihi incelendiğinde, bu göçlerin on dördüncü yüzyıla kadar uzandığından bahsedilmektedir. Bu dönemde Osmanlı topraklarına yapılan göçlerin bir kısmı küçük gruplardan oluşurken, diğerleri daha büyük bir nüfusu kapsamaktadır (Demirhan ve Aslan, 2015: 34).

Cumhuriyet öncesi dönemde birçok kitlesel ve bireysel sığınma hareketi vardı. Bu olaylara verilebilecek ilk örnek, 1492'de on binlerce Yahudinin İspanya'dan sürülmesidir. Yaklaşık bin yıldır İber Yarımadası'nda yaşayan Yahudiler dinlerini, geleneklerini ve geleneklerini terk etmek zorunda kalmış ve Hristiyan olmayı veya ülkeyi terk etmeyi seçmişlerdir. Sonuç olarak, birçok Yahudi Hristiyan olmayı seçti ve Hristiyan olmayı kabul etmeyen Yahudiler 1492'de İspanya'dan sürüldü. Yahudilerin göç nedenleri arasındadır. Katolik dinini Yahudileştirme arzusu konuları, ülkede dini güvenliği sağlamak ve yanlış din değiştirmeleri önlemek için dahil edilmiştir. Ancak İspanyollar, dönemin zenginleri olan Yahudilerin paralarına da el koymayı hedefliyorlardı. Yaklaşık 60.000 sürgündeki Yahudi Osmanlı İmparatorluğu'na sığınmıştır. İspanya'dan sürülen Yahudiler İstanbul, Amasya, Tokat, Edirne, Selanik, Bursa gibi yerlere yerleştirilmiştir. II. Bayezid'in vilayetlere gönderdiği fermanla Yahudi göçmenlere iyi muamele edilmesini ve emre uymayanların ölümle cezalandırılmasını emretmiştir. Yahudiler hoş karşılanacaklarını biliyorlardı. Bu konuda şöyle demişlerdir: "Bütün dünya barbarken ve tüm kapılar bize

kapanırken Türkler bizi vatanlarına kabul etti. Bu, Yahudi ulusunun asla unutamadığı bir gerçektir. Biz Yahudiler Türkiye'de hiç acı çekmedik"

Görüldüğü üzere, Osmanlı devleti 15. yy'ın sonunda açık göç politikasını uygulayarak, zulüm ve baskıya maruz kalan ve modern tabiriyle sığınmacı olan kişilere sahip çıkmış, hatta mültecilik hakkından öte doğrudan vatandaşlık hakkı dahi vermiştir.

Birinci Dünya Savaşı ve Balkan Savaşları haricinde, Osmanlı tebaasının önemli üyeleri olan gayrimüslimlerin gönüllü ve gönülsüz göçü nedeniyle nüfus önemli ölçüde azalmıştır. Yeni kurulan ulus-devletin politikaları, yeni göçmen gruplarının söz konusu nüfusla değiştirilmesiyle şimdiden ifşa edilmektedir. Söz konusu dönemde, göç ve yerleşim politikalarında nüfusun millileştirilmesinin İslamlaşma ve Türkleştirme olmak üzere iki farklı boyutta önem kazandığını görüyoruz. Muhtemelen bunun en açık örneği değişimlerdir (Goularas ve Sunata, 2015: 17-18).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk resmi göç hareketi sağlanmış, sonuçlar arasında 1923 yılında Türk ve Yunan devletleri arasında bir mübadele anlaşmasına varılmıştır. Sonuç olarak, yaklaşık 1,5 milyon Rum Yunanistan'a göç etmiştir. Ayrıca yaklaşık 500 bin Müslüman Türkiye'ye göç etmiştir. Söz konusu göçlerin pratikte ortaya çıkan bazı sorunlar nedeniyle 1930 yılına kadar devam etmesi gerekmektedir (Ercoskun, 2015: 22).

Birinci Dünya Savaşı sırasında (1914-1918) yüzbinlerce insan çatışmalar ve baskılar nedeniyle topraklarını terk etmek zorunda kalmıştır. Söz konusu savaşımlardan sonra kabul edilen antlaşmalarla birçok kez nüfus mübadelesi ortaya çıkmıştır. Ayrıca Türk-Yunan mübadele anlaşması kabul edilmeden yaklaşık 1.500.000 Rum Ortodoks Anadolu'dan Yunanistan'a göç etmek zorunda kalmıştır. Öte yandan Lozan Konferansı'nın ilk bölümünde anlaşma ve protokol 30 Ocak 1923'te Türk ve Yunan heyetleri tarafından imzalanmıştır. Bu anlaşma ve protokole göre, Yunanistan'da yaşayan Müslüman nüfus (Batı Trakya sakinleri hariç) Türkiye'deki Rum Ortodoks nüfusu (İstanbul'daki Rumlar hariç) mübadeleyi şart koşmaktadır (Şenışık, 2016: 86). Mübadele, İmar ve İskan Bakanlığı, 13 Ekim 1923 tarihinde göçmenlerin yeniden yerleşim yerlerinin belirlenmesi amacıyla kurulmuş ve bu teşkilatın önceki çalışmaları da dikkate alınarak göçmenlerin on farklı bölgeye yerleştirilmesine karar verilmiştir. Göçmenler yaptıkları işe göre zeytin yetiştiricileri, çiftçiler, bağcılar ve tütün üreticileri olarak sınıflandırılmaktadır (Şenışık, 2016: 96). Mübadele sonuçlarına ilişkin olarak, Hükümet İstatistikleri Enstitüsü'nün 1923-1927 yılları arasında yayınladığı rapora göre, Yunanistan'dan Türkiye'ye toplam 456.720 Müslüman göç etmiştir. Söz konusu göçmenlerin büyük çoğunluğu, önceden kendilerine Mübadele, İskan ve İmar Bakanlığı

tarafından tahsis edilen köy ve şehirlere yerleştirilmiştir (Goularas, 2012: 131). Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, çok başarılı olduğu söylenen mübadelelere ilişkin göç politikası ve uygulamaları açısından dikkate alınması gereken bir durumdur.

Diğer büyük göç hareketleri Türkiye'den Yugoslav Makedonya göçü bir karayolu manevrasıdır. Makedonya'da yaşayan Türk kökenli insanlar ilk kez toplu halde 1924 yılında Türkiye'ye göç etmişlerdir. İkinci göç 1936'da gerçekleşmiştir. Bu göçlerin başlıca nedenleri arasında burada yaşayan Türklere karşı bir baskı ve zulüm politikası uygulanması vardı (Ercoşkun, 2015: 22). 1953 yılında Makedonya'dan Türkiye'ye başlayan üçüncü göç dalgasıyla "Serbest Göç Anlaşması" nı kabul etti. Söz konusu göçle birlikte Türklerin yoğunlaştığı bölgelerde Türk nüfusunun oranı önemli ölçüde azalmıştır. Türk nüfusu, söz konusu göç dalgasının sona ermesiyle 1963'ten sonra önemli ölçüde azalmıştır. Böylece Makedonya'da yaşayan azınlıklar arasında Türkler Arnavutlardan sonra ikinci sıraya yerleşmiştir (Bozkurt, 2010: 60). Böylelikle 1923-1960 yılları arasında göçmen, göçmen ve partiler 269.101 Türk vatandaşı Makedonya, Yugoslavya ve Türkiye'den göç etmeye zorlanmıştır. Son değerlendirmelere göre göçmen sayısının 1996 yılı itibarıyla 350.000'e ulaştığı söylenmektedir (Dikici, 2014: 131).

1.6. Türkiye'de Yasal Mevzuatlar ve Statüler

1.6.1. Türk Hukukunda Mülteci, Şarhlı Mülteci ve Sığınmacı Kavramları

1.6.1.1.Mülteci

Mülteci, ülkesinin dışında yaşayan ve etnik kökeni, dini, belirli bir topluma olan bağlılığı ve ideolojisinin baskısına maruz kalma korkusu nedeniyle vatanının koruması altında yaşamına devam etmeyen kişidir. 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre, mülteci "ülkesinin dışındadır ve ifşa edilmekten gerçekten korkmaktadır. Irkı, dini, milliyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşü nedeniyle zulüm görmesi ve ülkesinin korumasından yararlanamaması, buna isteksiz olması veya zulüm korkusu nedeniyle oraya geri dönmek istemeyen bireylerdir (BMMYK, 1998: 68). 1967 yılında Afrika Birliği Örgütü tarafından kabul edilen Mülteci Sözleşmesinde, bir mülteci, dış saldırı, işgal, yabancı egemenlik veya kısmen kamu düzenini ciddi şekilde tehdit eden olaylar nedeniyle ülkesi dışında başka bir yere sığınmak için yaşadığı yeri terk etmek zorunda kalmıştır (Salgın, 2016: 9).

Türkiye'nin de tarafı olduğu 1951 Cenevre Sözleşmesine uyumlu olarak çıkarılan 2013 tarihli ve 6458 sayılı Kanun'un 61. maddesinde ise "Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir

toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir." hükümlerine yer verilerek tanımlama yapılmıştır. Şüphesiz Türkiye bu tanımlamada 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesindeki coğrafi çekincesine göre tanımlamada bulunmuştur. Buradaki Avrupa ülkelerinden kasıt Avrupa Konseyi'ne üye ülkeleri ile Cumhurbaşkanlığınca belirlenecek ülkelerdir (Yiğittepe ve Çaykara, 2019: 84).

1.6.1.2. Şartlı Mülteci

Şartlı mülteci, bir kişiye statü belirleme prosedüründen sonra verilen bir statüdür. Avrupa ülkeleri dışında gerçekleşen olaylarla ilgili olarak; ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşü nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve o ülkenin korumasından yararlanamayan veya bu tür korku veya bu tür olaylar sonucunda kullanılmak istememesi, daha önce ikamet ettiği yerin ikamet ettiği ülke. Yurt dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiler şartlı mültecidir.

1.6.1.3. Sığınmacı

Sığınmacı (asylumseekers), "ilgili ulusal veya uluslararası anlaşmalar kapsamında herhangi bir ülkede mülteci statüsü başvurusunda bulunan ve iltica başvurusunun sonucunu bekleyen kişiler" olarak tanımlanmaktadır (Yiğittepe ve Çaykara, 2019: 84). Başka bir tanımda sığınmacı, "sığınma talebinde bulunanlar, mülteci olarak kabul için başvuruda bulunmuş ancak talepleri henüz karara bağlanmamış ve yanıt bekleyenler" olarak tanımlanmaktadır (Kara ve Korkut, 2010: 155).

6458 sayılı Kanun'dan önce uygulamaya yön veren 94 Yönetmeliği olarak da adlandırılan "Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hükümlerince ise "vatandaşının olduğu ülkenin dışında bulunan ve ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşü nedeniyle zulme uğramaktan haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanamayan veya yararlanmak istemeyen veya vatansız ve

eski ikamet ettiği ülkenin dışında olan, oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen bir yabancıyı” ifade eder. 6458 sayılı Kanun'da bugünkü karşılığı "uluslararası koruma başvuru sahibi” ni ifade etmektedir (YUKK, 2013: 3). Bugün Türkiye'de uyuşu olsun ya da olmasın kaynak ülkesine bakılmaksızın herhangi bir yabancı, statü alıncaya kadar uluslararası koruma başvurusu sahibi olarak adlandırılmaktadır.

1.7. Göç ile İlgili Sözleşmeler ve Protokoller 1.7.1.1951 Mültecilerin Hukuk Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi

II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaşadığı istismar sonucunda birçok kişi ülkesini terk etmek ve komşu ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Öte yandan, sosyal, demografik, ekonomik ve ekonomik boyutları olan bu göçlerden etkilenen ülkeler, özellikle Avrupa ülkeleri, söz konusu etkilerden korunmak için bazı yasal düzenlemeler yapmalıdır. Söz konusu yasal listenin yeterli olmayacağını anlayan ülkeler, yasal düzenlemeyi uluslararası boyuta taşımıştır. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler Mülteci ve Vatansız Kişilerin Statüsü Konferansı, toplu göçe maruz kalan ülkeler tarafından Cenevre'de gerçekleştirilmiş (Dürgen, 2015: 10-11) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin kurulmasının ardından, Mülteci statüsüne sahip olanlara mülteci statüsünü uygulayacak hak kazanma koşulları tanımlanmıştır. Minimum muamele standartlarını içeren Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi 28 Temmuz 1951'de kabul edilmiştir. Mültecilerin sorumluluk ve hakları ile devletlerin mültecilere karşı sorumluluklarını ayrıntılı olarak düzenleyen sözleşme 22.04.1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, mültecilere yönelik muameleye ilişkin uluslararası standartları belirler (BMMYK, 2001: 23). Ayrıca söz konusu sözleşme, Türkiye tarafından 03.30.1962 tarihinde onaylanmıştır (Resmî Gazete, 1961).

Öte yandan, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne taraf devletler, önceki uluslararası belgelere göre mülteci olarak kabul edilen kişileri mülteci olarak kabul etmeyi kabul etmişlerdir. Buna göre, 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin 1. maddesinin A fıkrasının 1. bendine göre: “12.05.1926 ve 30.06.1928 Düzenlemeleri veya 28.10.1933 ve 10.02.1938 Sözleşmeleri, 14.09.1939 Protokolü ya da Uluslararası Mülteci Örgütü Tüzüğü'ne göre mülteci sayılan” kişiler söz konusu sözleşme çerçevesinde mülteci olarak kabul edilmektedir (Dürgen, 2015: 11).

1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre, bir kural olarak, mülteciler, yabancıların yasal statüsüne sahiptir. Ancak bazı haklar açısından vatandaşlara eşit konumda olduğu söylenebilir. Anlaşma sırasında en çok tartışılan konu mülteci kavramının tanımıdır. Uluslararası hukukta sorumluluk yaratacağı için, taraf devletler sözleşmedeki mülteci tanımını kendi çıkarları doğrultusunda

sınırlandırmak istemektedir. Amerika Birleşik Devletleri daha dar bir mülteci tanımını talep ederken, Batı Avrupa ülkeleri tanımın kapsamı konusunda kendi aralarında farklılık göstermiştir. Ancak yukarıda bahsedilen Avrupa ülkeleri Amerika Birleşik Devletleri'nden daha geniş bir tanım istemişlerdir. Sonuç olarak, taraf devletler "haklı sebep temelinde zulüm korkusuna" dayalı bir formül öne sürmüşlerdir. Ancak taraf devletler, mültecilere koşulsuz sığınma hakkı vermek istemedikleri için sözleşmede sığınma hakkından bahsetmemiştir. Öte yandan, taraf devletlerin mültecileri zulüm olasılığı bulunan ülkelere teslim etmeme yükümlülüğüne özel bir vurgu yapılmıştır. Ayrıca daha önce bir grup ve topluluk olarak görülen mülteci statüsü, mülteci tanımıyla bireysel bazda başlamıştır. Yani mülteci statüsü kapsamındaki her somut olayın niteliğine bakarak kişisel olarak incelemeye başlamıştır (Dürgen, 2015: 10-11).

Uluslararası mülteci hukukunun en önemli belgesi olarak görülen sözleşmenin 1. maddesinin A fıkrasının 2. bendinde mülteci;

“01.01.1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, milliyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu korkudan dolayı veya kişisel tercihi dışındaki sebeplerden dolayı söz konusu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da yararlanmak istemeyen yahut bir ülkenin vatandaşlığına sahip olmayan ve eskiden sürekli ikamet ettiği ülkenin dışında bulunan, söz konusu korku sebebiyle ya da kendi kişisel tercihi dışındaki sebeplerle oraya dönemeyen veya dönmek istemeyen herkes...” olarak tanımlanmıştır (Akalin, 2013: 43).

Öte yandan, sözleşmenin birinci maddesinin B paragrafının birinci fıkrasında “1951.01.01 tarihinden önce meydana gelen olaylar” ibaresinin anlamı vurgulanmıştır. Anlaşmada mülteci tanımı coğrafya ve zaman açısından sınırlandırılmıştır ve bu sınırlamaların nedeni geleceğin öngörülemez olması ve tarafların olası sorumluluk almaktan kaçınmasıdır (Akalin, 2013: 44).

Bir yabancıнын mülteci olarak tanınması için ırk, din, milliyet, belirli bir sosyal gruba ait olma, siyasi görüş, zulüm korkusu veya söz konusu korku gibi beş unsurdan herhangi birine tehdit olması gerekmektedir. Dahası, 1951 Cenevre Konvansiyonu üçlü bir koruma stratejisi tanımlamıştır; buna göre, mültecilerin hakları, sığınma ülkesinin vatandaşları ile eşit muamele gördükleri ve diğer göçmenlerle karşılaştırıldığında eşit öncelik ve haklara sahip oldukları üç ana durumda incelenmektedir. Böylece;

“A. Mülteciler aşağıdaki konularda yurtttaşlarla eşit muamele görme hakkına sahiptir:

- i. Dinsel ibadet ve çocuklarının dinsel eğitimi*
- ii. Düşünsel ve endüstriyel mülkiyet (m. 14)*
- iii. Yargı organları önünde taraf olarak bulunma (m. 16)*
- iv. İlköğretimden yararlanma (m. 22/1)*
- v. Sosyal yardımlar (m. 23)*
- vi. Çalışma koşulları ve sosyal güvenlik (m. 24)*

B. Ücretli bir meslekte çalışma ile sendika ve dernek hakları konularında, mülteciler, göçmenler arasında en çok gözetilen ulus ilkesinden yararlanma hakkına sahiptir (mad. 15 ve 17).

C. Mülteciler aşağıdaki konularda ise, en az diğer göçmenlere tanınan haklar seviyesinde haklara sahip olmalıdır:

- i. Meslek sahibi olma (m. 18 ve 19)*
- ii. Mesken*
- iii. Orta ve yükseköğretimden yararlanma (m. 22/2)*
- iv. Gezi serbestliği (m. 26)*
- v. Mali yükümlülükler (m. 29)*
- vi. Taşınır ve taşınmaz mülkiyet (m. 13)”*

Sözleşmenin düzenlediği bir diğer konu da, mültecilerin kişisel statüleri kapsamında, bir mültecinin ilke olarak ikamet ettiği ülkenin kanunlarına bağlı olduğunun hükmü konulmasıdır. Ancak mültecinin ikamet ettiği bir ülke yoksa bu konuda mültecinin bulunduğu ülkenin hukuku geçerli olacaktır. Taraf devletler, bir mültecinin geçmiş kişisel statüsüyle ilgili olarak özellikle evlilik haklarına saygı göstermekle yükümlüdür (Toplu, 2014: 13).

Taraf devletleri bağlayan 1951 Cenevre Sözleşmesi, insan hakları sözleşmelerinde İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde belirtilen ilkelere bağlayıcı hukuk getiren ilk sözleşmedir. Yukarıda bahsi geçen anlaşmada mülteci tanımları dar bir şekilde tanımlansa da uluslararası bağlayıcı bir nitelik kazanması açısından çok önemli bir adım atılmıştır (Akalın, 2013: 44).

1.7.2. Mültecilerin Hukuku Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü

1951 Cenevre Sözleşmesi, mülteci hukuku açısından uluslararası düzenlemeler arasında en önemli yere sahip olmasına rağmen, zamansal ve coğrafi kısıtlamalar ve büyüyen mülteci sorunu karşısında yetersiz kalmıştır. Bu sorunu çözmek için Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 16.01.1966 tarihinde 2198 sayılı Kararla Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokolü kabul etmiştir (Çiçekli, 2009: 45). Protokol, Taraf Devletlerin onayına sunulmasının

ardından 10/2/1967 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1967 Protokolü, 1951 Cenevre Sözleşmesi'nden bağımsız olarak ortaya çıksa da söz konusu sözleşmeyle önemli bağları olan hukuki bir belgedir (Akalin, 2013: 45).

1951 Cenevre Sözleşmesi ile doğrudan ilgili olan 1967 Protokolüne katılan ülkeler, 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde yer alan mülteci tanımını zaman ve coğrafi kısıtlamalar olmaksızın kabul etmişlerdir. Sadece 1967 Protokolünü kabul etmek, 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin birçok hükmünü kabul etmek anlamına gelse de çoğu devlet iki belgeyi imzalamış ve bunları uluslararası mülteci hukukunun temeli olarak kabul etmiştir (Dürgen, 2015: 20).

Öte yandan, 1967 Protokolü'nün 1. maddesinin 2. fıkrasında;

“İşbu Protokol bakımından, bu maddenin 3. fıkrasının uygulanması hali dışında,

„mülteci“ terimi, Sözleşme'nin 1. maddesinin A 2 kısmında mevcut „1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve“ ve „söz konusu olaylar sonucunda“ ifadeleri metinden çıkarılmış addedilerek, Sözleşme'nin 1. maddesinde yer alan tanıma giren her şahıs anlamına gelecektir” (www.goc.gov.tr, 2017). hususları yer almaktadır. Bu madde de yapılan değişikliklerle beraber 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nde yer alan tarihi kısıtlama ortadan kaldırılmıştır. Bunun yanı sıra 1967 Protokolü'nün 1. maddesinin 3. fıkrasında;

“İşbu Protokol, Sözleşme'ye taraf devletlerce, Sözleşme'nin madde 1(B) (1)(a) hükmüne göre yapılanı mevcut duyuruların, madde 1B (2) çerçevesinde genişletilmedikçe, bu Protokol bakımından da geçerli olması koşuluyla, taraf devletler, işbu Protokolü, hiç bir coğrafi sınırlama yapılmaksızın uygulayacaklardır”

Bu madde ile 1951 Cenevre Sözleşmesinde coğrafi sınırlama kaldırılmıştır ancak coğrafi sınırlama 1967 Protokolü 1.Madde 2. fıkrasında tarih belirleme gibi belirli bir kural değildir. Bu bağlamda, daha önce coğrafi sınırlamayı onaylamış olan devletler kısıtlama devam edebilirler. Öte yandan 1951 Cenevre Sözleşmesini imzalamayan ve önce 1967 Protokolünü kabul eden devletler, yukarıda belirtilen protokolün tüm koşullarını istisnasız kabul etmek zorundadır (Akalin, 2013: 45).

1.8. Göç Türleri

Uluslararası emek göçü, göçmenlerin nitelik düzeyleri, yasal statüleri ve ikamet sürelerine göre sınıflandırılmaktadır.

1.8.1. Göçmenlerin Nitelik Düzeyine Göre Sınıflandırılması

Göçmenlerin nitelik düzeyine göre sınıflandırması niteliksiz işgücü göçü ve beyin göçü olarak ikiye ayrılmaktadır.

1.8.1.1. Niteliksiz İşgücü Göçü

İşverenlerin değişen piyasa koşullarına ve talepteki dalgalanmalara kolaylıkla uyum sağlayabilmeleri ve talebin düşük olduğu zamanlarda işgücü talebini azaltmaları için piyasada iki ana işgücü grubu oluşturulmuştur. Birincil sektörde, çekirdek işgücü, nitelikli ve iyi ücretli iş fırsatları ile insana yakışır işlerde istihdam edilmektedir. İkincil sektördeki çalışma koşulları ağır, işten çıkarmalar yaygın, vasıfsız, düşük ücretli, çevre çalışanları geçici işlerde çalıştırılmaktadır. Niteliksiz bir işgücü, büyük ölçüde göç ettikleri ülkenin ikincil sektöründe kendine yer bulabilir. Orta ve komşu ülkelerde işgücü piyasalarının kayıt dışı hale getirilmesi, düzensiz göçmen işçi sayısının artmasında önemli bir role sahiptir.

Küresel ölçekte gelişmiş ülkelerin şehirlerindeki işgücü piyasalarının enformel ara yüzü olan "terleme atölyeleri" göçmen işçi sayısının artmasında çok etkili bir rol oynamaktadır. Yeni uluslararası iş bölümü çerçevesinde imalat sanayinde yapılan üretimin önemli bir kısmı üçüncü dünyada gelişmiş ülkelere aktarılmış ve bu durum birçok fabrikanın kapanmasına ve sanayileşmeye neden olmuştur. İleri kapitalist şehirlerdeki geri kalan üretim birimleri, göçmen işçiler ve girişimciler tarafından beslenen dolambaçlı atölyeler aracılığıyla küresel rekabetle baş edebilmektedir. 1970 ile 1980 arasında, çalışma koşullarının olumsuz olduğu ve göçmen işçilerin aşırı sömürülmesini mümkün kılan olguyu gösteren New York, Los Angeles ve Chicago'da 6.000 yeni terleme atölyeleri açılmıştır. Kötü işler sadece imalat sanayi ile sınırlı değil, ancak temizlikten inşaata, tarımdan turizme birçok sektörde mevcut olan geçici işler vasıfsız göçmen işçilerle doludur. Bu durum, Post-Fordist sonrası dönemin esnek üretim sistemlerinde emeğin liberalleşmesine paralel olarak işgücü piyasalarının cinsiyet ve etnik tabakalaşmasına yol açmaktadır.

1.8.1.2. Beyin Göçü

Beyin göçü, eğitilmiş ve yetenekli bireylerin araştırma ve geliştirme eksikliği, teknolojik gelişme ve iş olanakları veya düşük ücret gibi nedenlerle hedef

ülkeden üçüncü ülkeye göç etmesidir. Beyin göçü, küresel sistemdeki siyasi ve ekonomik eşitsizlikle bağlantılıdır. Komşu ülkelerdeki eğitim ve istihdam arasındaki ilişkinin eksikliğinin bir sonucu olarak, genç işgücünden mezun sayısı, işgücü piyasasının istihdam edebileceğinden daha fazla ve bazıları kendilerine uygun olmayan işlerde çalıştıkları için göç etmeye karar vermektedirler ve düşük ücret almaktadırlar. Hedef ülkelerdeki çalışma koşulları, yüksek gelir, gelecekteki güvenlik ve bilimsel araştırma desteği gibi çekici nedenler, beyin göçünün diğer nedenleridir.

Batı ekonomilerinde beyin göçünün hızlanması, sanayileşme ile birlikte emek yoğun teknolojiye çok bilim yoğun teknolojinin kullanılması, başta bilim insanları olmak üzere vasıflı işgücüne olan talebin artması ile II.Dünya Savaşı sonrasında meydana gelmiştir. Gelişmekte olan ülkeler genellikle işgücü piyasalarının gerektirdiğinden daha yüksek eğitim seviyesine sahip bir işgücü yetiştirmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki göç politikaları da yüksek nitelikli işgücünü kademeli olarak ülkelere çekecek çekici fırsatlar ve tesisler yaratmaktadır çünkü yüksek nitelikli işgücü, artan uluslararası rekabette öne çıkmak için önemli bir üretim faktörü olarak görülmektedir. Vize ve çalışma izni imkanları, vergi indirimleri, girişimcilik desteği ve diploma ve sertifikaların tanınması için adımlar, vasıflı göçmen işçi arzını artırmak için yapılan düzenlemelerden bazılarıdır. Diploma ve sertifikaları tanınamama, gideceği ülkenin dilini bilmeme gibi nedenlerle birçok yüksek vasıflı işgücü göç ettikleri ülkenin yeterlilik gerektirmeyen iş alanlarında yer bulabiliyor ve bu durum beyin atığı olarak bilinir.

1.8.2. Göçmenlerin Yasal Statülerine göre Sınıflandırılması

1.8.2.1. Düzenli Göç

Tüm uluslararası göç akışları yasal olarak incelendiğinde düzenli ve düzensiz olmak üzere ikiye ayrılır.

Düzenli göç: Göçmen akışını düzenlemek için resmi göç kanalları kullanılarak ve ulus devletlerin yasalarına uygun olarak gerçekleşen uluslararası göç hareketleri. Amerika Birleşik Devletleri, belirli kotalar dahilinde belirli ülkelerdeki kişilere oturma ve çalışma izinleri vererek düzenli göçmenlik örneği sağlayabilir.

Düzenli göçmenlikte bir gönüllülük vakası vardır. Gönüllü göçün belirleyici unsuru, bireylerin iç yapısından kaynaklanmakta ve göç kararına yol açmaktadır. Başka bir deyişle, bu tür bir göç çoğunlukla bireysel aramalardan kaynaklanmaktadır. Genel anlamda kaynak ülkenin itici güçleri ve hedef ülkenin çekici unsurları, gönüllü göçün ortaya çıkmasında etkilidir. Gönüllü göçe neden olan çekici faktörler; bir mesleği ve düzenli çalışma koşullarını

sürdürme şevki, daha yüksek ücret, sağlık, eğitim, kişisel özgürlük gibi sosyal hizmetlerden yararlanma arzusu ve daha iyi inançlar yaşama arzusu Gönüllü göçe neden olan itici faktörler; ilgilenen bir idari mesele yetenekten daha fazla kıdem, iş ortamındaki aksaklıklar ve düşük ücretler ve siyasi haklar üzerindeki baskı ve siyasi şüpheler (IOM, 2013: 15).

1.8.2.2. Düzensiz göç

Yasadışı göçmenler, ülkeyi terk etmek için idari ve yasal gerekliliklere uymadan menşe ülkesini terk ederler ve varış ülkesi ülkeye giriş, çalışma ve ikamet kurallarına uymadan yasa dışı olarak yerleşir. Bu kapsamda hedef ülke sınırlarını yasadışı yollardan geçen veya vize alıp vize süresi bitmesine rağmen ülkede yaşamaya devam eden veya ikamet izni olmasına rağmen sadece işyerinde çalışan kişiler yasadışı olarak kabul edilir.

Yasadışı göç, zorunlu göç ile ilişkilidir. Doğal veya antropojenik nedenlerden kaynaklansın, yaşama ve esenliğe yönelik tehditler de dahil olmak üzere, bir zorlama unsuru içeren bir göç hareketini tanımlamak için kullanılan genel bir terim. Örneğin, mültecilerin ve ülke içinde yerinden olmuş kişilerin hareketleri, doğal afetler, çevresel, kimyasal veya nükleer afetler nedeniyle yerinden edilme, açlık veya kalkınma projeleri de zorunlu göç kapsamında değerlendirilmektedir. Zorunlu göç, öncelikle sosyal yapı tarafından yönlendirilir. Siyasi koşullar ve doğal afetler gibi faktörler de zorunlu göçü tetikleyebilmektedir. İç savaşlar, uluslararası çıkar çatışmaları, doğal afetler, kıtlıklar, salgın hastalıklar ve özellikle insan hakları ihlalleri milyonlarca insanı yasal ya da yasadışı yollardan topraklarını terk etmeye zorlamıştır.

Yirminci yüzyıl boyunca dini ve etnik çıkar çatışmaları, ülke içinde ve dışında savaşların sayısının artması ve bu sayının gün geçtikçe artması zorunlu göç akımlarında da artışa neden olmuştur. Rızaya bağlı olmayan başka bir yerinden edilme biçimi de insan ticaretidir. İnsan Ticareti; kişileri, zor kullanarak veya zor kullanma tehdidinde bulunarak veya başka bir şekilde zorlama, adam kaçırmaya, dolandırıcılık, aldatma, gücü kötüye kullanma veya bir kişinin umutsuzluğunu suistimal ederek veya başka bir kişiyi kontrol edenlerin rızasını alarak sömürü amacıyla sağlamak, taşınmak anlamına gelir (IOM, 2013: 15).

1.8.3. Göçmenlerin İkamet Sürelerine Göre Sınıflandırılması

1.8.3.1. Kalıcı göç

Kalıcı göç, hedef ülke veya bölgelerde süresiz kalmak amacıyla gerçekleşen uluslararası göç hareketini tanımlar. Uluslararası Göç Örgütü, "bir ülkede kalıcı olarak ikamet etmelerine izin verilen ve göç ülkesi geçerli bir ikamet adresi

haline gelen daimî göçmenleri tanımlar. Türkiye ilk kez 1785 ile 1800 yılları arasında Balkanlar'a, Kafkasya bölgesine ve Kırım yarımadasına ve ikincisi, 1989'da Bulgaristan topraklarında tutuldukları sırada göçmen hareketlerinin örnekleridir.

1.8.3.2. Geçici Göç

Geçici göç, genellikle bir ülkeden diğerine belirli bir işte çalışmak için, belirli bir süre ve bir amaç için yapılan transferler olarak yorumlanır. Geçici göç ilk bakışta işçi göçüne benzer görünse de, işgücünü içeren daha geniş bir göç türüdür. Yani sadece emek hareketlerini değil, belirli bir süre için tüm göç akışlarını da kapsar. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Batı Avrupa ülkeleri, geçici göçün en önemli örneklerinden olan istihdam boşluğunu doldurmak için başta diğer Avrupa ülkeleri olmak üzere birçok ülkeden geçici işçi getirmiştir. Ayrıca, mevsim şartlarına bağlı olan ve yalnızca yılın belirli bir mevsiminde yürütülebilen işlerde çalışan mevsimlik göçmenler, küçük ölçekli ticaret için hedef ülke ile kaynak ülke arasında yasal yollardan girip çıkan göçmenler veya coğrafi yakınlık ve fırsat avantajı ulaşım, nedenleriyle sınırı geçmesine izin verilen sözleşmeli işçiler geçici göçmenler arasındadır (IOM, 2013: 15).

1.9. Suriye'de Arap Baharı

Tunuslu meyve satıcısı Muhammed Buazizi, polislin arabasına el koyması sonucunda 17 Aralık 2010'da kendisini ateşe vererek hükümeti protesto etmiş ve böylece Arap dünyasında birbirini izleyen olaylara yol açan sözde Arap Baharı'nı başlatmıştır (Aljazeera Türk, Arap Baharı Ateşin yandığı an, 2015). Birkaç ay içinde Tunus, Mısır ve Libya'da diktatörlüklere karşı demokrasi ve özgürlük isteyen halk ayaklanmaları Mart 2011'de Suriye'yi etkilemeye başlamıştır. 17 Mart 2011'de Dera'da başlayan gösterilerin İam, Halep, Hama, Humus, Lazkiye, Banyas, Deyr-i Zor gibi önemli kentlere yayılmasıyla Beşar Esad, güçlü bir muhalefetle karşı karşıya kaldı (Salık, 2011: 26).

Dera'daki isyanların patlak vermesinin ana nedenleri arasında tüm ülkeyi etkileyen kuraklık, yolsuzluk ve kitlesel işsizlik yer almaktadır. Rejimin ayaklanmalara baskı ve şiddetle tepki vermesi ile olaylar bir iç savaşa dönüşmüştür (Süer, 2012: 9). Mart ayından bu yana barışçıl göstericilere ateş açılması sonucu yüzlerce kişi hayatını kaybetmiştir. Esad, rejimin şiddetini meşrulaştırmak için sivil protestocuları terörist olarak göstermeye çalışıyordu (Salık, 2011: 26). Halkla mücadele emrine karşı çıkan binlerce asker ve subay, 27 Temmuz 2011'de ordudan ayrılarak Özgür Suriye Ordusu'nu kurmuştur (Dağ, 2013: 88).

İki taraf arasındaki çatışma şiddetlendikçe Esad kendi halkını jetler ve helikopterlerle bombalamaya başlamış, birkaç yıl içinde kimyasal silahlar ve varil bombaları kullanarak çatışma bir katliama dönüşmüştür. Şam yönetimiyle olan kötü ilişkileri nedeniyle ABD, Esad'ı şiddetinden dolayı kınayarak ekonomik ve siyasi yaptırımlarını daha da kötüleştirmiştir. Barack Obama, 18 Ağustos'ta Esad'ın meşruiyetini kaybettiğini belirterek geri çekilmesi çağrısında bulunmuştur (NTV, 2011). Mayıs ayından bu yana muhalefet gösterilerine şiddet uygulayan Beşar Esad'a ekonomik yaptırımlar uygulayan Avrupa Birliği de tavrını sertleştirmiştir. Barack Obama'nın Esad'ı istifaya çağırmasından kısa bir süre sonra Avrupa Birliği'nin Dış İlişkiler Yüksek Temsilcisi Catherine Ashton da Esad'ın meşruiyetini kaybettiğini ve istifa etmesi gerektiğini belirtmiştir. Avrupa Birliği'ndeki 27 ülkenin Esad'ın sivillere yönelik şiddetini kınadığı da belirtilmiştir (Sabah gazetesi, 2011). 21 Eylül "Türkiye'de Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye'nin Suriye ile ilişkilerini ve katılımını açıklayan yaptırımları askıya aldığı açıklamıştır. O sırada Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, 30 Kasım'da Suriye'ye uygulanacak 9 maddelik yaptırım kararlarını açıklamıştır (TRT Haber, 2011).

12 Şubat 2012'de Kahire'de düzenlenen Arap Ligi toplantısında, Güvenlik Konseyi'nden, Birleşmiş Milletler ve Arap Birliği gözetiminde Suriye'ye bir barışı koruma gücü göndermesi ve Suriye muhalefetine siyasi ve ekonomik destek sağlaması talep edilmiştir (Küçükkeleş, 2012: 13).

16 Şubat 2012'de BM Genel Kurulu 12 olumsuz ve 17 çekimser oya karşılık 137 olumlu oyla Arap Birliği'nin çağrısını destekleyerek, Suriye hükümetini kınayan, Şiddete son vermeye ve Esad yönetimini istifaya çağırarak bir kararı kabul etti (BBC News, 2012) 3 Ağustos 2012'de Genel Kurul'da Suudi Arabistan'ın sunduğu, aralarında Türkiye'nin de olduğu 60 civarında ülkenin desteklediği başka bir karar tasarısı da 12 olumsuz, 31 çekimser ülkeye karşılık 133 ülkenin olumlu oy kullanmasıyla kabul edildi (Arı, 2012: 158). Tüm uluslararası ve bölgesel etkilerine rağmen, Suriye rejiminin iç savaşı gayri resmi olarak sürdürmekte ısrar etmesi, yılda yaklaşık 30.000 kişinin ölümüne neden oldu. Binlerce insan yaralanırken, on binlercesi farklı ülkelere göç ederek mülteci olmuş, pek çoğu da ülke içinde yer değiştirmek zorunda kalmıştır (Dağ, 2013: 88).

Bu olaydan sonra Türkiye, 25 Haziran 2012'de Türk Silahlı Kuvvetleri, angajman kurallarının değiştiğini açıklamıştır. Buna göre Suriye sınırında havada, karada ve denizde görülen tüm askeri personelin "tehdit" olarak kabul edileceği ve tüm ihlallere müdahale edileceği açıklandı. Ayrıca Başbakan Erdoğan, bundan böyle Suriye muhalefetine her türlü desteği sağlayacağını duyurmuştur.

2 Ekim 2012'de Şanlıurfa'nın Akçakale Mahallesi'nde Suriye tarafından düşen mermiler sonucu 5 Türk vatandaşı öldürülmüştür. Ayrıca Türkiye saldırı için belirlenen hedeflere ulaşılarak vurulmuştur (Kardaş, 2014: 1).

1.10. Sosyal Uyum

Genel olarak entegrasyon ve içirme politikalarıyla ilişkili olarak ele alınan sosyal uyum kavramı oldukça tartışmalıdır (European Commission, 2005: 6) ve nadiren kesin terimlerle tanımlanır (IOM, 2017: 3). Birkaç yazar, kavramın literatürdeki karmaşıklığını vurgulamıştır. Bu karmaşıklığın ana nedeni, dahil edilmesi veya uyumlaştırılması zor olan sosyal uyum tanımlarının çoğalmasındır. Ona göre, tanımları birleştirme çabaları, uyumun nasıl ele alınacağı konusunda farklı eksenler ve farklılıklarla sonuçlanmıştır. Guay (2015: 7), kavramın literatürde yeterince tanımlanmadığını ve çoğunlukla fonksiyonel amaçlar için kullanıldığını belirtmektedir. Bu nedenle, kavramın açıklık ve açıklıktan yoksun olduğunu ve yanlış kullanıldığını iddia etmektedir.

Daha genel olarak, sosyal uyum, bir toplumun sınıf, din, dil, kültür veya etnik grup gibi ayrımcılıktan kaynaklanan tehditlere karşı niteliği olarak tanımlanabilir (Avrupa Komisyonu, 2005: 70). Sosyal bütünlük, sosyal temaslar yoluyla belirli bir sosyal alana ait olma duygusu geliştirerek yaratılan atmosferdir. Güvensizliği, izolasyonu ve düşmanlığı yaratan ırkçılık ve yabancı düşmanlığı, sosyal uyumun önündeki en büyük engellerdir (Rudiger ve Spencer, 2003: 6).

Yerel düzeyde sosyal uyum; insanların içinde yaşadıkları topluluklar hakkında nasıl düşündükleri, birbirlerine saygı duyup duymadıkları ve güvenli ve dürüst bir ortamda yaşadıklarını ne kadar iyi hissettikleri ile ölçülür. Göç süreçleriyle birleştiğinde, göçmenler ve yerel topluluk arasındaki sürekli etkileşimin bir ürünüdür. Bu süreç, göçmenler ve yerel topluluk birbirine uyum sağladıkça dinamik ve sürekli bir değişim sürecidir (Saggar vd., 2012: 18-22).

1.10.1. Kültürlenme Stratejileri

Genel olarak kültürleşme, bir kültürel grubun veya kişilerin başka bir kültürel grupla temasından kaynaklanan kültürel değişiklikleri ifade etmektedir. Kültürel içeriklerinde değişiklik yaşayan bireylerin tepkilerini verdikleri psikolojik ve davranışsal süreçtir (Berry ve Sam, 2006: 27). Göçün bir sonucu olarak, farklı kültürel geçmişlere sahip insanların bir arada yaşadığı toplumlar çok kültürlü hale gelmiştir. Çoğu durumda, sayısal, ekonomik veya politik nedenlerden ötürü iktidarda eşitsiz baskın (ana akım) ve baskın olmayan (azınlıklar veya etnik gruplar) oluşumuna yol açabilir, ancak bu her zaman böyle değildir ve bazı kültürel durumlarda çeşitliliğe yol açabilir (Berry, 1997: 8).

Berry'e (1997: 18-20) göre kültürleşme süreci beş aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama, iki kültürün yaşamsal olaylarının başlangıcıyla ilgilenmenin bir sonucu olarak birbirleriyle temas deneyimidir. İkinci aşama, kültürlerle karşılaştıktan sonra kültür deneyimlerini değerlendirmektir. Bireyler bu yaşanmış deneyimleri gözden geçirirler ve sonuç olarak bunları bir zorluk kaynağı veya bazen bir fırsat olarak görürler. Üçüncü aşamada bireylerin karşılaştıkları sorunlu değer deneyimlerine anlam veriliyor ve kültürleşme, bütünleşme, ayrılık, özümseme ve ötekileştirme yöntemleri kullanılmaktadır. Dördüncü aşamada, psikolojik stres, psikolojik ve duygusal reaksiyonlar da dahil olmak üzere karmaşık ani reaksiyonlardan oluşur. Kültürleşme sorunu başarıyla çözüldüğünde, baskı azalacak ve ani tepkiler olumlu olacaktır. Stres seviyesi, deneye atfedilen anlama göre de değişir. Başka bir durumda, basıncın yüksek olması beklenir ve ani tepkiler olumsuz olur. Beş kültürleşme aşamasının bir sonucu olarak uzun vadeli bir adaptasyondur. Bu uyum, içinde yaşadığımız kültüre uyum sağlamakla sınırlı değildir. Uyum süreci aynı zamanda toplumdan uzaklaşma ve direnç davranışını benimseme şeklinde de olabilir.

1.10.2. Kültürleşmenin Temel Yapı Taşları

Kültürel uyumun kavramsal çerçevesinde ele alınması gereken alt unsurlar vardır. Bu kavramsal alt öğeler sunulmuştur (Karakuş, 2014: 35-36):

Temas: Kültürleşmenin temel ön koşulu, farklı kültürel gruplara ait en az iki kültür grubu veya bireyin, birbirleriyle doğrudan bir karşılaşma ve birbirleriyle ilişki kurulması sonucunda sürekli bir şekilde birbirleriyle buluşmasıdır. Modern toplumlarda birçok farklı iletişim biçiminin varlığı (örneğin, aynı apartman dairesinde bitişik apartmanlarda yaşamak veya internet veya medya aracılığıyla iletişim kurmak) buradaki iki ayırt edici nokta, iletişimin "sürekli ve doğrudan" olmasıdır. Bu aşamada kültürleşmenin, bireylerin veya grupların birbirleriyle aynı zamanda ve yerde etkileşime girmesini gerektirdiği söylenebilir. Ayrıca bu reaksiyonun belirli bir süre uzaması gerekir. Burada sorulması gereken sorular, kültürleşmenin ne kadar sürdüğü ve kronik ilişkinin değişime yol açıp açmadığıdır.

Karşılıklı etki: Redfield ve diğerleri tarafından kültürleşme tanımında "bir veya her iki grubun kendi kültürel kalıplarında deneyimledikleri değişimi gerektirir" ifadesi gruplar arasında karşılıklı etki gerektirir. Elbette, gruplar arasındaki güç farklılıkları (ekonomik güç, askeri güç) bir grubun diğerine etkisini artırabilir. Bununla birlikte, örneğin bir grubun (baskın grup gibi) diğeri üzerinde (azınlık / göçmen grubu gibi) daha fazla etkiye sahip olması durumunda, yalnızca azınlık grubunun değişen grup olduğu inancının yanlış bir görüşüdür.

Değişim: Dinamik bir süreci ve kalıcı sonuçları içeren bir değişiklik veya bu sürecin bir sonucu olarak ortaya çıkan bir sonuç, bir anlamda, hem sürecin kendisine (örneğin, değişikliğin nasıl meydana geldiğine) hem de değişikliklerin ne olduğuna odaklanmayı gerektirir.

1.10.3. Sosyal Uyum Etkileyen Faktörler

Sosyal bütünlük kavramı muğlak ve karmaşık bir kavram olsa da nasıl ölçülebileceği sorusu da tartışmalıdır. Saggar vd., (2012: 27)'ye göre tercih edilen gösterge bölgede yaşayan insanların iyi geçinmesidir. Diğer çalışmalar da uyumlu grupların üyeleri arasında olumlu kişilerarası ilişkilerin varlığından bahsetmektedir (Friedkin, 2004: 417). Guay (2015: 9) ise çalışmasında güçlü, pozitif, bütünleşik ilişkiler ve kapsayıcı kimliklerin yüksek sosyal uyumun göstergeleri olduğunu; zayıf, olumsuz, bölünmüş tutumların ve dışlayıcı kimliğin düşük sosyal uyum anlamına geldiğini belirtmiştir. Geniş çapta tartışılmamış veya üzerinde anlaşmaya varılmamış olsalar da çoğunlukla sosyal uyumun göstergeleridir; kişisel, politik ve gelişimsel boyutlar ise insan güvenliği, kurumlara güven, gruplar arası ilişkilere memnuniyet ve katılım, gruplar arası algılar, algılanan tehditler, sosyal mesafe ve gruplar arası temaslardır (Guay, 2015: 9).

Türkiye'de Suriyelilerle sosyal uyum bağlamında yapılan araştırmada kişisel ilişkilerin çok önemli bir parçası olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (2017) raporunda iletişim vurgusu ile adaptasyon konusu ele alınmış, konu dil ve diğer dersler bağlamında ele alınmıştır. AFAD (2014)

Türkiye'deki hayata uyum sağlayan Suriyeli kadınların özgüvenlerini hissetmeleri ve dili öğrenmeleri bu konuyla ilgili raporda tartışılmaktadır. Süleymanov (2017), çalışmasında iletişim, sosyal mesafe, dışlanma ve ayrımcılık konularını ele almaktadır. Erdoğan (2014) ise uyum konusunu birlikte yaşama, sosyal gerilimler, vatandaşlık ve komşuluk bağlamında ele almıştır. 2017 yılında yaptığı çalışmalarda uyum politikaları sosyal mesafe, aidiyet duygusu, olası tehditler ve yerel halkın ve Suriyelilerin birbirleri hakkındaki görüşleri üzerinden tartışılmaktadır (Erdoğan vd., 2017).

Sonuç olarak, sosyal uyum kavramı literatürde geniş çapta tartışılmış ve çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bu çalışmada, sosyal bütünlük kavramı kişilerarası ilişkilerin boyutlarından yola çıkılarak belirli şekillerde sınırlandırılmış ve çerçevelenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda sosyal uyum adına Türkiye'deki Suriyelilerle sosyal uyum bağlamında yapılan teorik çerçeve, çalışmalar dikkate alınmış ve girişte sosyal uyumun kanıtı olarak bazı kavramlar gündeme getirilmiştir. Bu noktada ilk referans noktası Uluslararası

Göç Örgütü içindeki entegrasyon unsurlarıydı. Dolayısıyla, entegrasyonun önemli bir bileşeni olan “içerme” sürecinin sosyal içerme, ekonomik entegrasyon, sivil ve politik katılım gibi boyutları sosyal uyum tanımının dışında tutulmuştur. Türkiye'deki Suriyelilerle sosyal uyum, sosyal hareket literatürü, sosyal mesafe ve sosyal dışlanma ve ayrımcılığın beş temel göstergesi de dahil olmak üzere sosyal sermaye üzerine yapılan çalışmalardan öne çıkmıştır.

1.10.4. Göç ve Sosyal Uyum

Yerel uyum, mülteci sorununu kalıcı olarak çözmek için mevcut seçeneklerden biridir. Etkili yerel uyumu sağlamak için üç süreçten bahsedilebilir. Birincisi, yasal süreç, yerel halkın sahip olduğu hakların uluslararası anlamda sahiplenme durumudur. İkincisi, ekonomik süreç, sürdürülebilir geçim kaynaklarına erişerek temel yaşam standartlarına ulaşmanın bir sonucu olarak bireylerin devlet yardımına ve insani yardıma daha az bağımlı hale geldiği bir durumdur ve son olarak sosyal süreçtir. Yerel halk tarafından ayrımcılık, sömürü ve sömürü korkusu olmaksızın sosyal süreçte yerel halkla karşılıklı sosyal ve kültürel bağın kurulmasıdır (Crisp, 2004: 1-2).

Mülteciler hedef ülkelere geldiklerinde, kendilerini yerel nüfusa empoze etmeye ve toplumun bir parçası olmaya çalışırlar. Bu etkileşimin bir sonucu olarak, yerel halkın bu isteğe tepkisi ya kabul ya da dışlama olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki toplum arasındaki ilişkide uyum sürecini etkileyen birçok faktör vardır. Mülteciler ve yöre sakinlerinin dini, ekonomik, siyasi ve kültürel özelliklerindeki benzerlik ve farklılıklar uyum sürecini hızlandırmakta ve bu özellikler entegrasyon güçlüğüne neden olabilmektedir (Akman ve Balaban, 2017: 6).

İlk uyum belirtileri, mültecilerin varış ülkesine ilk gelişlerinden itibaren izlenebilmektedir. Eyalet yasalarının ve kurumlarının, sığınmacının ileri ülkede kalmayı planlayıp planlamadığına veya güvenli bir üçüncü ülkeye yerleşmek için girişimde bulunması noktasında ipucu vermektedir. Bu nedenle mülteciler, Türkiye'nin hukuki statüsünün tanımlanmasında ağırlıklı olarak sosyal uyumdan, bu statüye tanınan haklardan söz etmeli ve mal sahibi statüsünden erişebilecekleri hizmetlere erişebilecekleri geniş bir alana odaklanmalıdır (Karaca, 2017: 29).

Birçok ülkede yasal bir süreç olarak mültecilerin ülkeye girişi, ikamet izni, ikamet, çalışma vb. vize politikası ve vatandaşlığa kabul süreçleri merkezi hükümet tarafından kontrol edilir, ancak bir bireyin sosyal ve kültürel adaptasyonu için gerekli olan dil kursu, mesleki eğitim, beceri kursları ve danışma kurulları yerel yönetimler tarafından uygulanır. Türkiye'de yerel

yönetimin dış politikası ile ilgili olarak bu tür işleri yapmak için gerekli yetkisi çok sınırlı veya çok kısıtlıdır (Daudov, 2013: 26). Göçmen grupların uyum noktasında karşılaştıkları sorunların çözümünde yerel nüfustan farklı özel ihtiyaçları olabilir ve bu özel ihtiyaçlar dikkate alınarak sosyal politikaya kabul edilmesi gerekir (Koçak ve Gündüz, 2016: 72). Bu özel ihtiyaçların belirlenmesinde, merkezi hükümetten ziyade yerel yönetimler, göçmen gruplarının saha izlemesinde ve hızlı iletişimde ve bölgesel sosyal uyum sorunlarını çözmede daha aktif bir rol oynarlar.

Kriz durumunda acil insani yardım çağrılarında daha fazla destek sağlanırken, eğitim, istihdam, sağlık sorunları, barınma ve psikolojik destek gibi mülteci sorunları dikkate alınmamaktadır. Bu durum mültecileri sosyal uyum sorunları ile karşı karşıya bırakmaktadır (Öztürk, 2017: 92). Toplumda bütünleşme ve uyumu sağlamak için, yerel nüfusa sunulan temel hakların tüm topluma yayılması gerekir. Sağlık, eğitim, barınma ve istihdam gibi kamusal malların tüm toplum grupları için eşit bir şekilde sağlanması; yeterli dil yeterliliği ve kültürel bilgi aynı şekilde, güvenlik ve istikrar ihtiyacı tüm gruplar için karşılanmalıdır.

Şekil 1.Uyumun temel alanlarını tanımlayan kavramsal bir çerçeve

Kaynak: Ager, A. ve Strang A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework, Journal of Refugee Studies, 21(2), s. 170.

Göç ülkesindeki yerel nüfusa ek olarak, sosyal politikalar ve göç yerinin dilinin bilinmemesi, kültürden yabancılaşma ve ekonomik beklentilerini karşılayamama gibi olumsuz faktörler bir sosyal uyum sorununa neden olur (Baritci, 2017: 232).

Ülkelerin mülteci politikalarından bağımsız olarak, göç bazı yerel halkı çekmektedir. Göç, genel olarak, birden çok boyutun bulunduğu ve aynı zamanda ekonomik yapılanma şeklinde de kendini gösteren bir sosyal değişimdir. Göçün bir sonucu olarak, yerel nüfustan bireylerin ve göç edenlerin yaşam koşulları değişmekte, dolayısıyla göç ve yeni gelenler güvensizlik olarak görülebilir. Gelişmiş ülkelerdeki yaygın algılardan biri, kitlesel mülteci akını sonucunda göç edenlerin kendi mesleğini üstlenmeleri, ikamet ettikleri yerdeki konutlarının fiyatlarını artırmaları ve sosyal hizmetlere yük getirmeleridir (Castles ve Miller, 2008: 20). Göçmen topluluğu, yukarıda belirtilen mültecilerin sosyal kabul olarak algılanması (Tunç, 2015: 43) nedeniyle kültürel bir tutum benimseyebilmekte ve yerel topluluğun aldığı bu konum sosyal uyumu olumsuz etkilemekte ve entegrasyon dışındaki kültürleşme stratejilerini harekete geçirmektedir.

1.10.5. Uyumsuzluk

Günümüzde çözülmesi zor bir sorun olan göçmenlik prosedürleri beraberinde uyum sorununu da beraberinde getirmektedir. Göçün yaşandığı ülkelerde uyumun gündemde olmaması mümkün değildir. Philip, adaptasyon kavramını "genellikle bir durumdan diğerine geçiş ve insan davranışının değişmesi" olarak yorumlamaktadır. Bireylerin ve grup davranışlarının belirli bir toplumda, sınıfta veya sınıfta hakim olan normlar ve değerlerle uyumlu olacak şekilde bireylerin bilinçli veya bilinçsiz davranışlarındaki değişimden bireyin uyum sürecine dahil olup olmadığı anlaşılır (Karaeminoğulları, 2009).

Göçün meydana geldiği ülkede uyumu sağlamak, ev sahibi topluluğun mültecilere ve sığınmacılara karşı davranışları ve uyum sağlamaya yönelik tutumları son derece önemlidir. Ev sahibi vatandaşların adaptasyon temsilcileri olarak görülmesi ve bireysel göçmenlere karşı ülkenin özelliklerini ve kültürel değerlerini doğru bir şekilde aktarması beklenmektedir. Böylelikle göç eden bireylerin göç ettikleri ülkenin mevcut sistemine ve değer yargılarına uyum sağlayacağına inanılmaktadır (Koyuncu, 2018).

Sosyal değişim hayatın önemli yönlerini etkilediği için uyum giderek daha önemli hale gelmektedir. Göç, bir ülke için önemli bir değişiktir (Bağlı, 2006). Göçmen nüfusun adaptasyonu konusunda vurgulanması gereken en önemli konu bireylerin davranışlarıdır. Kişinin davranışında uyum yoksa sınır dışı etme prosedürü eksik kabul edilir. Bireylerin uyum sağlayamaması, bazı

olumsuz durumlarla birlikte bireylerin davranışlarını da olumsuz etkilemektedir. Bu durumda bireysel göçmen yeniden yerleşim sürecine başvurabilir (Erkan, 2005). Bu nedenle, sığınmacıların davranış modellerinin neye dayandığı, sahip oldukları yetkinin türü ve bu nedenlerin harekete geçmeden önce göç sürecinde geçirdiği aşamalar kritik öneme sahiptir (Çakır, 2011).

Koşullar, normlar ve değer sistemi her ülkede farklılık gösterdiğinden, göç eden bireyler ve ev sahibi topluluk üzerindeki etkiler de farklıdır. Birbirine yakın ülkelerin kültürleri birbirine daha çok benzediği için, göç yakın bir ülkede gerçekleştiğinde; uyum sürecinde daha az sorun yaşanır. Aksine uzak bir ülkeye göç gerçekleştiğinde kültürel farklılıklar daha fazla hissedilir ve çift yönlü adaptasyonun başarısı daha uzun bir süreye yayılabilir (Şahin, 2010).

Göker (2015) uyum sürecinin “göçmenlerin kendilerini ifade edebilecekleri ve yaşadıkları yere katkıda bulunabilecekleri koşulların yaratılmasında en önemli konulardan biri” olduğunu belirtmektedir.

II. BÖLÜM YEREL YÖNETİMLER

2.1. Yerel Yönetimlerin Tanımı

Yerel yönetimler, yasal sistemde, belirli bir coğrafi bölgede yaşayan vatandaşların ortak ihtiyaçlarını karşılamak için kamu tarafından atanan varlıklarına, bütçelerine, çalışanlarına ve organlarına (karar ve / veya yürütme organları) sahip olan kurumlardır. Diğer bir deyişle, yerel yönetimler, kararları ve yürütme birimleri halk tarafından belirlenen ve yerel halkı temsil eden yerel kamu hizmetlerini uygulamak için oluşturulmuş kamu idareleridir. Bu bağlamda, yerel organların bulunduğu ülkelerde, kural olarak, bu departmanların yalnızca belirli yürütme yetkileri vardır. Yerel yönetimler, yerel nüfusun ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılamak, yerel topluma kamu hizmetleri sağlamak ve kendi seçtikleri yerel organlar tarafından idare etmek için oluşturulmuş idari, politik ve sosyal kuruluşlardır. Yerel birimler, merkezi yönetimin kusurlarını gidermek ve vatandaşların günlük ihtiyaçlarını daha doğru bir şekilde karşılamak için oluşturulan birimlerdir. Türkiye ve Ortadoğu Kamu Yönetimi, Mahalli İdareler, “Dış Merkezi Yönetim, yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla düzen ve karar alma organının seçtiği doğrudan popüler, demokratik ve bağımsız idari makamlarda yayımlanan bir kamu kurumu olan organ” olarak bilinir. Yerel yönetimler, benzersiz özellikleri ile merkezi yönetimlerden büyük ölçüde farklılaşmakta ve bu özelliklerinden dolayı merkezi yönetimden ayrılmaları, merkeze karşı belirli bir özerkliğe sahip olmalarını gerektirmektedir. Bu özellikler yerel birimler içindir; Belirli bir bölgede faaliyet göstermek, kamu tüzel kişiliği olmak, yerel kamu faaliyetlerinde bulunmak, yürütme organları ve kararları seçmek, kanun çerçevesinde görevlerini tanımlamak, bağımsız olmak ve idari vesayet denetimleri yapmaktır (Kaya, 2005: 16).

Yerel yönetim, yerel sakinlere sağlanan kamu hizmetlerinin merkezi hükümetin dışında bulunan idari birimlere aktarılmasıdır. Bir başka tanıma göre yerel yönetim, yerel nitelikteki kamu hizmetlerinin, merkezi yönetim birimleri dışındaki kamu tüzel kişilikleri tarafından sağlanmasıdır. Kamu yönetimi sözlüğünde yerel yönetimler, "organlarını yerel halkın oluşturduğu yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir araya gelen, merkezi yönetim dışında demokratik ve bağımsız birimlerdir." Yerel yönetimler, 1995 yılında Türkiye Sanayici ve İş adamları Derneği tarafından yayımlanan “Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Çözümleri” bildirisinde tanımlanmıştır. Buna göre yerel yönetimler, “yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuş özerk birimlerdir (Demirhan, 2013: 82).

On dokuzuncu yüzyıldan günümüze kadar, çıkış noktası ulus-devlet olmak üzere yerel yönetimler tüm devlet kapsamında ve bu oluşumlarda yeniden düzenleme konusu ele alınmıştır. Geçtiğimiz iki yüzyılda, yerel yönetimlere ilişkin ilke ve politikalar, bu birimlerin merkezi hükümetle ilişkileri çerçevesinde oluşturulmuştur. Yeni yüzyılda, bu geleneksel, köklü dönüşüm eğilimine girmiştir. Buna paralel olarak, bazı ulus devlet yetkilerinin devlet üstü kurum ve mekanizmalara aktarılması gerekmektedir. Bu çağın doğası ve çerçevesi henüz belirlenmemiştir. Bir hükümet altında örgütlü bir siyasi grup olarak tanımlanabilecek devlet, sınırları içinde yaşayan millete hizmet etmek, temel ihtiyaçlarını karşılamak ve bu milletin güvenliğini sağlamakla sorumludur. Tüm bu görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi için devlet, “merkezi yönetim” ve “yerinde yönetim” olmak üzere iki temelde yönetsel olarak örgütlenmiştir. Merkezi yönetimde, devletin sorumlu olduğu kamu hizmetlerine ilişkin kararlar, merkezi yönetim ve hükümetin hiyerarşik yapısı içindeki organ ve yapılar tarafından alınır. Ancak günümüzün modern, çağdaş ve demokratik ülkelerinde artık kamu hizmetlerini tek başına merkezden yürütmek ve yönetmek mümkün değildir. Merkezi yönetim, kamu hizmetlerinde aksamaya neden olduğu için, kırsal kesimde yaşayanların ihtiyaç ve isteklerine yönelik yetersiz hizmet durumu yaratmakta, evrak işlerini ve maliyeti artırmaktadır. Bu nedenle modern devletler, yerel halkın ihtiyaçlarını daha iyi ve daha hızlı görebilmek için artık yerel yönetim ilkelerini uygulamaktadır (Güner, 2014: 68).

2.2. Yerel Yönetimlerin Faydaları ve Önemi

Hükümetler arası mali ilişki, merkezi hükümet ile yerel yönetimler arasında kurulması gereken mali ilişkiyi ifade eder. Devletin işlevlerini yerine getirebilmesi için merkezi hükümetin tüm faaliyetleri yerine getirmesi gerektiği görüşü mevcut koşulların çok gerisinde kalmıştır. Bu nedenle, hükümetler arasında mali ilişkiler kurmanın gerekliliğini anlamak için, yerel yönetimlerin devlet yapısı içindeki konumu ve önemi dikkate alınmalıdır. Devletin tüzel kişiliği çerçevesinde tüm hizmetleri toplayan ve bu hizmetlerin hiyerarşisindeki kuruluşlar tarafından verilmesini sağlayan birime merkezi yönetim denir. Halka en yakın birim olarak, halkın ihtiyaçlarını karşılamak ve toplum standartlarını yükseltmek gibi amaçlarla devlet yetkilerini kamu yararı doğrultusunda kullanan bir kamu tüzel kişiliğine yerel yönetim de denir. Daha önce belirtildiği gibi, yerel yönetimler, merkezi hükümet hiyerarşisine dâhil edilmemiştir. Eyaletler doğaları gereği üniter veya federal olmalarına rağmen, yerel yönetimler farklıdır, esas olarak egemen bir devlet tarafından yetki, yetki ve sorumluluk devri yoluyla oluşurlar. Federal eyaletlerdeki merkezi hükümetin

teşvikleriyle, federal eyaletlerdeki merkezi hükümete karşı muhalefet gücü olarak ortaya çıktılar. Dünyadaki gelişmelerle birlikte yerel yönetimlerin devlet yapısındaki önemi artmaktadır. Merkezi hükümetin yerel yönetimlere makroekonomik hedeflerine ve demokrasi ve insan hakları kavramlarının yaygınlaşmasına yardımcı olma yeteneği, güçlü bir sivil toplum ve demokratik yapıya olan ihtiyacı, yerel yönetimlerin üretimdeki etkinliği ve verimliliğini artırma ve kamu mal ve hizmetlerinin sağlanması ve hizmetlerin halka en yakın birimler tarafından yaygınlaştırılması. Merkezi hükümetin idare sınırları içerisinde meydana gelen bazı sorunların çözümünde kayıtsız ve yavaş durması gibi olaylar, yerel yönetimlerin öneminin artmasına yol açmaktadır. Yerel yönetimin önemini artıran durumlar, yerel yönetimlerin işlevlerinin de artması ve ihtiyaçları karşılamak için verimli bir şekilde donatılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Yerel yönetimlerin sahip olmaları gereken özellikler;

- Yerel bürokrasi işlemlerin yoğunluğunu idare edebilecek kapasiteye sahip olmalı,
- Görev alanları optimum büyüklükte olmalı,
- Yerel ihtiyaçları ve öncelikleri doğru bir şekilde belirlemek,
- Kaliteli hizmet sunmak için birbirleriyle ve merkezi idare ile rekabet etmek,
- Yerel nüfus erişiminin ve hizmetlere katılımının sağlanması,
- Görevleriyle orantılı olarak gelir kaynaklarını artırmaları,
- Yönetim birimlerinin eşit mali şartlara sahip olması,
- Kamu hizmetlerinde amaç ve sonuç arasında doğru ilişkiyi kurmak,
- Kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak ve israfı önlemek,
- Bütçe disiplininden sapmamalısınız,
- Merkezi hükümetle iş birliği konusunda hevesli olmalı,
- Bazılarının yeterli yasal yetkiye sahip olması gerekir.

Yerel yönetimlerin artan önemi, sanayileşmedeki hızlı ilerlemenin neden olduğu çevre sorunlarını çözme ihtiyacı, yerel nüfusun refahında artış beklentisi ve performans gibi ihtiyaçları karşılayan yeni hizmetlerin geliştirilmesi yerel hizmetlerdir. Yeteneklerini aşan hükümetler, temel mali kaynaklar sorunuyla karşı karşıya kalmalarını sağlar. Yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarının artmasıyla ortaya çıkan mali kaynak ihtiyacı, gelirlerin devlet yapısı içindeki idari birimler arasında dağılımını gerektirmektedir. İdari birimlerin etkileri farklı bölgelere yayılan hizmetleri paylaşmasını ve gelirin de ulusal sınırlar içinde paylaşılmasını gerektirir. Kaynakları etkin ve verimli kullanmak ve

vatandaşların ihtiyaç duyduğu hizmetleri sağlamak için her bir idari birimin sorumlulukları ayrı ayrı belirlenmelidir. Literatürde, görev ve görevlerin yerine getirilmesini sağlayan gelirin devletin tüm idari birimleri arasında paylaştırılmasına mali tahsis denir (Kalabalık, 2005: 37).

Her bir idari birimin sorumlulukları doğrultusunda görevlerini tanımlamanın yanı sıra gelirlerin de idari birimler arasında dağıtılması gerektiğini belirtti. Ancak uygulamada pek çok ülkede kamu hizmetlerinin sunumunun merkezi ve yerel yönetimler arasında paylaşıldığı görülmekle birlikte, gelir dağılımı açısından yerel yönetimlere gerekli gelir kaynakları sağlanmamaktadır. Gelir kaynakları eşitlik ve verimlilik ilkelerine göre toplanmalı ve aynı ilkelerle merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında dağıtılmalıdır. Görevlerinin artmasına paralel olarak yerel yönetimlere sağlanamayan gelir kaynakları, mali etkinliğin sağlanmasını ve aynı anda hizmet sunma etkinliğini engelleyecek, eşit ve kaliteli hizmet sunumunu engelleyecektir. Bu nedenle departmanlar arasında finansal ilişkilerin kurulması ve organize edilmesi büyük önem taşımaktadır (Karakılçık, 2016: 54).

Yerel yönetimin faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz; Yerel yönetimler, kamu hizmeti sunumunun verimliliğini artırır. Yerel yönetimler, yerel ihtiyaç ve sorunları belirleme ve ele almada kaynağa merkezi yönetimden daha yakın olma avantajına sahiptir. Bölgede yaşayanların istek ve istekleri daha iyi değerlendirilerek daha hızlı ve verimli kararlar alınabilmektedir. Bu sayede çevre koşullarının merkezi yönetime göre daha kolay dikkate alınması sağlanmaktadır. Yerel yönetimlerin sağladığı birçok yerel hizmet, merkezi hükümetin daha fazla kamu hizmetine odaklanmasını kolaylaştırır; Böylelikle bu hizmetlerin daha verimli olması sağlanmaktadır. Yerel hizmetlere yerel yetkililer tarafından karar verildiği için verimlilik artar. Bu, hizmetlerin daha etkin bir şekilde sunulmasını sağlayacaktır. Yerel ihtiyaçlara göre departman içindeki personel bu ihtiyaçlara göre dağıtılacak ve böylelikle hizmetlerin verimliliği artırılabilecektir. Mahalli hizmetler için merkezi yönetim sisteminde mahalli idarelere kaynak tahsisi sorunları giderilecek, ihtiyaçlar zamanında karşılanacak, ek bütçe oluşturulacak veya yeni kaynaklar yaratılacaktır. Ekonomik faaliyetlerin gelişmesine paralel olarak ulusal ve bölgesel düzeyde büyüme oranlarında artış olacaktır. Yerel yönetimler arasındaki rekabet, kamu mal ve hizmetlerinin vatandaşların istekleri doğrultusunda üretilmesini sağlayacak, daha kolay izleme ve kontrol sağlanacaktır (Özer ve Akçakaya, 2015: 43).

Yerel yönetimler demokrasinin gelişmesini garanti eder. Ademi merkezîyetçiliğin desteklenmesini sağlayacak nitelikler ile demokratik değerler ve normlar arasında yakın bir ilişki vardır. Halkın yerel süreçlere katılımının

sağlanması yanı sıra, yerel yönetimler, devletin işleyişinde yer alacak devlet adamlarının yetiştirilmesinde de büyük önem taşımaktadır. Çünkü ulusal anlamda demokrasinin var olabilmesi için yerel demokrasinin sağlanması önemlidir. Topluluk, sorunlarını çözmek için aralarından yöneticileri seçer ve yerel demokrasinin oluşumunun önünü açar. Yerinden yönetimin temsili, demokrasinin bir uzantısı olarak görülebilir. Bu nedenle, yerel yönetimlerin demokrasi eğitimi ve deneyimi için bir sıçrama tahtası sağlama becerisi, halkın siyasi katılımının sağlanmasına bağlıdır. Ademi merkeziyet kurumu dünya çapında bir "demokrasi okulu" olarak kabul edilmektedir. Bunun nedeni, yerel toplulukların kendi sorunlarını çözmeleri için teşvik edilmeleridir, bu da özyönetim yolunu açmaktadır. Ademi merkeziyetçilik, merkezi yönetimin faaliyetlerini daha gerekli alanlara yönlendirerek tüm faaliyetlerin merkezi yönetim çatısı altında toplanmasını engeller. İnsanların ademi merkeziyetçiliğiyle, onları seçen yöneticilerin kararlarını ve sonuçlarını değerlendirmeleri ve vaat edilen şeylerin uygunluğunu doğrulaması daha kolay hale geliyor. Çünkü alanın sınırları küçüldükçe değerlendirme ve inceleme süreçleri kolaylaşır. Bu, demokratik ilkeler açısından uygun bir davranıştır. Halkın siyasi bilinci ile sorumluluk duygusunun gelişmesi ile yerel yönetimlere verilen yetki ve sorumluluklar arasında doğru bir oran olduğu söylenebilir. Ademi merkeziyetçilik bir vatandaşlık duygusu geliştirir. Böylelikle yerel sorun çözme kolaylaştırılır ve kişiler arası siyasi çatışmalar azaltılabilir. Yerel yönetimler kaynak israfını önüyor. Yerel ihtiyaçların belirlenmesinin miktarı ve önceliği yerel uzmanlar tarafından daha iyi bilinebileceğinden ve onlar için daha uygun kararlar alınabileceğinden, ihtiyaçlara göre kaynaklar tahsis edilebilir. Yerel kaynakların yetersiz olduğu veya daha kaliteli bir hizmette istenildiği durumlarda, yerel sakinlere finansal destek daha kolay sağlanabilir. Yerel kaynaklar optimum verimlilikle kullanıldığında, kamu kaynakları daha verimli ve ekonomik olarak kullanılabilir. Bir topluluk, hizmet sağlamaya aktif olarak dâhil olduğunda (hem karar verici hem de finansal destek sağlayıcı olarak), bu hizmetlere sahip olma ve dolayısıyla doğru ve hızlı bir şekilde para harcamanın önemini anlama olasılığı daha yüksektir. Yerel yönetimler sosyal değişime katkıda bulunur. Bir ademi merkeziyet sistemiyle, yerel sakinler yöneticilere ağırlık verebilir ve istedikleri zaman onları değiştirme fırsatına sahip olabilir. Böylece, halk kendine güven ve bir dizi yaygın soruna çözüm bulma anlayışı geliştirebilir. Çalışanların toplumla bütünleşmesi ve motivasyon düzeylerini artırması daha kolaydır (Ulusoy ve Akdemir, 2009: 268).

2.3. Yerel Yönetimlerin Sakıncaları

Yerel yönetimler, dezavantajları olduğu kadar faydaları da içeren bölümlerdir. Yerel yönetimlerin dezavantajları şu şekilde ifade edilebilir. Aşırı idari ademi merkezîyetçilik, devletin ve ülkenin bütünlüğünü bozabilir. Federalizmde yerel yönetimlerin özerkliğine yol açabilir. Ademi merkezîyetçilik, merkezde kontrol ve koordinasyonun azalmasına neden olur. Yetkiler veya kaynaklar, yerel çıkar grupları tarafından zorla ele geçirilebilir. Ademi merkezîyetçilikteki yetkiler, yetersiz bir hesap verebilirlik mekanizması nedeniyle kötüye kullanılabilir. Nitelikli personel eksikliğinden dolayı kaynaklar boşa gidebilir ve etkin hizmet sunumu sağlanamayabilir. Finans alanında yerelleştirmenin uygulanmasıyla departmanlar arası finansal rekabet doğabilir ve bu da istikrarsızlığa yol açabilir. Ademi merkezîyetçilik, ülke genelinde kamu hizmetlerinin eşit şekilde sunulmasının önünde bir engel olabilir. Bu durumda ülkenin bir bölgesinde yaşayanlar hizmetlerden iyi faydalanırken, başka bir noktada olanlar hiç veya olması gerekenden daha az yararlanamayabilir. Mali açıdan yerel yönetimleri denetlemede zorluklar olabilir. Bu kontrolün etkin bir şekilde yapılmasını sağlayan bir sistem kurmak zor ve maliyetli olabilir. Yerel yönetimlerdeki partizan çatışmalar, yerel işlerin ve kamu hizmetlerinin yürütülmesinde aksamalara neden olabilir. Yerel yönetim organlarının belirli bir süre için seçilmesi bazı sorunlara yol açabilir. Yerel yönetim organları kısa vadeli işlerle uğraşmayı daha çekici buluyor, bu işlemlerden ve yatırımlardan kaçınıyor çünkü uzun vadeli operasyonlar görev sürelerinin ötesinde sonuçlara yol açacak. Yerel seçkinler, çıkarlarıyla uyumlu politikalar oluşturmak için hem yerel yönetimleri hem de yöneticileri etkileyebilirler.

- Yerel olarak tanınan özerkliğin uygulamada kötüye kullanılması da mümkündür, bu da tehditlere, ayrımcılığa ve kamu düzeni tarafından ayrılığa yol açar. Başka bir deyişle, ademi merkezîyet ilkesinin aşırı uygulanması, üniter devlet yapısı içinde ülkenin birliği açısından bir tehdit ve tehlikeye dönüşebilir.
- Yerel yönetimler partizan uygulamalara yol açabilir ve yerel yönetim organları, gerekli ve uzun vadeli yatırımları değil, bir dizi cömert yatırımı yeniden seçmeye çalışabilir. Yönetim organlarının kendilerine oy veren vatandaşları partinin çıkarları doğrultusunda ödüllendirmesi ve oy vermeyenleri cezalandırması ihtimali vardır.
- Merkezi olmayan kuruluşların yeterli mali ve teknik kaynakları yoksa, hizmetin uygulanmasında bir sorun olabilir.
- Merkezi olmayan kuruluşlar üzerinde mali kontrol zordur

- Ayrı mülkiyetleri, ayrı bütçeleri ve ayrı muhasebe prosedürleri yürürlükte olduğundan, mali denetimleri son derece zordur ve bu nedenle bazı düzensizliklere ve merkezi yönetimin kötüye kullanımına karşı daha savunmasızdır.
- Merkezi yönetimin kontrolünden sapma uygulamasının aşırı olması durumunda, yapılan kamu hizmetinin kalite ve verimliliğinde zamana ve bölgeye göre farklılıklar olabilir. Bu anlamda gelişmişlik düzeyi açısından olumsuzluklar bölgeler arasında artmaya devam ediyor. Böyle bir varsayımda, göç ve bölgeler arası göç ile ilgili sorunlar artmakta ve kronikleşmektedir (Atay, 2009: 242).

2.4. Yerel Yönetim Düşüncesinin Gelişimi

Kavram olarak yerel yönetimler düşüncesi merkezi hükümetin yanı sıra, yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuş, karar alma organları doğrudan halk tarafından seçilen, bağımsız bir idari yapıya sahip ve yerel bir organizasyon modeli olarak tanımlanan bir yönetim şeklidir. Bu nitelikleri ile yerel yönetimler, demokratik bir yönetim yapısının temel unsurlarından birini oluşturmakta ve hemen her toplumda etkinliği artırmak amacıyla ve özellikle yerel kamu hizmetlerinin sunumunda örgütlü örgütler olarak yer almaktadırlar. Bu örgütler, belirli hedeflere ulaşmak ve yerel topluluktaki belirli ihtiyaçlara cevap vermek için toplumların tarihsel gelişimlerine paralel olarak ortaya çıktı. Bu tarihsel gelişmelere paralel olarak yerel yönetimlerin gelişimi şu şekilde ifade edilebilir: Antik çağda, belirli bir bölgede yaşayan insanların oluşturduğu en küçük demokratik idari birim olarak, özerk "siteler" in bazı yerel ve siyasi güçlere sahipti. Roma imparatorluğu. "Belediyeler" daha fazla idari bağımsızlıktan yararlanmaktadır. Eski Yunanistan'da siyasal düşüncenin temel kavramlarından biri olan, sosyal hayatın ve ideal bir toplum yaratmaya en elverişli çevre örgütlenmesinin en gelişmiş biçimi olarak görülen şehir devletleridir yerel yönetimlerin ilk örnekleri. Korunuyor. Bu birimlerin etkisini yitirmesi sonucunda kentlerin kurtuluşunda önemli rol oynayan "komünler" oluşumu yerel yönetimlerin önemini artırdı. Bugün bu birimler, yerel yönetimlerin halkın tam katılımıyla tam anlamıyla kurumsallaştığı, idari, siyasi ve sosyal birimler haline geldiği ilk örneklerdir (Keleş, 2012: 61).

On altıncı yüzyıldan itibaren ulus-devletin gelişmesiyle birlikte devlet tek egemen otorite haline gelmiş, komünler otoritesini yitirmiş ve bir aracı kurum olarak varlığını sürdürmüş, devletin şehre olan ideolojik üstünlüğü güçlenmiştir. Bu dönemde iki asırdır aracı kurum olarak kabul edilen yerel yönetimlerin önemi, Jeremy Bentham ve Turgot gibi faydacı düşünürlerin bugünkü anlamıyla

yerel yönetimler geliştirmelerine olanak sağlamıştır. Ayrıca bu dönemde yerel yönetimlerin, özellikle ABD'nin Webber ve Fabian Sosyalistlerinin gelişme süreci yaşanmıştır. Fransa'da ortaya çıkan bağımsız belediye hareketi ile Alexis de Tocqueville, Proudhon ve Sieyes gibi Fransız düşünürlerin de önemli katkıları oldu. Yerel yönetimler, on sekizinci yüzyılın sonları ve on dokuzuncu yüzyılın başlarındaki reformlarda yerel hizmet kuruluşları olarak örgütlenmişlerdi. Bu dönemde, eyaletin bir parçası olarak görülen yerel yönetimler, merkezi hükümetin yerel ofisleri olarak hizmet etti. Yirminci yüzyılın başlangıcı, yerel yönetimlerin "altın çağı" olarak adlandırılabilir. Bu dönemde, yerel birimler zorunlu hizmetleri için kaynak bulabilmiş ve yerel nüfusa merkezi hükümete göre daha fazla hizmet sunabilmiştir. Yirmi birinci yüzyılın başlamasıyla birlikte yerel yönetimler, uluslararası kuruluşlar ve küreselleşme süreci her geçen gün güçlenmekte ve işlevlerini artırmaktadır (Ökmen ve Parlak, 2012: 584).

2.5. Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkışı

Yerel yönetimlerin ortaya çıkması konusunda ortak bir görüş bulunmamakla birlikte, bu konuda da yakın görüşler bulunmaktadır. Bazı düşünürler tarafından yerel yönetimler topluluk yönetimlerine bağımlı iken, bazı düşünürlere göre yerel yönetimlerin ortaya çıkışını eski Yunan sitelerine aktarmak mümkündür. Bir başka görüş, yerel yönetimlerin varlığının merkezi hükümetlerin ortaya çıkışından kaynaklandığını savunuyor. Yapılar, yerel yönetimlerin ortaya çıkışıyla ilgili olarak farklı ülkelerde farklılık gösterdi. Yönetim olgusunun ortaya çıkmasından sonra genel olarak yerel yönetimlerin ortaya çıktığı bilinmektedir. Siyaset ve yönetim serüveninin kentlerin ortaya çıkmasıyla başladığı söylenebilir. Hareketsiz yaşamın kurulması, kentsel alanlarda yerleşimlerin kurulması ve kentsel çevrede yaşam koşulları, grup yaşamına ilişkin hizmetlerin üretilmesi ve bu hizmetleri üretecek birimlerin oluşturulmasıyla sonuçlanmıştır. Bu anlamda yerel ve şehir yönetimi "aynı mekân" kavramları olarak kabul edilebilir. Soburg'a göre şehirler ilk olarak "Mezopotamya ve Orta Amerika" da ortaya çıkmıştır. Yerel yönetimler, ilk şehrin kurulmasıyla ortaya çıkmış ve tarihsel süreç içinde çeşitli şekillerde çeşitli işlevleri yerine getirmişlerdir. Tarihsel yörüngede, ilk yerel yönetimlerin merkezi devlete / hükümete bırakılan görevleri (askeri örgütlenme, milli savunma, suçluların cezalandırılması gibi) yerine getirdiği görülmektedir. Bazı düşünürler tarafından antik dönemde yerel yönetimin ilk birimleri olarak görülen "antik sit alanı" olarak adlandırılan birimler, belirli bir arazi parçası üzerinde yaşayanların oluşturduğu ve kendi kendilerini yönetip elde edebilenlerin oluşturduğu en küçük demokratik idari birimlerdir. Siyasi otorite,

dini bağımsızlık, karar alma yetkileri ve yetkileridir. Bu birimler, Roma İmparatorluğu kıtada egemen bir güç haline gelene kadar bu konumlandırma rolünü sürdürmüştür. Roma İmparatorluğunun egemen güce dönüşmesiyle birlikte, sitenin sosyal ve siyasi bağımsızlığı yok edildi; başka bir deyişle, komünler "bağımsız yerel yönetimler" olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemdeki komünler modern anlamda yerel yönetimin başlangıcı olarak görülmesi de komünler "demokrasinin temeli" olarak kabul edilebilir.

2.5.1. Avrupa'da Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkışı

Yerel özyönetim sistemlerinin oluşumunda, ülkelerin tarihsel gelişim süreçleri, ekonomik, sosyal ve politik yapılarını oluşturan iç ve dış dinamikler, sömürgecilik, çeşitli savaşlar, barış anlaşmaları, ülkelerin tarihsel koşulları, sosyal, ekonomik ve siyasi yapılar, uluslararası kalkınma ve yerel özerk yönetimin küresel yapıları, ülkelerde yerel özerk yönetim sistemlerinin ortaya çıkışını etkileyen faktörlerdir. Bu uygulamaya bakıldığında yerel yönetimlerin her ülkenin siyasi, idari ve ekonomik sistem ve geleneklerine göre şekillendiği ortaya çıkmaktadır. Yerel yönetimler, farklı şekillerde yönetilen ve farklı ekonomik sistemlere sahip ülkelerde farklılık gösterir ve aynı yönetim yapısını kullanan ülkelerde yerel yönetimler arasında bazı farklılıklar vardır. Tüm bu nedenlerle ülkeleri ortak bir şablon kümesine bölmek zor olsa da genel anlamda birkaç şablondan söz edilebilir. Avrupa'da yerel yönetimlerin yetki ve düzenlemeleri ile mali yapıları arasındaki farklılıklar sonucunda literatürde farklı taksonomik çalışmalar bulunmaktadır. Genel olarak, yerel özerk yönetimin kurumsal modeli, dikey ve yatay eksenler tarafından belirlenir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin sınıflandırılmasında dikey eksene ilişkin bakanlara yönelik genel sonuçların olduğu söylenebilir. Bu sınıflandırma çalışmalarından ilki 1991 yılında Hesse ve Sharpe tarafından geliştirilmiştir. Hesse ve Sharp (1991) yerel yönetimleri siyasi işlev ve rollerine göre sınıflandırmışlardır. Merkezi ve yerel yönetimler arasındaki ilişkinin bu sınıflandırmada etkili olduğu kanıtlanmıştır. Merkez ve yerel nüfus arasındaki ilişkiler bağlamında ülkeler üç gruba ayrılmaktadır. İlk grup, Fransa, İtalya, İspanya, Belçika, Portekiz ve Yunanistan'ın bazı kısımlarını içeren Franco Grubu'dur. İkinci grup, İngiltere, İrlanda, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda ve bir ölçüde Amerika Birleşik Devletleri'ni içeren Anglo-Sakson grubudur. Üçüncü grup, Norveç, Danimarka, İsveç, Avusturya, İsviçre, Almanya ve Hollanda'yı içeren Kuzey ve Orta Avrupa ülkeleridir (Kuhlmann ve Wayenberg, 2016: 248).

Kuzey ve Orta Avrupa (İskandinav modeli / karma model) Ülkenin yerel yönetimi: Bu ülkelerde yerel yönetim ile merkezi yönetim arasındaki ilişki Anglo-Sakson grubununkine benzer. Bu benzerlikler, özellikle yerel birimlerin

hizmet sunabilmesi ve yerel yönetimlere yüklediği sorumluluk ve sorumluluklar açısından dikkat çekmektedir. Anglo-Sakson grubuna ait ülkelerin aksine, bu ülkelerde yerel demokrasiye artan bir vurgu var. Başka bir deyişle, yerel yönetimler, kanunla kendilerine verilen sorumlulukların ötesinde bir devlet gücüne sahiptir. Bu ülkeler, ademi merkeziyetçilik geleneğine diğer grupların ülkelerinden daha fazla bağlıdır.

Yerel demokrasiye odaklandığı için, Hess ve Sharp (1991) bu grubu en merkezi olmayan ve bağımsız grup olarak tanımlamaktadır. Bu ülkelerdeki idari kademeler arasındaki ilişki, katı usul kuralları ile yönetilmektedir. Yerel yönetimler güçlü bir anayasal statüye sahiptir. Ayrıca, önemli idari ve mali bağımsızlığa sahiptirler. Bu ülkeler refah devleti kavramına büyük önem vermekte ve bu anlayışı en üst düzeyde benimsemişlerdir. Güney Avrupa'daki yerel yönetim sistemleri az işlevsellik ve yetkinliğe sahip, düşük takdir yetkisine sahip sistemlerdir ve yerel politikacılar çok fazla yetkiye sahip sistemlerdir. merkezi hükümete erişim. Bu sistemlerde yerel politikacılar merkezi düzeyde güçlü olabilir, ancak politik olarak zayıf toplulukları temsil ederler. Güney Avrupa ülkeleri İspanya ve Fransa. Öte yandan, Kuzey Avrupa'daki yerel özyönetim sistemleri, güçlü işlevleri olan, yüksek derecede takdir yetkisi ve yerel politikacıların merkezi hükümete erişiminin düşük olduğu sistemlerdir. İskandinav ülkeleri Danimarka, İsveç, Norveç, İngiltere, İrlanda, Hollanda ve Almanya'dır. Bu ülkeler (İrlanda hariç) oldukça gelişmiş ve bağımsız yerel ve bölgesel yönetimlere sahiptir (Heinelt ve Hlepas, 2006: 37).

Kuzey, orta, orta ve doğu Avrupa'daki yerel yönetim sistemlerinde, belediye başkanları yalnızca çok çeşitli kamu hizmetlerini sağlamaktan resmi olarak sorumlu olmakla kalmaz, aynı zamanda kendi yönetimlerinden tam olarak sorumlu oldukları için baş yönetici olarak da adlandırılırlar. Bu atama Macaristan, Polonya ve Almanya'daki (Land Hasse dışındaki) belediye başkanları ile Avusturya'daki seçilmiş belediye başkanları için geçerlidir. Fransız tarzı yerel yönetim sisteminde güçlü olan belediye başkanları, kamu hizmetlerinin nispeten sınırlı bir kısmından sorumlu olan belediyenin başında yer almaktadır. Ancak belediye başkanları yerel topluluğun siyasi temsilcileridir ve siyasi belediye başkanları olarak adlandırılırlar. Bu tür Fransa, Yunanistan, İtalya, Portekiz ve İspanya'yı içerir. İngilizce konuşulan yerel yönetim türünde belediye başkanlarına konsey liderleri denir. Burada şerifler esasen törensel bir rol oynarlar. Belediye başkanlığının seçilmiş bir yerel lideri yoktur ve belediye yönetimi profesyonel bir yönetici tarafından yürütülür (Wolman, 2008: 95).

2.5.2. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkışı

Türkiye tarihinde yerel yönetimlerin zengin ve uzun bir geçmişi olduğu söylenemez. Tanzimat'ın ilanından önce Türkiye tarihinde maharet anlamında bir yerel özyönetim geleneğinin olduğunu söylemek güçtür. Ülkemizde Batılı anlamda yerel özyönetimin oluşumu 20. yüzyılın başlarında görülmektedir. Batı'da yerel özyönetimlerin ortaya çıkmasıyla değerlendirilebilecek bu durum, farklı toplumsal yapılardan ve farklı tarihsel gerçekliklerden kaynaklanmaktadır. Ancak Tanzimat'ın ülkede yaptığı reformlar ve modernleşme sonucunda birçok yeni kanun ve yönetmeliğin çıkarıldığı ortaya çıkmıştır (Yazıcıoğlu, 1995: 526).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde yerel yönetimin örgütlenmesi, askeri alanda Avrupa üstünlüğünün kabulü ve zamanla idari ve sosyal alanlara yayılmasıyla görülmüştür. Bu bağlamda modern yerel yönetim geleneklerinin ancak Tanzimat'ın ilanıyla şekillenmeye başladığı söylenebilir. Ancak Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin bazı ademi merkezîyetçilik unsurları vardır. Örneğin Anadolu Selçuklu Devleti'nde vilayetler bir dereceye kadar ademi merkezîyetçi bir temelde örgütlenmiş ve bu vilayetler tamamen bağımsız olarak yönetiliyordu. Ancak vilayetler zamanla merkeze karşı bağımsız beylikler olunca Selçuklu devleti çökmüştür. Bu anlamda bakıldığında, yerel yönetim ve despotizmden uzaklaşmış ve merkezileşme, Osmanlı İmparatorluğu'nun temel siyasetinde kök salmış bir siyasi sistem haline gelmiştir. Buna göre, bazı tarihçiler, Osmanlı İmparatorluğu'nda resmi yerel yönetimin statüsünün, ancak merkezi bir sistem kurma ihtiyacı ve azınlıkların siyasi katılımı ve etnik kökenlerinin kazanılması için dış devletlerin uyguladığı baskı sonucunda ortaya çıktığına işaret etmektedir. Bu anlayışla ilk belediye teşkilatı kurulana kadar Osmanlı Devleti'nde mahalli idarelerin hizmetleri klasik kurumlar tarafından sağlanıyordu. Klasik kurumlar, merkezi hükümet karşısında özerkliğe sahip değildir. Osmanlı İmparatorluğu'nun diğer imparatorluklarında da görülebileceği gibi, yerel demokrasi anlayışı tam olarak gelişmemiştir (Bilgiç, 2005: 207).

1854-1856 yıllarında ilk belediye idaresini kurma çabaları Osmanlı Devleti arasında Batı ile artan ilişkilerin bir sonucu olarak Kırım Savaşı başlamıştır. Osmanlı devletinde belediyelerin oluşumu, Kırım Savaşı'ndaki müttefiklerin etkisiyle olmuştur. Çünkü o dönemde İstanbul'da yüz binin üzerinde yabancı yaşamaktaydı ve Avrupalı Devletler, bu uyrukların modern, bakımlı, temiz bir şehirde yaşamalarını istemekteydiler. Dolayısıyla Tanzimat'ı izleyen yıllarda Batı ülkeleri ile artan temas sonucunda, Fransız komün idarelerinden örnek alınarak 1855 yılında İstanbul'da ilk kez belediye kuruluşu denemesine girilmiştir. Yerleşik belediyelerin (hehremaneti) kararları ve idari organları;

Kent Konseyi ve Kent Konseyi'nden oluşur. Hehremanet'in şehrin temellerini temizlemek, fiyatları sabitlemek ve uygulamak, yol ve asfalt yolları inşa etmek ve onarmak, tüccarları temizlemek ve kontrol etmek gibi görevleri vardır. Şahremanetin başında federal olarak atanmış bir şahramini var.

Ancak mali yetersizlik ve personel eksikliği gibi sorunlar nedeniyle hehirmaneti modern belediyeler için iyi bir başlangıç noktası olamamaktadır. Hehremaneti ile ilgili başarısız denemeler sürerken Osmanlı hükümeti, özellikle yabancıların yaşadığı ve sorunların yaşandığı Galata ve Beyoğlu bölgelerinde belediyecilik hizmeti vermek üzere Paris örneğini izleyerek altıncı bir belediye dairesi kurdu. Şehir daha şiddetli hale geldi. Ayrıcalıklı bütçesi nedeniyle Cumhuriyet'e kadar gelişmeye devam etti. Osmanlı döneminde de cumhuriyetin ilanı ile birlikte yerel yönetim anlayışı da aynı şekilde devam etti. Cumhuriyet döneminde, yerel yönetimler, merkezi hükümet tarafından merkezi hükümetin politikalarına yardım eden ve destekleyen kurumlar olarak görülüyordu. Cumhuriyetin ilanından bu yana ülkenin bütünlüğü ve bölünmez bütünlüğü tehlikeye girecek ve yerel yönetimler idari ve mali bağımsızlık konusunda temkinli davrandılar. Cumhuriyet döneminde yerel yönetimlerle ilgili ilk düzenleme köylerle bağlantılıydı. Bugün hala yürürlükte olan 442 sayılı Köy Kanunu 1924 yılında kabul edilmiştir. Köyler, Osmanlı İmparatorluğu'ndan bu yana toplumumuzda bağımsız birimler olarak ortaya çıkmıştır. Batı Sosyal Yönetimi belediyesinin köylerinin yanı sıra Fransa'daki Türk rejimine ilham veren özel bölge yönetimleri ve belediyeler, idari ve siyasi ihtiyaçların doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'ndan miras kalan güçlü merkezi yönetim modeli, Cumhuriyetin ilanı ile devam etmiştir. 1950'ye kadar süren tek partili sistemde, sermaye iktidarı tekelleştirdi. Milli birliğin ve güvenliğin sağlanması ve Cumhuriyetin temel ilkelerinin korunması fikri bunda ana faktördü. Bir ulusun yoksul devletinin kaynaklarını etkin bir şekilde koruma zorunluluğu öne çıkmıştır. Ek olarak, kalifiye personel eksikliği merkezileşmeyi körükledi. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemdeki idari hiyerarşik yapısı, Cumhuriyet döneminde merkezi yönetim ile yerel yönetim arasındaki ilişkilere de bir çerçeve oluşturmuştur. Sonuç olarak, 1930 tüzüğü yeni bir şey getirmedi ve merkezin hâkimiyetinde bir azalma yaratmadı. Köklü merkezi gelenek, merkezin çeşitli yerel hizmetlerde güçlendirildiği bir durum yarattı. Belediyeler Yasası belediyelere yerel hizmetleri yerine getirme yetkisi verirken, daha sonra çıkarılan yasalar da belediye yetkilerini merkezi kuruluşlara devretmektedir. Böyle bir durum, görev ve yetkilerde karmaşaya neden olmuş ve aynı alanda uyumsuz politikaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca, vesayet yetkileri kullanılmaya devam edilmiştir. Bu kapsamda belediye başkanları geçici de olsa görevden alınabilir ve belediye

meclisleri feshedilebilir. Bu durumda son söz karara aittir. Kısacası, Türk yerel yönetimleri otoriterlik, anayasacılık ve cumhuriyetçilik gibi çeşitli siyasi sistemlere rağmen yüzyılı aşkın süredir varlığını sürdürmüş olsalar da merkezi hükümetin sıkı denetimine tabidirler ve merkezi hükümetten bağımsız politikalar geliştirmelerine izin verilmemiştir. Bugün ise yeni bir bölümde merkezi ve yerel yönetimler görevimi yerine getirmiş ve bu anlamda yerel yönetim yeniden yapılanması tartışılan en önemli konulardan biri haline gelmiştir. Bu yeniden yapılanma tartışmalarının nedeni, kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde kamunun istenilen etkinlik, etkin katılım, memnuniyet ve yetkinlik düzeyine ulaşamamış olmasıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi, cumhuriyetin kuruluşundan bu yana büyüyen ve giderek zorlaşan merkezi idare ve bölge teşkilatı, kamu hizmetlerini sağlamada yetersiz kalmış, sorunlara zamanında müdahale ve çözüm bulamama, dikkatleri yerel yönetimlere yöneltti. Bu kapsamda 2004 yılı ve sonrasında gerçekleştirilen yerel yönetim reformlarında temel amaç, bazı kamu hizmetlerini yerel yönetimlere devrederek hizmet sunumunda etkinlik ve verimliliği sağlamaktı ve değişiklikler en yakın ve en çok olacak şekilde gerçekleştirilmiştir (Bilgiç, 1998: 608).

2.6. Yerel Yönetimlerin Temel İlkeleri

Yerel yönetimler, tüm ülkelerde tarihsel gelişim içinde devletle birlikte ortaya çıktı. Yerel hizmetlerin devletin bir parçası olarak uygulanması tüm ülkelerde kamu yönetiminin önemli ve vazgeçilmez bir bileşeni olarak gelişen yerel yönetimler geleneği haline gelmiştir. Yerel yönetimlerin uygulama alanı günümüzde genişlemekte ve buna paralel olarak yerel yönetimler de önem kazanmaktadır. Bir topluluğun ihtiyaç duyduğu kamusal mal ve hizmetleri karşılayan ve seçimlerle iktidara gelen yerel ve demokratik yönetimler en çok kullanılan kavramlardır. Devlet personeli, yerel yönetimlerde demokratik ilkeleri ve ilgili gelenekleri edinir. Yerel düzeyde edinebileceğiniz bu alışkanlıkları eyalet düzeyinde sürdürebilir. Bu bakımdan yerel yönetimler demokratik eğitim örgütleri olarak adlandırılabilir. Ulusal ve yerel demokrasiyi birbirinden ayırmak imkânsızdır. Daha fazla demokrasi isteyen her ülke yerel düzeyde de demokrasiyi desteklemeli ve güçlendirmelidir. Demokrasi sadece "ülkeyi kim yönetmeli" sorusuna cevap arayan ve insanların sadece sandıkta oy kullandığı bir sistem değildir. Demokratik sistemin özü, insanların yönetime katılımı, bu amaçlarla oluşturulan organlara katılımları ve yöneticileri üzerindeki etkisi ve denetimidir (Pustu, 2005: 128).

Demokrasi, halkın katılımı, çoğunluk ilkesi ve seçmenlere karşı hesap verebilirlik gibi değerlere sahiptir. Bu anlamda yerel yönetimlerde demokrasiyi uygulamak daha kolaydır. Demokrasi, en basit tanımıyla, halkın

özerkliğidir. Yerel yönetimlerde halk bu tanımın anlamını daha iyi görebilir ve bireysel özgürlüklerini daha kolay kullanabilir. Demokrasi, insanlara belirli zamanlarda yapılan seçimlerde yöneticilerini değiştirme ve yeni yöneticiler seçme hakkı verir. İlk olarak yerel yönetimlerde başlatılan siyasal eğitim, bir devleti yönetmeye hazırlık açısından önemli bir adım olabilir. Halkın yöneticilerini seçme ve kendilerini ilgilendiren konularda alınacak kararlara katılma yeteneği, özerklik alanına bir giriş olarak görülebilir. Kamu yönetimi sözlüğünde bağımsızlık şu şekilde tanımlanmaktadır. Ulusal ve uluslararası hukuk çerçevesinde, gerçek ve tüzel kişilerin haklarını ihlal etmeden, ilgilendikleri alanlarda hedefler belirlemek ve kararlar vermek kişi, grup, kuruluş, kurum, bölge ve devletlerin yetkisidir. “Özyönetim, kurumlara, ülkenin menfaatleri ile ilgili kendi sorumlulukları altında kendi hizmetlerini düzenleme hakkı verir. Bağımsız kuruluşlar, sunacakları hizmetlerle ilgili olarak kendi kararlarını alma ve uygulama hakkına sahiptir (Eryılmaz, 2011: 53).

Özyönetimin hem idari hem de mali açıdan iki yönü vardır: İdari yönü, görevlerini, yetkilerini ve sorumluluklarını merkezden müdahale olmaksızın, ajanslarının kararları doğrultusunda yerine getirebilmesidir. Özerklik kesinlikle bağımsızlık değildir. Mali yönü, özerk şirketin görevleri doğrultusunda gelir kaynaklarına sahip olmasıdır. Seçim, özyönetim için üçüncü ve en önemli koşullardan biridir. Bunlar seçimlerle iktidara gelen organlardır. Demokratik ülkelerde yerel yönetimlerin seçimi ademi merkeziyet ilkesinin temellerinden biridir. Bağımsızlık, merkezi ve bürokratik yönetimin neden olabileceği engellerin ve sorunların üstesinden gelmek için tasarlanmış bir yönetim şeklidir. Yetkilerini bir elde yoğunlaştıran ve hizmeti tek bir kaynaktan taşımaya çalışan merkezi yönetim organları, uygulamayı geciktirebilir veya etkili bir şekilde dağıtamayabilir. Çalışma bağımsızlığı, kuruluşlara, ülkenin yararı için kendi sorumlulukları altında kendi hizmetlerini düzenleme hakkı verir. Yerel yönetimler, yerel topluma en yakın birimlerdir. Yerel toplumu ilgilendiren kararlar yerel yönetim birimleri tarafından alınır. Yerel yönetimde ilgili coğrafi bölgede yaşayan yerel topluluk üyelerinin ilgisi, katılımı, katkısı ve yardımı, güçlenmelerindeki en önemli faktörlerden biridir (Bayrakçı, 2002: 92).

Katılım; Bireylerin kamu politikalarının tanımlanmasına, denetlenmesine ve uygulanmasına katılmalarını sağlar. Paylaşım, bu süreci yasal olarak güvence altına alacak mekanizmaları güvence altına alarak dinamik etkileşim yaratır. Katılımcı demokrasi, herkesin bu siyasi sürece sürekli ve mümkün olan her şekilde katılmasını gerektirir. Yerel yönetime katılım eşitliği garanti eder. Katılım, yalnızca yerel sakinlerin özel hayatını yönlendirmeye değil, aynı zamanda siyasi katılımlarına zemin hazırlayarak eşitliğin sağlanmasına da katkıda bulunur (Ergun ve Bozkurt, 2014: 382).

Yeni yaklaşımlara geleneksel yaklaşım alternatiflerinde seçimler, referandumlar ve toplantılar gibi resmi uygulamalar gelişmiştir. Kent konseyleri, çocuk ve gençlik dernekleri, sivil girişimler ve platformlar muhataptır. Öte yandan teknolojik yeteneklerdeki artış, yönetime katılımı ve uygulamaların daha şeffaf olma eğilimini de kolaylaştırmıştır. 1998 yılında yayınlanan Sigma programı için Avrupa Kamu Yönetimi İlkeleri başlıklı çalışmada idare hukuku ilkelerine vurgu yapılmıştır. Bunlar; Güvenilirlik ve öngörülebilirlik, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve kamu hizmeti, güvenilirlik ve öngörülebilirliğin sağlanmasında tesadüflerin ortadan kaldırılması için ön şartlardır. Kaynaklar azaldıkça verimlilik ve etkinlik daha etkili olmaya başladı. Etkinlik, kullanılan kaynaklar ile elde edilen sonuç arasındaki orandır (Parlak ve Ökmen, 2010: 137).

Kamu yönetiminde hizmetler zamanında, belirlenen ihtiyaçlara göre süratle yerine getirilir ve kaynakları verimli kullanarak belirlenen hizmet hedeflerine ulaşılır. Öte yandan etkinlik, hükümetler tarafından belirlenen hedeflere ulaşmada uygulanacak politikaların performansının sürekliliği ile ilgilidir. Bu ilkeye uygun olarak, yerel yönetimler yerel kamu hizmetlerinin uygulanmasında etkili ve verimlidir. Çünkü en iyi bilen ve ilgili coğrafi alan sorunlarını tanımlayabilen, seçimlerle iktidara gelen yerel yönetim, en iyi hizmet ve çözümleri üretme kabiliyetine sahiptir. Ademi merkezizetçilik, hizmetlere verimlilik ve hız katar. Bu ilke çerçevesinde yerel ihtiyaçlara göre belirlenir ve yerinde kaynaklar kullanılır. Bu, önemli ekonomik faydalar sağlar. Verimlilik kavramı aynı zamanda verimlilik faktörünü de içerir. Çoğu kamu hizmeti ölçülemez, tartılamaz veya parayla sayılamaz. Bu anlamda faaliyet, amaç veya hedeflere ne ölçüde ulaşılabileceğini ifade eder. İtfaiye tarafından sağlanan hizmet, can ve mal kaybı olmadan veya minimum kayıpla kaza mahalline mümkün olan en kısa sürede ulaşmanın etkinliği ile bağlantılıdır. Mali olarak etkisizdir ancak kamu hizmeti açısından etkilidir (Bozlağan, 2008: 16).

Sosyal ve yerel refahı sağlamak ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için yerel yönetimler, bu çerçevede etkili, verimli ve uygun idari kararların alınmasını ve faaliyetlerin uygulanmasını sağlar. Halka en yakın idari birim olarak yerel yönetim, halka daha uygun ve yerel ihtiyaçlara daha uygun esnek hizmetler üretebilmelidir. Demokrasinin gelişmesinde ve sağlamaştırılmasında açıklık, şeffaflık ve hesap verebilirlik çok önemlidir. Bu ilkeler giderek yaygınlaşmakta ve yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde yoğunlaşmaktadır. Yönetimde bu ilkeler, yönetici ve yöneticiler arasında karşılıklı güven ve iş birliğinin tesisine ve geliştirilmesine katkıda bulunur. Mahremiyetin olduğu yerde güven ve demokrasiden söz edilemez. İşlemler ve prosedürler denetime açıktır ve şeffaflık açıkça dış denetimlere açıktır. Kamu hizmeti

sunumundaki istisnai durumlar göz ardı edildiğinde, temel ilke açıklık ve şeffaflık olmalıdır. Bir kişi veya kuruluşun yaptığı iş nedeniyle başka bir tarafa karşı açıklama yapabilmesi, hesap verebilirliğini gösterir. Bu açıklama yasal, idari veya adli olabilir. (Özüpek, 2013: 342).

2.7. Türkiye’de Yerel Yönetim Kuruluşları ve Görevleri

Mahalli idarelerin görev ve sorumlulukları esas olarak önemlerinde saklıdır. Hem değişen ve gelişen dünya düzeninde devletlerin devletten beklediği hizmetlerdeki farklılıklar, hem de yenedünya düzenine uyum sağlamaya çalışan ve demokratiklerinin bilinciyle topluma seçimlerini gerçekleştiren yerel yetkililer için hizmet farklılaşması seçim, mahalli idarelerin görevlerini nitelik ve nicelik olarak değiştirmiştir. Sonuç olarak dünyanın her ülkesinde yerel yönetimler tarafından sağlanan hizmetleri tam ve doğru bir şekilde tanımlamak mümkün değildir. Ancak birçok ülkede bu hizmetlerin doğası gereği bazı temel hizmetlerin yerel yönetimler tarafından verildiği görülmektedir. Yerel departmanlara görev atamasında değişiklikler olsa da görev belirlenirken göz önünde bulundurulması gereken birincil durum, yerel yönetim için optimum hizmet aralığını belirlemek ve görevleri buna göre dağıtmaktır. Bu konum hem standart hizmet kalitesi açısından hem de ekonomide bulunan kıt kaynakların daha verimli ve etkin kullanımı açısından önemlidir. Bu doğrultuda, çoğu yerel yönetim kuruluşunun ana çabası, mevcut kıt kaynaklarla seçmenlerine en iyi şekilde hizmet etmeye çalışmaktır. Türkiye'nin yerel yönetim teşkilatındaki tarihsel süreç dönemleri kentsel yaşamın temel gereksinimlerini olduğu gibi yerine getirmekten sorumludur. Ancak kurumsal düzeyde mahalli idareler kurulmadan önce Türk şehirlerindeki vatandaşların temel ihtiyaçlarının yerel kuruluşların (kurumlar, tüccarlar, sendikalar ve vatandaşlar) çabalarıyla karşılandığı bilinmektedir. Öte yandan, özellikle Avrupa ile ticari ilişkilerde yerel bir idari kurum olan belediyelerin oluşumunda ve ilerlemesinde belirleyici bir faktördü. Osmanlı Devleti yerel ve cumhuriyetçi yönetimlerin ilk yılında belediye teşkilatlarını ve cumhuriyetin diğer enkarnasyonlarını kurup yeni bir perspektif kurana ve Türkiye'deki mevcut kurallara göre yapılan vizyonlara dönüşene kadar ayakta kaldılar. Bu bağlamda, Türk Yerel Yönetim Modeli üç ana mekanizmadan oluşmaktadır. Bunlar; Bölgesel mülkiyet bölümünde hizmet veren özel bölge idareleri, belediye sınırları içinde hizmet üreten ve sunan ve en yüksek derecede görev ve sosyal tanınırlığa sahip belediyeler ve köylerdir (Güngör, 2012: 7).

Tablo 1. Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetimler Arasındaki Yetki ve Görev Farklılığı

Merkezi Yönetim	Yerel Yönetim
<ul style="list-style-type: none">• Kanun yapma• Yerel yönetimlere mali kaynak temin etmek• Yerel yönetimlerin harcama ve vergileme yetkilerine müdahale edebilme• Yerel yönetimler için standart belirleyebilme• Denetim• Ulusal seçmen desteği	<ul style="list-style-type: none">• Kendi personel aracılığıyla hizmetleri yürütme• Yerel bilgi ve tecrübe• Yerel hizmetleri bizzat sağlama• Hizmetleri yürütürken kendi önceliklerini belirleyebilme ve hizmetler arası kaynak transferi yapabilme• Yerel seçmen desteği

Kaynak: (Aydın, 2011: 18).

Yerel yönetimlerin ortak özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Yerel yönetimlerin kamu tüzel kişiliği vardır.
- Ortak yerel ihtiyaçları karşılamak için oluşturulmuştur.
- Kanun, yetki ve görevleri düzenler.
- Karar alma organları seçmenler tarafından belirlenir.
- Yerel yönetimler, merkezi hükümetten bağımsızdır. Ancak, idarenin bütünlüğü ilkesine göre, merkezi idarenin mahalli idare üzerinde vesayet yetkisi vardır.
- Bakanlar Kurulu kararı ile birlik oluşturabilirler.
- Büyük yerleşim yerlerinde özel idare biçimleri (kentsel belediyeler gibi) oluşturulabilir (Güngör, 2012: 9).

2.8. Yerel Yönetimlerin Varlık Nedenleri

Yirminci yüzyılda ulus devletler oluşturulmuş, ekonomik, sosyal ve teknolojik değişiklikler devletleri daha işlevsel hale getirmiş ve kamu hizmetlerinin boyutları artmıştır. Her hizmetin merkezden ve tek kaynaktan sağlanması, verimlilik ve üretkenliğin azalmasına ek olarak planlama ve organizasyon sorunlarına yol açabilir. Bazı kamu hizmetlerinin yerel

yönetimlere bırakılması esas olarak merkezileşmenin hantal yapısından kaçınmak, bürokrasi ve evrak gibi kamu hizmetlerini yavaşlatan rahatsızlıklardan kaçınmak ve ademi merkeziyetçiliğin güçlü yönlerinden yararlanarak birbirlerinin eksikliklerini tamamlamak için kullanılmaktadır. Yönetim açısından bu sebep ne olursa olsun, yerel yönetimlerin kendi bölgelerindeki ihtiyaçların türünü ve miktarını daha gerçekçi tanımlayacakları ve kaynakların hemen bu alanlara yönlendirilmesini ve optimum verimlilikle kullanılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Merkez tarafından bazı hizmetlerin verilmesi, o bölgedeki farklılıkların göz ardı edilmesini ve hizmetin tek bir standart ve miktarla sunulmasını sağlayacaktır. Konsolide hizmet çeşitliliği, yerel kaynakların çeşitliliğinin hizmet üretimine girmesini de engelleyecektir. Bu anlamda yerel yönetimler, tüketici refahının optimum düzeye ulaşmasını sağlarken, bölgeler içinde ve arasında tercih çeşitliliğine izin vermesi açısından merkezi yönetime göre daha rasyoneldir. Buradan anlaşılmaktadır ki, yerel ihtiyaç ve talepleri karşılayacak ve refahı artıracak politikalar uygulamak için yerel yönetimlere daha fazla yetki, bağımsızlık ve yetki verilmesinin önemli ve gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Yerel kaynakların, girişimlerin veya fikirlerin idareye aktarılmasını sağlayan ve kolaylaştıran yerel yönetimler, toplumsal kalkınmaya katkıları açısından da değerlendirilebilir. Güçlü yerel yönetimlerin varlığı, merkezin otoritesini azaltacak ve bireyleri potansiyel suiistimal uygulamalardan koruyacak, aynı zamanda oluşturacağı pozitif potansiyel nedeniyle merkezi hükümeti güçlendirecektir. Bunun dışında siyasi yerel yönetimlere dayalı demokrasiye güçlü bir inanç var. Organları seçilen ve halkın yönetime etkin katılımını sağlayan yerel yönetimler, bireysel talep ve taleplerin eşit şekilde ifade edilmesinde, şeffaf ve etkisiz yönetimlerin ortadan kaldırılmasında bireyin aktif rol oynamasına imkân vermektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2005: 22).

Yerel yönetimlerin tarihsel gelişimin bir sonucu olarak ya da sosyal veya ekonomik nedenlerle ortaya çıkması konusu, yerel yönetimlerin varoluş nedenlerini inceleyen araştırmalarda hala tartışma konusudur. Ortaya çıkış nedenleri tamamen bir nedene dayandırılmasa bile, bu hükümetlerin siyasi, idari ve ekonomik alanlarda belirli hedeflere ulaşmak ve farklı ihtiyaçlara cevap vermek için tarihsel bir sürecin sonunda var olduğu ve geliştiği bilinmektedir. Yerel yönetimlerin ortaya çıkış nedenleri aşağıda üç farklı nedene göre açıklanmaktadır: sosyal, tarihsel ve ekonomik. Her şeyden önce, yerel yönetimlerin varlığını sosyal nedenlere dayandıran bakış açılarına göre, yerel yönetimlerin gelişimi ile sosyal kalkınma arasında paralellikler bulunmaktadır. Buna göre bir ülkede meydana gelen sanayileşme ve kentleşme hareketleri, o ülke için yerel yönetimlerin gelişmesine yol açar. Bu görüşün dayandığı nokta,

toplumsal gelişme sürecinin parçalanamayacak bir bütün olduğudur. Örneğin, okuryazarlık oranı ile yerel yönetimler arasında yakın bir ilişki bulundu. Buna göre, bazı ülkelerde, merkezi hükümet, yerel yönetimleri hiç kurmamak için bir neden olarak düşük okuryazarlık oranını kullanıyor. Ayrıca, kentsel nüfusun artması ve kentsel hizmet ve bölge türlerinin çeşitliliği nedeniyle, kamu hizmetlerinin sunumunu kolaylaştıracak ve örgütsel yapılarında değişiklik yapacak birimlerin oluşturulması zorunludur. Bu bağlamda yerel yönetimlerin yapısı da değişmekte ve sundukları hizmetler sürekli artmaktadır. Öte yandan katılım ve özgürlükçü ilkeler doğrultusunda ortaya çıkan demokrasi arzusu, yerel yönetimlerin varlığını ve gelişmesini de etkilemektedir (Toprak, 2014: 181).

Yerel yönetimlerin demokratik değerlerin yükselişiyle ortaya çıktığını kabul eden görüşlere göre, yerel yönetimler uzun zamandır demokrasinin temel kurumlarından biri olarak görülüyordu. Yerel yönetimlerin özellikle halkın katılımı ve denetimi ile görevlerini yerine getirmesi, bu idari birimlerin demokrasinin beşiği ve okulu sayılmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin belirli bir başlangıç tarihi olmamakla birlikte, demokrasi olgusunun yerel yönetimlerle ortaya çıktığı söylenebilir. Parlamenter demokrasiyle yönetilen batı ülkelerinde önce yerel yönetimler, ardından merkezi hükümetler ortaya çıktı. Öte yandan, demokrasi ilkesini ulusal ölçekte uygulayamayan devletlerin yerel yönetim yapılarında demokratik değerlere sahip olmaması, yerel yönetimlerin demokrasi araçları olduğunun kanıtıdır. İkincisi, yerel yönetimlerin varlığının nedenlerini bir dizi tarihsel gerçek içinde arayan bakış açılarına göre, yerel yönetimler zamanla kendiliğinden yaratılmışlardır. Çünkü yerel yönetimler, merkezi hükümetten önce veya sonra yönetim sisteminin parçası olarak hizmet veren birimler olarak ortaya çıktı. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin doğuşu temelde komünal gelenekle başladı. Zamanla yerel yönetim yapıları gelişti, farklılaştı ve çağdaş yerel yönetim yapılarına dönüştü. Merkezi yönetim, geniş sınırlar içinde çeşitli görevleri yerine getirir. Merkezin tek başına bu görevleri yerine getirmesi, hizmetleri düzgün bir şekilde yerine getirememesi ve gereğinden uzun sürmesi gibi rahatsızlıklara neden olmaktadır. Ayrıca merkezi yönetimin yerel halkın ihtiyaçlarını belirlemesi de çok zordur. Bu nedenle, merkezi yönetim adına hareket edebilecek ve yerel ihtiyaçlara cevap verebilecek idari birimlere ihtiyaç vardır. Bunun için izlenebilecek iki çözüm var. Birincisi, hizmetleri istenen şekilde sağlamak için yeterli olmayan bölgesel uzantıların merkezi hükümete devredilmesidir. İkinci çözüm, merkezi hükümetten ayrı bir tüzel kişiliğe sahip yerel yönetimleri, yani yerel yönetimleri dahil etmektir. Sonuç olarak, merkezi hükümetin yetkisi kısıtlanacak. Tarihsel süreçte yerel yönetimler, merkezi

hükümetin bir parçası olarak işlev gördü. Böylelikle yerel yönetimler, bazen devletin bir uzantısı olarak, bazen merkeze yardımcı, bazen de merkezi hükümet adına bazı kamu hizmetlerini uygulamaya koydular. Bu nedenle yerel yönetimlerin ortaya çıkmasında geleneksel dürtü etkilidir (Görmez, 2015: 32).

Son olarak, yerel yönetimlerin varlığı için hedefler ekonomik nedenlere dayanmaktadır. Ekonomik nedenlere dayalı açıklamalar şu şekildedir: Merkezi hükümet, devlet sınırları içinde yaşayan toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılarken, ulusal çıkarları önemsemekte ve aynı zamanda toplumu bir bütün olarak temsil etmektedir. Merkezi hükümetin temel görevi, vatandaşların bireysel istek ve arzularını tatmin etmekten ziyade, genel toplumda barış ve güvenliği sağlamaktır. Buna göre, merkez, ülkenin en uzak bölgelerine giden yolda bir dizi geçerli karar alır ve uygun şekilde uygulanır. Ancak bu durum, tüm kamu hizmetlerinin merkezi yönetim tarafından belirlenip sunulmasına izin vermemektedir. Bu tür bir kamu yönetimi biçimi rasyonel olmaktan uzaktır ve uygulanması olası değildir. Çünkü bir bütün olarak devlet sınırları içinde yaşayan topluma rıza göstermek her zaman mümkün olmamaktadır. Toplum, ihtiyaç duyduğu ihtiyaçlar doğrultusunda değişir ve bölgesel özellikler göstermeye başlar. Bu, bazı mal ve hizmetlerin sınırlı bir alan için kullanılması anlamına gelir. Bu doğrultuda, uygun ihtiyaçlar yerel olarak ortaya çıkmakta ve merkezi hükümetin bu ihtiyaçları ayrı ayrı tanımlaması çok zor veya imkânsızdır. Örneğin, enerji üretimi ve dağıtımı, ulusal ve hatta uluslararası düzenleme gerektiren bir kamu hizmetidir. Bu hizmetin merkezi hükümet tarafından yapılması daha ekonomik olabilir. Ancak şehir içi yollarda otoparkların temizlenmesi, sanitasyonu, bakımı ve onarımı, yeniden yapılanma ve çevre gibi kamu hizmetlerinin yerel nitelikte olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle birçok ülkede bu yerel hizmetler yerel yönetimler tarafından verilmektedir. Bu nedenle, kararları yerel ihtiyaçlara bırakmak ve yerel yönetimlere uygulamak mantıklı olacaktır. Yerel yönetimlerin ortaya çıkmasının nedeni olarak etkili ve verimli idare arzusu, bir dereceye kadar, yerel yönetimler tarafından yerel hizmetlerin sağlanmasının ekonomik gerekçesidir. Yani ekonomik hayatta uygulanan kurallardan biri kıt kaynaklardan maksimum miktarda fayda elde etmektir. Özel sektörde üretim arz ve talep durumuna göre şekillenmekte ve fiyat tüketici tercihlerine göre belirlenmektedir. Bu şekilde oluşturulan tam rekabet piyasasında, üretilecek malın miktarı kimin için ve hangi fiyattan belirlenebilir. Ancak kamu hizmetlerinin sağlanmasında böyle bir mekanizma yoktur. Vatandaşlar kamu mal ve hizmetlerine yönelik taleplerini oybirliğiyle ifade edebilirlerse, bu fikir birliği piyasadaki fiyatın yerini alabilir. Bununla birlikte, siyasi süreçte herkesin (oybirliğiyle) aynı fikirde olacağı bir tutum yoktur. Bu nedenle yerel yönetimler, bölgesel hizmetlerin sosyal

ihtiyaçlarını belirlemede merkezi yönetimden daha etkili olabilir.Öte yandan yerel yönetimler, hizmet alanlarındaki ihtiyaçları daha gerçekçi ve kolay belirleyebildikleri için kaynak israfını merkezi yönetime göre en aza indirebileceklerdir. Bu durumda, yerel yönetimler tarafından üretilen ve sağlanan hizmetlerden, merkezi yönetim tarafından üretilen ve sağlanan hizmetlerden daha fazla verimlilik elde etmek mümkündür. Aksine bir ifadeyle, yerel yönetimler aynı verimliliği merkezi hükümete göre daha az kaynakla elde edebilirler. Yerel yönetimlerin bu aşamada dikkat etmesi gereken nokta, optimum hizmet alanını tanımlayabilmeleridir. Ekonomide maliyet düşürme ilkesi kapsamında yerel yönetimler, marjinal maliyet yeniden yükselmeye başlayacağı için hizmet alanlarını minimuma indirebilecekler (Koçak, 2008: 75).

2.9. Yerel Yönetimlerin Denetimi

Yerel yönetimlerin denetlenme şekilleri, siyasal denetim, yargısal denetim, idari denetim, kamu denetçilerince (ombudsman) yapılan denetim ile kamuoyu denetimi şeklinde beşe ayrılabilir.

1. Siyasal Denetim

Hükümet ve yerel yönetimler, soru, halka açık toplantılar, parlamento soruşturmaları, parlamento soruşturmaları, güvensizlik, dilekçe ile TBMM'ye iletilen talepler üzerine yapılan çalışmalar ve bir hakikat komisyonu çalışması gibi bilgi ve denetim yoluyla hükümet aracılığıyla TBMM'de İnsan hakları konusunda, Siyasi bir gözetim olarak, bu denetime yasama denetimi, parlamento denetimi denir. Farklı siyasi partileri içeren yerel yönetim konseyleri, yerel yönetimlerin siyasi kontrolünde de önemli bir rol oynamaktadır. Ancak muhalefet partilerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi veya yerel meclislerdeki güçlü çoğunluk partilerine karşı kullandıkları siyasi kontrol araçları yetersizdir. Bu nedenle muhalefet, genellikle kamu ve yargı denetimini destekleyerek bu siyasi kontrol eksikliğinin üstesinden gelmeye çalışır (Arslan, 1978: 14).

2. Yargı Denetimi

Anayasa'nın 125. maddesinde hukukun üstünlüğünün vazgeçilmez koşulu, her türlü idari işlem ve işleme karşı yargı yolunun açık olması ve böylelikle hükümlülere hukuki güvenlik sağlanması ile sağlanmıştır. Yargı denetimi, sonuçları açısından yönetim üzerinde ve dışında en etkili denetim yöntemidir. Yönetimin yargı denetimi, hukukun üstünlüğü anlayışının gerekli bir sonucudur ve yargı denetiminin amacı, yönetimi hukukun üstünlüğü sınırları içinde tutmaktır. Yargı denetimi, idareye karşı bireysel güvenceler sağlar ve yerel

yönetimleri merkezi idareden korur. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın 11. Maddesi, "Yerel yönetimler, yetkilerinin ve anayasa ve ulusal mevzuatta tanımlanan özyönetim ilkelerinin serbestçe kullanılmasını sağlamak için yargı yollarına başvurma hakkına sahiptir." Sağ ver. Türkiye Cumhuriyeti anılan maddeye çekince koymuş olsa da yerel yönetimlerin merkezi idare aleyhine davaları ve başvuru süreci mahkemelere gidebilir. Bir kez daha, bireyler yerel yönetim eylem ve işlemlerine karşı yargıya başvurabilir ve hatta diğer yetkili kuruluşlar, yerel yönetim kurumlarının kararlarına karşı yargıya talepte bulunabilirler. Yargı denetimi sonuçları kesinlik içerdiğinden, onları düzenleyen sosyal ilişkiler alanına ilişkin tartışma ve şüpheleri netleştirdiği için en etkili ve objektif izleme yöntemidir. Bununla birlikte, diğer kontrol yöntemlerine kıyasla yavaş işlem ve geç sonuçlar, adli incelemenin önemli dezavantajlarıdır. Mahalli idareler alanında getirilen yeni yasal düzenlemelerle, merkezi idarenin mahalli idareler üzerindeki yetkisi büyük ölçüde kaldırılmış ve vesayet makamlarına mahalli idarelerin işlemlerini iptal etmek için mahkemeye gelme yetkisi verilmiştir (Karanfiloğlu, 2000: 66).

3. İdari Denetim

Organizasyonlar ve idari birimler tarafından bir dizi idari prosedür ve yöntemle gerçekleştirilen denetime idari veya idari kontrol denir. İdari denetimde, bir kamu kurumu başka bir kamu kuruluşu tarafından ve idari prosedürler ve araçlar aracılığıyla dâhili olarak denetlenebilir. Yönetim denetiminde, bir kurumun öz denetimine iç denetim, diğer kamu kurumlarınca yapılan denetime ise dış denetim denir. Hiyerarşik denetim, iç denetime bir örnektir ve koruma denetimi, dış denetime bir örnektir. İdari denetimin amacı, idarenin etkin, verimli ve amaçları doğrultusunda çalışmasını ve kamu görevlilerinin faaliyetlerini zamanında ve hukuk çerçevesinde yapmalarını sağlamaktır (Karanfiloğlu, 2000: 67).

III. BÖLÜM

SURİYELİLERİN SOSYAL UYUMUNDA YEREL YÖNETİMLERİN ETKİSİ: ŞAHİNBEY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

3.1. Şahinbey İlçesinin Tarihçesi

Gaziantep tarihinin şekillenmesinde konumu büyük önem taşımaktadır. İlk uygarlıkların doğduğu bölge, Mezopotamya ile Akdeniz arasında yer almakta, tarihi İpek Yolu üzerinde oturmakta ve medeniyet tarihine ve günümüze yön vermektedir. Çağlar boyunca şehrimizde tarih. Kalkolitik, Paleolitik, Neolitik, Tunç Çağı, Hitit, Akdeniz, Asur, Pers, İskender, Seleukos, Roma ve Bizans dönemleri, İslami Arap ve İslam Türk dönemleri. Bu dönemlerin etkileri bugün açıkça görülmektedir. Antik kent Ayıntap olarak biliniyor ve bugün Gaziantep'e 12 km uzaklıkta bulunuyor. Dülük köyü ile Karahöyük köyü arasında kuzeybatı. Arkeolojik araştırmalarda Taş, Taş ve Kalkolitik dönem kalıntılarının bulunması, bölgenin Anadolu'daki ilk yerleşim yerlerinden biri olduğunu göstermektedir. Bir dönem Babil İmparatorluğu'nun egemenliği altında kalan Gaziantep, M.Ö. 1700 yılında Hititlerin kenti olmuştur. "Dülük" kenti, Hititler için önemli bir dini merkez olması nedeniyle özel bir öneme sahiptir. Gaziantep ve çevresi M.Ö. 700-546 yılları arasında Asur, Akdeniz ve Pers İmparatorluklarının egemenliği altındaydı. Büyük İskender'in Pers devletini yok etmesinden sonra Romalılar M. 636 yılına kadar Bizans egemenliğinde kaldı. İslam'ın buradan Anadolu'ya yayılması, şehrimiz için ayrı bir önem taşıyor. Ömer'in hükümdarlığı döneminde İslam'ın Arap Yarımadası dışına yayılması mücadelesi sırasında İslam ordusu Gaziantep ve Hatay bölgelerini Bizanslılardan ele geçirdi. Böylece 639 yılında yerli halk Müslüman oldu. Burada Gaziantep'teki meşhur Ömeriye Camii, o dönemde fetih sembolü olarak inşa edilmiştir. 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra bölgede Selçuklu Devleti'ne ait bir Türk devleti kurulmuştur. 1270 yılında Moğolların işgaliyle yıkılan şehir, daha sonra Dulkadiroğulları (1389) ve Memlükler (1471) tarafından ele geçirildi. Yavuz Sultan Selim'in 1516 yılında Memlüklere karşı yaptığı Meridabek Savaşı (Kilis yakınlarında) sonrasında Gaziantep ve bölgesi Osmanlı egemenliğine girmiştir. Osmanlı döneminde çok sayıda cami, mektep, zaviye ve hamam yapılmış, şehir üretim, ticaret ve el sanatları açısından da ilerlemiştir. Bölgeyi 1641 ve 1671 yıllarında iki kez ziyaret eden Olia Çelebi, 22 mahalle, 8 bin ev, yaklaşık 100 cami, okul, tekke, hamam ve kapalı çarşı olduğunu anlatıyor. Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Gaziantep, önce İngilizler sonra da Fransızlar tarafından işgal edildi. Gaziantep Savunması Millî Mücadele tarihimizde ulaşılamaz bir yiğitlik, kahramanlık ve fedakârlık abidesi

idi. Gaziantep Savunma Şirketi, kendine özgü kahramanlığı, milli birliğin ve benliğin saldırsısı olarak kendisini ve Güneydoğu Anadolu'yu düşman işgalinden kurtaran bir halk hareketi olarak tarihteki yerini almıştır.

3.2. Şahinbey İlçesinin Coğrafi Konumu ve İklimi

Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu'nun en büyük bölgesi Şahin Bey, harika bir şehir, bağımsızlık savaşı hatıraları, zengin tarihi ve kültürel çevre, otoyollar, uluslararası havaalanı, tren istasyonu, lezzetli yemekler, eşsiz el sanatları, camiler, kaleler, tekkeler, El sanatları Sıra dışı, Gaziantep'in üç merkez ilçesinden biridir ve hamamlar, türbeler, kiliseler, yaylalar, gezi yerleri, piknikler, sanayi ve ticaret ile bölgede öncüdür. Bölgemiz 4 Temmuz 1987 tarih ve 19597 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 3398 sayılı Kanun ile kurulmuş ve 09.09.1988 tarihinde çalışmalara başlanmıştır. 181 ilçesi vardır. 2020 yılında 931116 kişilik nüfusu ile bölgemizin 3. Şahinbey Türkiye'nin en büyük bölgesi olduğu kentsel bir alandır. Şahinbey bölgesi, merkez ilçe ve şehir merkezidir. Yüzölçümü 960 kilometre karedir. Deniz seviyesinden 850 metre yükselir. Yıllık ortalama sıcaklık 14,5 ° C'dir. 38 derece ile 38 dakika batı enlemleri ile 37 derece ve 32 dakika doğu enlemleri ile 36 derece 28 dakika batı ve 38 derece ve 01 dakika doğu boylamları arasında yer almaktadır. Genellikle 930 ve 895 mbar basınç değeri Ocak ve Şubat aylarında ortaya çıkar. Ancak fazla dökülmez ve hemen eriyik arasındaki yolu izler. Genellikle ilkbahar, sonbahar ve kışlar yağmurludur. Bölgede ortalama sıcaklık 14,5 derecedir. En sıcak aylar: Haziran - Temmuz - Ağustos ve Eylül. Bölgenin merkezinde ortalama yağış 558,9 mm 3 olup en yüksek seviyesine Aralık, Ocak ve Şubat aylarında ulaşmaktadır. En düşük yağış miktarı Haziran ve Eylül ayları arasındadır. Meteorolojik verilere göre elde edilen 42,8 ° ile -17,5 ° arasındaki 60,3 ° termal kaymalar, bir bölgedeki sıcaklıklar arasındaki zig-zagın en belirgin göstergesidir. Özellikle mevsim döngülerinde gece ve gündüz arasında meydana gelen sıcaklık değişimleri, çöl iklimine geçişin göstergesidir.

3.3. Şahinbey İlçesinin Ekonomik Yapısı

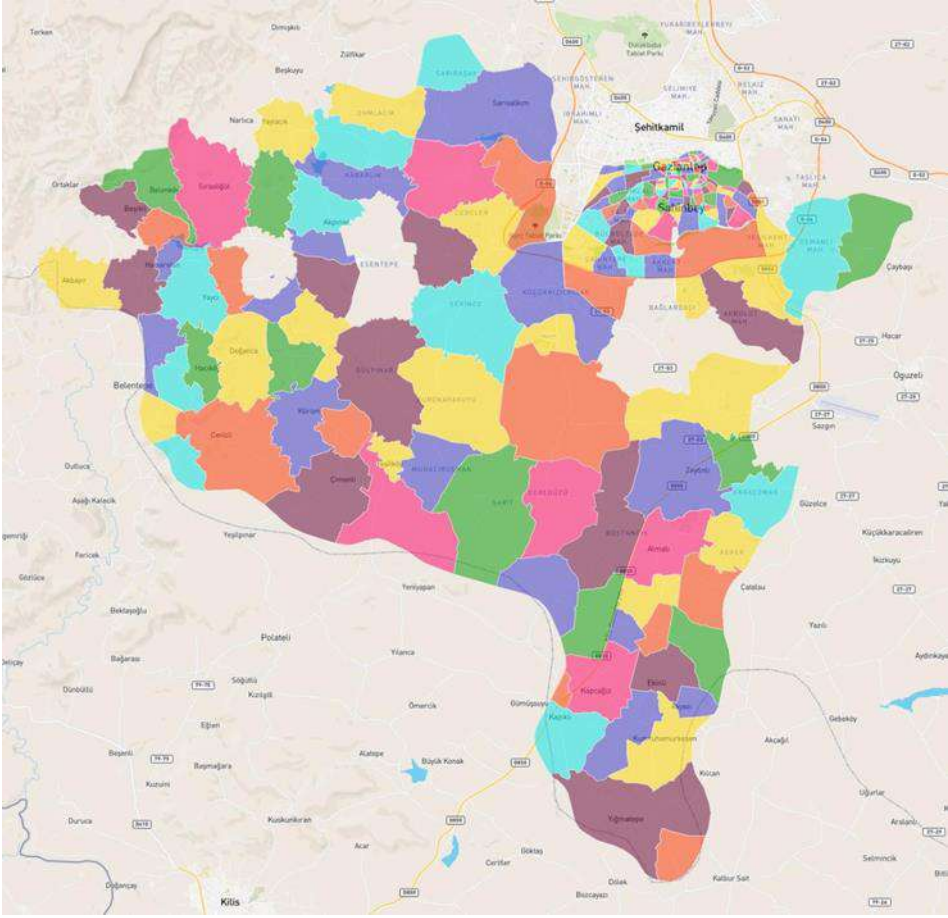
İlçenin ekonomisi küçük ölçekli bir sanayiye dayanmaktadır. Şehir merkezine yakın olduğu için ekonomisi gelişmiştir. Başta yemek, dokuma ve temizlik olmak üzere birçok küçük atölye var. Gaziantep'e yakın olduğu için aynı zamanda il alışveriş merkezidir.

IV. BÖLÜM

ÇALIŞMA ALANI VE KAPSAMI

4.1. Şahinbey Belediyesinde Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Genel Durumuna İlişkin Veriler

Anadolu'nun ilk yerleşim yerlerinden biri olan ve Mezopotamya ile Akdeniz bölgesinin kesiştiği noktada yer alan Gaziantep, tarihin her döneminde önemini korumuştur. Suriye'ye komşu olan Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Adıyaman, tarih boyunca farklı medeniyetlerin, kültürlerin ve inançların harmanlandığı bir çekim merkezi olmuştur. Gaziantep'teki 1927 nüfus sayımından 214.499, geçtiğimiz yetmiş yılda hızlı bir büyüme sürecinden geçmiş ve Türkiye, nüfus artış hızının üzerinde bir nüfus artışı göstermiştir. Bunun temel nedeni, şehrin tarihi boyunca büyük miktarda göç almış olmasıdır. Şehir, coğrafyası nedeniyle oldukça heterojen bir etnokültürel karaktere sahiptir. Yakın zamanda üniversitelere eğitim için gelen ve yerel halk, Türkler, Kürtler ve Araplarla birlikte birçok farklı ülkeden yeni sakinlerin yaşadığı Gaziantep, bugün 2 milyon nüfusu aşmıştır. İlçede kilometrekareye 290 kişi düşmektedir. En yoğun nüfuslu bölge 923 bin nüfuslu Şahinbey'dir. İlde yıllık nüfus artış hızı % 2,20'dir (Gaziantep Belediyesi, İnternet Erişimi).

Harita 1. Şahinbey Mahalleleri Haritası

Coğrafi konumu, sanayisi ve ticari büyüklüğü ile önemli bir merkez olan Gaziantep, ekonomik olarak çevre birçok ilin etkisi altında kalmaktadır. Arazisinin % 25'ini tarıma elverişli ovalardan oluşan ve bir kısmı Fırat suları ile sulanan Gaziantep, Antep fıstığı, zeytin, pamuk ve üzüm gibi ekonomik değeri yüksek sanayi bitkileri ile zengin bir tarım bölgesidir. Kırmızı biber ve keten ile mercimek, buğday ve arpa gibi tahıl ürünleri üretilir. Ayrıca Gaziantep, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden gelen tüm ürünlerin işlenerek iç ve dış pazarlara sunulduğu bir sanayi ve ticaret merkezidir. Organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri ve serbest bölgeler ekonomi ve sanayide çok önemli bir noktayı temsil etmektedir (Hürriyet Gazetesi, İnternet Erişimi).

Gaziantep, karayoluna bağlı uluslararası havalimanı, demiryolları ve karayolları ile geniş bir ulaşım ağına sahiptir. Türkiye, Ortadoğu ülkeleri ile ticarete önemli bir merkez olma sözü veriyor, potansiyel yatırımları artan bir

sanayi kenti olan Gaziantep'in son yıllarda artan kültür ve turizm altyapısı yatırımları ile kurduğu sanayileşme modeli, turizmde öncü bir il haline gelmiştir. Sanayi ve ticaretin yanı sıra Türkiye ekonomisinde de öne çıkan bir şehir ve ihracatın % 13'üne sahip olduğu ülkede önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca şehir, Antep fıstığı üretim ve ihracatının % 90'ına, kuruyemiş işleme ve ihracatının% 85'ine, makarna üretim ve ihracatının% 60'ına, pamuk ipliği üretim ve ihracatının% 45'ine ve 10 Havlu imalat ve ihracatının% 'sine sahiptir.

Gaziantep, gastronomi alanında Türkiye'nin önde gelen şehirlerinden biridir. Zengin çok kültürlü mutfağı ile evde hazırlanacak toplam 300 farklı yemek bu konuda Türkiye'de bir ilktir. Gaziantep, 2015 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) gastronomi alanında Yaratıcı Şehirler Ağı'na dahil edilmiştir. Gaziantep, eşsiz tarihi ve müzeleriyle kültür ve turizm kenti haline gelmiştir. Gaziantep aynı zamanda dört üniversiteye sahip bir öğrenci şehridir (Hürriyet Gazetesi, İnternet Erişim).

Gaziantep, Adıyaman ve Kilis illerini kapsayan TRC1, İpek Yolu üzerinde olduğu gibi tarih boyunca göç yolları tanımlamış bir bölgedir. Türkiye'deki harekete paralel olarak TRC1 göç bölgesindeki göçün etkisi önemli ölçüde hissedilmektedir. Plansız kentleşme, yetersiz kentsel alanlar ve kentsel altyapı nedeniyle özellikle Gaziantep'te ilk çarpıcı sonuçlardan biridir. Göçmen İlçelerde Ekonomik ve Sosyal Entegrasyon Projesi (EKOSEP) kapsamında 2009 yılında yapılan saha çalışmasında Gaziantep'e göç nedenleri ekonomik, bireysel ve ailevi nedenler (Ekosep, İnternet Erişimi) olarak sıralanmıştır. Kırsal kökenli, ekonomik nedenlerle şehre göç etmiştir. Gaziantep, Türkiye'yi yıllardır nüfus artış hızının üzerinde göstermektedir.

Bunun nedeni aşırı göç almalarıdır. Bu göçlerin temel nedeni, ilin bir sanayi kenti olmasıdır. Şehirle birlikte Türkiye ekonomisinde önemli bir yer tutan sanayi ve ticaret yapısı, coğrafi konum itibarıyla bölgeler arasında bir köprü oluşturmaktadır. Bu özellikleri ile Gaziantep, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en gelişmiş ticaret merkezi ve en çok göç alan kentidir. Hasan Kalyoncu Üniversitesi'nin yayımladığı "Gaziantep İlinin Göç Konusunda Mevcut Durum Analizi ve Stratejiler" raporuna göre Türkiye'de Gaziantep'e göç veren ilk altı il sırasıyla Şanlıurfa, Kilis, Adıyaman, Kahramanmaraş, Diyarbakır ve Van şeklindedir (Öztürk, 2018). Dikkat çekici bir şekilde göçmen nüfusun doğum yerine göre yüzde 93,3'ü Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde kayıtlıdır. Güneydoğu Anadolu bölgesinde işsizlik oranları yüksektir. Bu nedenle bölgede istihdam açısından cazibe merkezi konumundaki Gaziantep bu nedenle göç almaya devam etmektedir.

Şahinbey ilçesi adını, Kurtuluş Savaşı'nda Antep savunması esnasında Antep Heyeti Merkeziyesi'nin önerisi üzerine Kilis Yolu Kuvayı Milliye Komutanlığı'na getirilen ve işgalci Fransız Ordusuna karşı meydan okuyan Komutan Şahinbey'den almıştır (Şahinbey Belediyesi, İnternet Erişim). Güneydoğu Anadolu'nun en büyüğü Şahin Bey bölgesi, Türkiye dördüncü büyük ildir. Gaziantep'in üç merkezi bölgesinin en büyüğüdür. Sanayi ve ticaret merkezi olan Gaziantep'e çevre illerden sürekli göç vardır. Şehirlerin ve büyük mahallelerin genel sorunu olan göç, Şahinbey'in eğitim, sağlık ve enformel kentleşme sorunlarına neden olmaktadır. Bölgeye göç yoluyla gelen aileler, genellikle düşük sosyoekonomik geliri olan kişilerden ve amaçlanan eğitim düzeyine ulaşamayan çok sayıda çocuktan oluşmaktadır. Göçmen aileler arasında kadınlar ve çocuklar göç olgusundan en çok etkilenenlerdir.

Şahinbey'in nüfusu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden gelen yoğun göçle birlikte Ağustos 2020 itibarıyla 926.544'e ulaşmıştır. Bu göç, düzensiz kentleşmeye, eğitime, sağlığa vb. neden olmaktadır. Birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Sonuç olarak, göçmenlik yoluyla gelen aileler yaşamakta güçlük çekmektedir. Bir belediyenin öncelikleri arasında göçmenlerin karşılaştığı sorunları çözmek ve sosyal hayata uyum sürecini iyileştirmek (Şahinbey Belediyesi, İnternet Erişim) yer almaktadır.

6 Ağustos 2020 itibarıyla Gaziantep'te 450.741 geçici koruma altında Suriyeli bulunmaktadır. 926.544 kişilik nüfusu ile Türkiye'de 51 il merkezi ve 6 büyükşehirden daha büyük bir nüfusa sahip Şahinbey'de ise 300.000 civarında Suriyeli mültecinin yaşadığı tahmin edilmektedir. Göçten etkilenen ve şehirlerin ve kentsel alanların genel sorunu olan Şahinbey bölgesinde eğitim, sağlık, çevre, hijyen, altyapı ve istihdam sorunları ortaya çıkmıştır. Bölgenin nüfusu genellikle düşük gelirli ailelerden ve yetersiz eğitime sahip birçok çocuktan oluşmaktadır. 1989 yılında merkez ilçe olarak kurulan Şahinbey Belediyesi, 181 mahallede 2.202 çalışanı ile insan odaklı hizmet vermek amacıyla kurulmuştur.

Şahinbey, 2011 yılında başlayan Suriye krizinden en çok etkilenen bölgelerden biri olmasına rağmen, bölgedeki birlik ve beraberlik ruhu, kamu kurum ve kuruluşlarının iş birliği ve fedakârlık çabaları sayesinde kitlesel göçü alışı haline getirmiştir. Uluslararası toplum, STK'lar ve kamu kurumları tarafından Şahinbey Belediyesi ve Büyük Gaziantep Belediyesi ile iş birliği içinde önemli çalışmalar yapılmıştır.

Suriye İç Savaşı'nın ilk günlerinde Gaziantep'te geçici koruma altındaki Suriyeli göçmen sayısı 168 iken 2013'te bu sayı 46.633'e yükselmiş ve gerilim dramatik bir şekilde artmış ve 2015'te 326.373 kişiye ulaşmıştır. Gaziantep ilinde geçici koruma altındaki Suriyeli mülteci yaş dağılımı verilerine

baktığımızda 1 Eylül 2020 tarihi itibarı ile 0-18 yaş aralığında 212.237 kişinin, 18-64 yaş aralığında

229.362 kişinin ve 65 yaş üstü 7.992 kişinin olduğu görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaklaşık 300.000 kadarının ise Şahinbey ilçesinde yaşamını sürdürmekte olduğu görülmektedir. Şahinbey ilçesinde bulunan geçici koruma altındaki Suriyelilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında ise %51 oranında erkek ve

%49 oranında kadın nüfusun olduğu görülmektedir. Gaziantep'in sanayi ve ticaret merkezi olan en büyük ilçesi Şahinbey'de yaşayan Suriyeli mültecilerin büyük çoğunluğu düşük gelirli bireyler ve ailelerdir. Şahinbey'de yaşayan Suriyelilerin görece hayata bağlılık kolaylığı, kültürleriyle kültürel benzerlik, yüksek iş imkanları gibi nedenlerle bölgede ikamet etmeyi tercih ettikleri belirtilmektedir.

Resmi kayıtlara göre sayılarının 183 bin olarak ifade edilse de Türkiye'de bu sayının çok üzerinde Suriyelinin yaşadığı ileri sürülmektedir. Gaziantep'teki Suriyelilerin ise 28 bin 500'ü kamplarda, 34 bini ise evlerde barınmaktadır. Mülteci sayısının artmasına bağlı olarak yaklaşık 100 Suriyeli bebek gözlerini dünyaya açmaktadır.

Resim 1. Suriyeli Çadırları

Kaynak: (Online Erişim, www.google.com).

4.2. Şahinbey Belediyesinde Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların sosyo-ekonomik Yönden Şahinbey Belediyesini Değerlendirmeleri

Şahinbey belediyesi, 5393 sayılı Belediye Kanununun 13. maddesinde belirtilen vatandaşlık kanununu uygulayan bir belediyedir. Kanun, “her birey ikamet ettiği şehrin vatandaşdır. Vatandaşların belediye kararlarına katılma hakkı vardır. Belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirmek ve idarenin yardımlarından yararlanmak için belediye yardımları insan onuruna aykırı olmayan koşullarda sağlanmalıdır. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar.” Maddenin gereklerini yerine getiren Şahinbey Belediyesi, belediye hizmetlerini bölgede yaşayan herkese eşit koşullarda sunmayı amaçlamaktadır. Şahinbey belediyesi, 2011 yılından bu yana yasanın öngördüğü şekilde, 300.000 Suriyelinin bölgedeki yerel vatandaşlara sağlanan tüm hizmetler için eşit fırsatlara sahip olmasını sağlamaya çalışmaktadır.

Belediye çatısı altında faaliyet gösteren sosyal tesisler, bölgedeki ev sahibi topluluk ile Suriyeliler arasında olası gerginliği önlemek ve bir ortak yaşam kültürü oluşturmak için kritik bir görev üstlenmiştir. Şahinbey Belediyesi'nin gençlik merkezleri ve sosyal tesislerinde örnek öğretmenler ve güçlü bir eğitim sistemi ile 130 farklı branşta eğitim kursları düzenlemektedir. Dil, kültür ve yaşam tarzındaki farklılıklarla sosyal uyumu sağlamaya özel önem verilmektedir. Bu kapsamda, Türk, Kürt ve Arap kursiyerler etnik farklılık gözetmeksizin belediyenin sosyal tesislerinde kardeşlik ruhu içinde eğitim kurslarına ve seminerlere katılmakta ve katılımcıları ortak bir zeminde bir araya getirecek etkinlikler düzenlenmektedir. Sosyal gelişime ek olarak, mesleki eğitim kursları insan kaynağı gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu özellikleri sayesinde sosyal tesisler uyum merkezlerine dönüşmektedir. Bu faaliyetlerin yanı sıra belediyenin Suriyelilere sunduğu diğer hizmetler şu şekilde sıralanabilir:

- Belediye Suriyelilere 2011'den bu yana 315 milyon TL bütçe harçayarak sosyal hayata uyumlarını sağlamaya çalışmaktadır;
- İlçede bulunan 618 adet şehir parkı ve Türkiye'nin en büyük parkı olan Yeşilvadi Parkı da yerli halk ile Suriyelilerin eşit ve özgür kullanımına açıktır;
- Çadır kentlerde yaşayan Suriyeliler için spor malzemeleri, kırtasiye yardımları ve çocuklar için oyuncak dağıtımı gerçekleştirilmiştir;
- Türkler ve Suriyeliler, belediyeye bağlı yaklaşık 200 sosyal tesis, cenaze evi ve gençlik merkezlerinde halka açık sosyal, kültürel, sanatsal, spor, beceri ve mesleki eğitim kurslarından eşit oranda yararlanma imkanına sahiptir.

Bu kapsamda, 16.065 kişinin Gaziantep Üniversitesi ile işbirliği içinde belediye tarafından düzenlenen akredite Türkçe kurslarından başarıyla mezun olduğu ve sertifika almaya hak kazandığı kaydedilmiştir. Bugün itibariyle çeşitli kurslara katılan 1.525 aktif Suriyeli kursiyer bulunmaktadır. Ayrıca, 15.943 Suriyeli öğrenciye kırtasiye yardımı sağlandı;

- 854 Suriyeli aileye aşevi aracılığıyla günlük sıcak yemek servisi yapılmaktadır. Ayrıca her sabah 8500 kişiye sıcak çorba ikram edilirken, Suriyeliler de bu yiyeceklerden yararlanıyor. Öte yandan 15.302 aileye kumanya dağıtımı yapılmıştır. İhtiyaç sahibi Suriyeli ailelere beyaz eşya, halı vb. temin ediliyor.

Ev gereçleri, mobilya ve giysiler sağlanmış;

- Acil sınır ötesi gıda desteği kapsamında yaklaşık 150 ton un ve 2 milyon parça ekmek sağlanmıştır.
- Şimdiye kadar 13 akülü tekerlekli sandalye ve 75 manuel tekerlekli sandalye engelli Suriyelilere teslim edildi.
- Suriyeli evlilikler hızlı ve usulüne göre yapılmaktadır. Şirket açmak isteyenlere mevzuat çerçevesinde yardımcı olunur; Sınırın ötesinde, çadır kentlerde ve bölgede yaşayan Suriyelilere yönelik insani yardım faaliyetleri devam etmektedir.

Şahinbey belediyesinin yerel veya Suriyeli tüm bölge vatandaşlarına sunduğu hizmetlerin ayrıntılı bir sunumu üzerine, belediyenin iki önemli kavramının başarıyla entegre edildiği ortaya çıkmaktadır: sosyal belediye ve yeşil belediye.

Bu iki belediye yaklaşımının uygulandığı Şahinbey belediyesi örneğinde, Suriyeliler ile yerli halklar arasındaki ortak kültürel unsurların, akrabalık bağlarının ve tarihi ortak noktaların çok görünür olduğunu ve bu ortak etrafında hizmetlerin sağlandığını hatırlamak faydalı olacaktır.

Şahinbey Belediyesi Adil Teymur İmam Hatip Ortaokulu öğrencileri tarafından toplanan malzemeler ve 7300 TL para İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü Sayın Erkan Aklap, okul müdürü Ahmet Kıvcı tarafından Gaziantep İHH temsilcisi Mehmet Emin Arslan'a teslim edilmiştir.

Resim 2. Adil Teymur İmam Hatip Ortaokulu Öğrencilerinin Yardımları
Kaynak: (Online Erişim, www.google.com).

Yukarıdaki fotoğrafta da görüldüğü gibi Suriyelilere ortaokul öğrencilerinin bağışlarıyla da destek verilmektedir.

Şahinbey Belediyesi, ülkelerinde yaşanan iç karışıklıktan dolayı kaçıp Gaziantep'e gelen Suriyeli mültecilerin çocuklarına Türkçe okuma yazma, kendi müfredatlarına uygun lise eğitimi ve üniversite de eğitim görme imkânı sunmaktadır.

Resim 3. Suriyelilere Verilen Eğitim Olanakları

Kaynak: (Online Erişim, www.google.com).

Eğitim yılını tamamlayan Suriyelilere karneleri de verilmiştir.

Resim 4. Suriyelilere Verilen Karneler

Kaynak: (Online Erişim, www.google.com).

Tablo 2. Şahinbey Belediyesi Sosyal Yardımlaşma Biriminin Suriyeli Mültecilere Yapmış Olduğu Hizmetler

SURIYELİ VATANDAŞLARA YAPILAN HİZMETLER	
EĞİTİM	3041 SURIYELİ VATANDAŞLARIMIZA TÜRKÇE ÖĞRENEBİLMELERİ İÇİN TESİSLERİMİZDE TÜRKÇE DERSLERİ VERDİK.
	1041 SURIYELİ VATANDAŞ KENDİ DİLLERİNDE MÜFREDAT EĞİTİMLERİNİ YAPMALAR İÇİN SOSYAL TESİSİMİZİ KENDİLERİNE KULLANMALARINA İZİN VERDİK.
	15940 ADET ÇANTA VE KIRTASIYE YARDIMI YAPTIK
SPOR	BASKETBOL, FUTBOL VE VOLEYBOL TOPU DAĞITTIK
	KÜÇÜK YAŞTA OLAN ÇOCUKLARA OYUNCAK HEDİYE EDİLDİ
SAĞLIK	HASTASI OLAN SURIYELİ VATANDAŞLARA HASTA BEZİ VERİYORUZ.
	AKÜLÜ VE MANUEL SPASTİK TEKERLEKLI SANDALYE VERİLDİ
	SOHALİ EVLERDE OTURANLAR İÇİN KARBONMONOKSİT CİHAZI VERİLDİ
TEMİZLİK	TEMİZLİK SEFERBERLİĞİ YAPARAK ŞAHİNBEYDE İKAMET EDEN VATANDAŞLARA (TÜRK-SURİYE HİJYEN SETİ) DAĞITTIK
GIDA	AŞEVİMİZDE SURIYELİ VATANDAŞLARA GÜNLÜK SICAK YEMEK DAĞITIMI YAPIYORUZ.
	İHTİYAC SAHİBİ SURIYELİ VATANDAŞLARA GIDA YARDIMI YAPIYORUZ
	RAMAZAN AYINDA SURIYELİ VATANDAŞLARLA KAYNAŞMAK İÇİN BİRLİKTE İFTAR YAPIYORUZ.
	SINIR ÖTESİNE BİZZAT UN VE EKMEK DAĞITIMI YAPTIK
	KAYNAŞMA VE BİRLİKTELİK İÇİN AŞURE GÜNÜNDE 20.000 KİŞİLİK AŞURE DAĞITIMI YAPIYORUZ.
AYNI VE NAKDİ YARDIM YAPILDI	
YAKACAK	ŞAHİNBEY SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI 7500 AİLEYE 3750 TON KÖMÜR DAĞITIMI YAPTIK
YERLEŞİM	SINIRÖTESİNDE 3 ADET (180 ÇADIR) ÇADIR KENT KURDUK. ALTYAPISI VE ÜST YAPILARI TAMAMLANMIŞ ŞEKİLDE. 10 YILDA 297.368.000 TL LİK ALT YAPI YAPILDI
SOSYAL	SURIYELİ AİLELERE EV ZİYARETLERİ YAPILDI
	SURIYELİ VATANDAŞLARIN AÇMIŞ OLDUĞU SERGİLERE İŞTİRAK EDİLDİ
	MORAL VE KAYNAŞMA İÇİN YUSUF İSLAM DAVET EDİLDİ
	KURANİ KERİM HEDİYE EDİLDİ
	SURIYELİ VATANDAŞLARIN NİKAHLARINI KIYDIK
	MENBİC İLE KARDEŞ BELEDİYE OLDUK
	SAHİNTEPE MAHALLESİNDEKİ PARKİMIZA MENBİC PARKI ADINI VERDİK
EL-BAB TA 0,000 m ² LİK MİLLET BAHCESİ AÇTIK	
AŞEVİMİZDE SOSYAL UYUM PROJESİ KAPSAMINDA 45 KİŞİYE AŞÇILIK EĞİTİMİ VERDİK	

Kaynak: (Şahinbey Belediyesi, 2021).

Şahinbey Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı Mütevelli heyeti tarafından ülkelerindeki şiddetten kaçarak Gaziantep'e yerleşen 7 bin 500 Suriyeli aileye yarımşar ton olmak üzere 3 bin 750 ton kömür yardımı yapılmasını karar almıştır. Vakıf tarafından gerçekleştirilen aynı yardımlar kapsamında kamyonetlere yüklenen kömürler, Şahinbey Kaymakamı Uğur Turan, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürü Sedat Canpolat ve Mütevelli heyeti tarafından Suriyeli ailelere dağıtılmıştır. Şahinbey Belediyesi Suriyelilere yönelik birçok eğitim faaliyetinde bulunmaktadır. Bu faaliyetler aşağıda gösterilmektedir.

Resim 5. Suriyeli'lere Kömür ve Dedektör Dağıtımı

Kaynak:(www.sahinbeysydv.gov.tr)

Şahinbey Kaymakamı Uğur Turan ile Şahinbey Belediye Başkanı Mehmet Tahmazoğlu, Uşşaki Vakfı'na gelerek, yardıma muhtaç ailelere içinde; pirinç, yağ, şeker, mercimek, makarna ve çeşitli eşyalardan oluşan yardım paketi dağıttı. Aralarında çok sayıda Suriyeli yardıma muhtaç ailelerinde bulunduğu vatandaşlar, yardım paketini dağıtan yetkililere teşekkürlerini iletmiştir.

Resim 6. Şahinbey Belediyesinden Yardım Paketi

Kaynak: (www.gaziantepgunes.com)

Tablo 3. 2012-2013 Eğitim Öğretim Yılında Suriyelilere Yapılan Yardımlar

1. Yaşar torun Gençlik Merkezimizde Suriye Okulu Tömer İşbirliğince açılmıştır.
2. 5000 Suriye öğrenciye kitap dağıtımı yapılmıştır
3. 450 öğrenciye Suriye Müfredatına göre eğitim verildi, bu öğrencilerin kırtasiye ihtiyaçları karşılandı, öğrencilerin ulaşimleri sağlanmıştır.
4. 880 Suriyeliye Türkçe eğitimi verilmiştir
5. 500 öğrenciye ise yaz okulları kapsamında Kur'an-ı Kerim hediye edilmiştir
6. 28 Kasım 2013 „te yapılan mezuniyet töreninde ise 52 Lise, 53 Ortaokul Diploması ve 27 TÖMER Türkçe Sertifikası dağıtım töreni yapılmıştır.
7. Toplam 1330 öğrenciye eğitim verildi, 5950 adet eğitime destek materyali dağıtılmıştır.

Tablo 4. 2013-2014 eğitim öğretim yılı

1. 2013 – 2014 Eğitim Öğretim yılında da Mimar Sinan Gençlik Merkezi, Cumhuriyet Sosyal Tesisi, Barak Sosyal Tesisi, İstiklal Sosyal Tesisi ve Dumlupınar Sosyal Tesisi" inde Suriye okulları açılmıştır.
2. Tesislerimize eğitim için gelen tüm Suriyelilere ulaşım imkânı sağlandı
3. 517 öğrenciye Türkçe öğretilmiştir.
4. İstiklal Sosyal tesisinde açılan Suriye okulunda, 336 İlkokul, 305 ortaokul ve lise kız öğrencisine, 270 ortaokul ve lise erkek öğrencisine toplam 911 öğrenciye kendi müfredatlarına göre eğitim verilmesi olanağı sağlanmıştır.
5. 35 Lise son sınıf ve 62 yetişkin toplam 97 Suriyeliye TÖMER İş birliği ile açılan Türkçe kurslarında Türkçe öğretilmiştir.
6. 15 koli kıyafet çadır kentlere ulaştırılmak için tesislerimizden toplanmıştır.
7. Toplam 1525 öğrenciye eğitim verildi ve eğitime destek materyali dağıtılmıştır.

Tablo 5. 2014-2015 eğitim öğretim yılı

1. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda Suriyeli öğrenciler için okullar açılmaya başlanmasıyla tesislerimizde Suriyeli öğrenciler için verilen hizmet azalmıştır. Mevcut talebi karşılayabilmek için Yaşar Torun Gençlik Merkezinde ve İstiklal Sosyal Tesisinde Türkçe kursları düzenlenmeye devam etmiştir
2. Kurslarımıza gelen tüm Suriyeli öğrencilerin kırtasiye giderleri karşılanmıştır.
3. İstiklal Sosyal Tesisinde toplam 224, Yaşar Torun Gençlik Merkezinde 158 toplam 382 Suriyeli öğrenciye Türkçe kursu verilmiştir.

Tablo 6. 2015-2016 eğitim öğretim yılı

1. Yaşar Torun Gençlik Merkezinde 362 Suriyeli TÖMER iş birliği ile Mehmet Tekelek Sosyal Tesisinde 92, Şahinbey Spor ve Eğitim Merkezinde 150, Binevler Sosyal Tesisinde 54, Şehit Cevdet Özdemir Sosyal Tesisinde 45 Suriyeliye kendi Türkçe öğretmenlerimizle Türkçe öğretmekteyiz.
2. Tesislerimizde eğitim alan tüm Suriyelilerin eğitim materyalleri tarafımızca verilmektedir.
3. 5 tesisimizde Toplam 703 Suriyeliye Türkçe Öğretilmiştir.
4. 48 kişi TÖMER sınavına girdi

Tablo 7. 2016-2017 eğitim öğretim yılı

• Toplamda 1.541 Suriyeli öğrenciye Türkçe Okuma – Yazma eğitimi verilmiştir.
• 47 kişi TÖMER sınavına girdi
• 53 kişi TÖMER sınavına girdi
• 3.348 Suriyeli misafirimize Türkçe eğitimi verildi

Tablo 8. 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı

1.42 kişi TÖMER sınavına girdi
2.3.613 Suriyeli misafirimize Türkçe eğitimi verildi.

Şahinbey Belediyesi aynı zamanda psikolojik destek konusunda da tüm imkanlarını kullanmaktadır. Buna örnek olarak Şahinbey Belediyesi Güneykent Gençlik Merkezi'nde entegrasyon sürecinde eğitim verilen Suriyeli yetimler ile savaş ve göç mağduru gençler dünyaca ünlü sanatçı Yusuf İslam'la birlikte "Peace is Train" Barış Treni şarkısı söylemiştir.

Resim 7. Yusuf İslam Desteği

Kaynak: (Online Erişim, www.google.com).

Tablo 9. Şahinbey Belediyesi Tarafından Suriyelilere Yönelik Yapılan Yardımlar

EĞİTİM YILI	TÜRKÇE	KENDİ MÜFREDATINDA EĞİTİM	TOPLAM
2012-2013	880	450	1.330
2013-2014	614	911	1.525
2014-2015	382		382
2015-2016	703		703
2016-2017	1541		1.541
2017-2018	3348		3.348
2018-2019	3613		3613
TOPLAM	11081	1.361	12.442

Kaynak: (Şahinbey Belediyesi, 2021).

Tablo 10. Şahinbey Belediyesi Tarafından Suriyelilere Yönelik Kırtasiye Yardımları

EĞİTİM YILI	KİRTASİYE YARDIMI
2012-2013	5.950
2013-2014	1.525
2014-2015	382
2015-2016	703
2016-2017	-
2017-2018	-
TOPLAM	9.515

Kaynak: (Şahinbey Belediyesi, 2021).

Sonuç olarak

1. 2012 – 2013 eğitim öğretim yılından bu yana Şahinbey belediyesi tarafından Suriyeli vatandaşlarımıza eğitim hizmeti verilmiştir.
2. Bu eğitim hizmetlerinde öğrencilerin tesislere ulaşımı, eğitim materyalleri ve eğitimciler belediyemiz tarafından sağlanmıştır.
3. Bugüne kadar 9.515 Suriyeli öğrencimize kırtasiye yardımı yapılmıştır.
4. Bugüne kadar toplam 12.442 Suriyeli misafirimiz tesislerimizde eğitim almıştır.

SONUÇ

Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine yakın olduğu coğrafyada bir köprü olan Türkiye, göç ve göç olgusuna yabancı olmayan Türkiye, bu kez de doğru planlama yapılmadan Suriyeli göçmenlerin ani hareketine maruz kalmıştır. Kelimenin tam anlamıyla tamamen farklı bir "sığınma" ile karşı karşıya kalmaya başlamıştır.

Ancak Suriyeli göçmenlerin entegrasyon sürecini, uzun süredir çektikleri iç ekonomik / politik sorunlar nedeniyle okumak zorlaşmıştır. Hem plansız göç hareketi hem de yerel nüfusun yapısal dinamikleri (sürece ilişkin yetersiz bilgi, bunun farkında olunmaması ve yetersiz altyapı çalışması) Suriyeli göçmenlerin entegrasyonunda çeşitli sorunlara neden olmuştur. Ancak sürecin başında Suriyeli göçmen hareketinin geçici bir durum olduğunu vurgulayarak "ziyaret" e odaklanmak, entegrasyonun aslında bir öncelikli politika olmadığı algısını yarattı.

2011'den bu yana geçen süreçte istikrarsızlık söyleminin çok gerçekçi olmadığı ve Suriyeli göçmenlerin yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için entegrasyon sorununun çözülmesinin zorunlu hale geldiği anlaşılmıştır. Çünkü farklı kültürlerin ani ve plansız karşılaşmaları çok acı verici ve rahatsız edici bir sorundur. Sosyal refahı sürdürmek, kaynakların verimli dağıtımını sağlamak, adil dağıtım yapmak ve sosyal adaleti sağlamak için öncelikle entegrasyon sorunu çözülmelidir.

Genel olarak, kitlesel göçün ilk aşamalarında, hedef ülke hükümetleri bu politikalara karşı uyumdan ve hatta direnişten uzaklaşmayı tercih ederler. Bunun bir nedeni, uyum politikalarının kalıcılığını teşvik etme riski, diğer tarafı ise topluluğun tepkisi korkusudur. Öte yandan, Suriyelilerin büyük bir kısmının geri dönme olasılığı büyük ölçüde ortadan kalktı. Nitekim göç süreçleri, sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir kolaylaştırıcısıdır. Bu anlamda göç süreci, göçmenlerin, menşe ülkelerin ve varış ülkelerinin sosyal, ekonomik ve maddi refahının iyileştirilmesine katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. Bununla birlikte, başarılı bir sosyal uyum, göç süreçlerinin faydalı olabilmesi için büyük önem taşımaktadır.

Ek olarak, entegrasyon süreçlerini uygulamamanın riskleri ve maliyetleri, geçişin süresine bakılmaksızın entegrasyonu sağlamak için gereken ilk yatırımlardan çok daha yüksektir. Bu nedenle, Suriyelilerin sürekli eğilimleri göz önüne alındığında, yerel halk ile Suriyeliler arasındaki uyumun artırılması, kısa ve uzun vadede huzur ve sükûnet sağlanması açısından kritik önem taşımaktadır. Şahinbey Belediyesi Suriyelilere aşağıdaki gibi yardımcı olmuştur:

2012-2013 eğitim öğretim yılı

- Yaşar torun Gençlik Merkezimizde Suriye Okulu TÖMER İşbirliğince açılmıştır.
- 5000 Suriye öğrenciye kitap dağıtımı yapılmıştır
- 450 öğrenciye Suriye Müfredatına göre eğitim verildi, bu öğrencilerin kırtasiye ihtiyaçları karşılandı, öğrencilerin ulaşımaları sağlanmıştır.
- 880 Suriyeliye Türkçe eğitimi verilmiştir
- 500 öğrenciye ise yaz okulları kapsamında Kur'an-ı Kerim hediye edilmiştir
- 28 Kasım 2013 „te yapılan mezuniyet töreninde ise 52 Lise, 53 Ortaokul Diploması ve 27 Tömer Türkçe Sertifikası dağıtım töreni yapılmıştır.
- Toplam 1330 öğrenciye eğitim verildi, 5950 adet eğitime destek materyali dağıtılmıştır.

2013-2014 eğitim öğretim yılı

2012- 2013 Eğitim öğretim yılında açılan Yaşar Torun Gençlik Merkezindeki Suriye okuluna ek olarak 2013 – 2014 Eğitim Öğretim yılında da Mimar Sinan Gençlik Merkezi, Cumhuriyet Sosyal Tesisi, Barak Sosyal Tesisi, İstiklal Sosyal Tesisi ve Dumlupınar Sosyal Tesisi' inde Suriye okulları açılmıştır.

- Tesislerimize eğitim için gelen tüm Suriyelilere ulaşım imkânı sağlandı
- 517 öğrenciye Türkçe öğretilmiştir.
- İstiklal Sosyal tesisinde açılan Suriye okulunda, 336 İlkokul, 305 ortaokul ve lise kız öğrencisine, 270 ortaokul ve lise erkek öğrencisine toplam 911 öğrenciye kendi müfredatlarına göre eğitim verilmesi olanağı sağlanmıştır.
- 35 Lise son sınıf ve 62 yetişkin toplam 97 Suriyeliye TÖMER İş birliği ile açılan Türkçe kurslarında Türkçe öğretilmiştir.
- 15 koli kıyafet çadır kentlere ulaştırılmak için tesislerimizden toplanmıştır.
- Toplam 1525 öğrenciye eğitim verildi ve eğitime destek materyali dağıtılmıştır.

2014-2015 eğitim öğretim yılı

- Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda Suriyeli öğrenciler için okullar açılmaya başlanmasıyla tesislerimizde Suriyeli öğrenciler için verilen hizmet azalmıştır. Mevcut talebi karşılayabilmek için Yaşar Torun

Gençlik Merkezinde ve İstiklal Sosyal Tesisinde Türkçe kursları düzenlenmeye devam etmiştir.

- Kurslarımıza gelen tüm Suriyeli öğrencilerin kırtasiye giderleri karşılanmıştır.
- İstiklal Sosyal Tesisinde toplam 224, Yaşar Torun Gençlik Merkezinde 158 toplam 382 Suriyeli öğrenciye Türkçe kursu verilmiştir.

2015-2016 eğitim öğretim yılı

- Yaşar Torun Gençlik Merkezinde 362 Suriyeli TÖMER iş birliği ile Mehmet Tekerlek Sosyal Tesisinde 92, Şahinbey Spor ve Eğitim Merkezinde 150, Binevler Sosyal Tesisinde 54, Şehit Cevdet Özdemir Sosyal Tesisinde 45 Suriyeliye kendi Türkçe öğretmenlerimizle Türkçe öğretmekteyiz.
- Tesislerimizde eğitim alan tüm Suriyelilerin eğitim materyalleri tarafımızca verilmektedir.
- 5 tesisimizde Toplam 703 Suriyeliye Türkçe Öğretilmiştir.
- 48 kişi TÖMER sınavına girdi 2016-2017 eğitim öğretim yılı
- Toplamda 1.541 Suriyeli öğrenciye Türkçe Okuma – Yazma eğitimi verilmiştir.
- 47 kişi TÖMER sınavına girdi

a. EĞİTİM ÖĞRETİM YILI

- 53 kişi TÖMER sınavına girdi
- 3.348 Suriyeli misafirimize Türkçe eğitimi verildi

2018-2019 Eğitim öğretim yılı

- 42 kişi TÖMER sınavına girdi
- 3.613 Suriyeli misafirimize Türkçe eğitimi verildi.

Sonuç olarak

1. 2012 – 2013 eğitim öğretim yılından bu yana Şahinbey belediyesi tarafından Suriyeli vatandaşlarımıza eğitim hizmeti verilmiştir.
2. Bu eğitim hizmetlerinde öğrencilerin tesislere ulaşımı, eğitim materyalleri ve eğitimciler belediyemiz tarafından sağlanmıştır.
3. Bugüne kadar 9.515 Suriyeli öğrencimize kırtasiye yardımı yapılmıştır.
4. Bugüne kadar toplam 12.442 Suriyeli misafirimiz tesislerimizde eğitim almıştır.

KAYNAKLAR

- AFAD. (2014). Türkiye'deki Suriyeli kadınlar. Ankara: Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- Ager, A. ve Strang A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework, *Journal of Refugee Studies*, 21(2), s. 170.
- Akalın, Hilal (2013). Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Türkiye'de Mülteci Hukuku: Suriye Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul
- Akman, K ve Balaban, A. (2017). Geçici Koruma Statüsünde Bulunan Suriyelilerin Günlük Yaşama Uyumu: Samsun Üzerine Bir Değerlendirme. Erişim Tarihi: 28.06.2018, http://www.academia.edu/download/54720631/son_hal.docx
- Armaoğlu, F. (1989): Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları (1948-1988), Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Atay, E., E. (2009). İdare Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Aydın, Y. (2011). “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelişim Süreci”, *Dış Denetim e1Dergisi*, Sayı 4 /Nisan-2011, ss: 18.
- Barıtcı, F. (2017). Suriyeli Mültecilerin Türk Toplumuna Uyum Süreci Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. 17, 227- 245
- Bayrakçı E., (2002). “Demokratik Yerel Yönetimin Temel İlkeleri”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sayı 2, Konya, s. 89-110.
- Berry, J.W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation, *Applied Psychology: An International Review*, 46(1), 5-68
- Berry, J.W. ve Sam, D.L. (2006). *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology*. Cambridge University Press
- Bilgiç, V., (1998). *Yerel Yönetimler*, 21. Yüzyıl Yayınevi, Ankara
- Bilgiç, V., (2005). “Türkiye’de Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I*, Ed.: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- BMMYK (2001). *Dünya Mültecilerinin Durumu: İnsani Yardımın Elli Yılı (2000)*. Ankara: Başkent Matbaası.
- Bozlağan R., (2008). “Geleneksel Kamu Yönetimi Yaklaşımı, Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı ve Yerel Yönetimlere Etkileri”, *Türkiye’de Yerel Yönetimler*, (Editörler: Recep Bozlağan, Yüksel Demirkaya), Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. Çev. Bal, U. ve Akbulut, İ. İstanbul: İstanbul Bilgi

Üniversitesi.

- Crisp, J. (2004). The Local Integration and Local Settlement of Refugees: A Conceptual and Historical Analysis. New Issues in Refugee Research. UNHCR.
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17, 67-91.
- Daudov, M. (2013) Göç Yönetimi ve Uyum Çalıştayı El Kitabı Göç İdaresi Yayınları Demirhan H., (2013), Yerel Yönetimler ve Mali Tevzin; Avrupa Birliği ve Türkiye Uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirhan Y., ve Aslan S., (2015). “Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi”.Birey ve Toplum Dergisi, 5 (9), 23-62.
- Dikici A., (2014). “Türkiye’deki Balkan Muhacirleri Arasında Kaybolan Bir Topluluk: Torbeşler”.Avrasya Etüdüleri (46)2, 123-165.
- Dürgen B., (2015). Türkiye’deki Suriyelilerin Hukukî Durumu, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Ekosep, <http://ekosep.blogspot.com/2009/05/ekosep-nedir.html>, Erişim Tarihi: 01.04.2021
- Ercoşkun B., (2015). Suriyeli Mültecilerin Türkiye’ye Sosyokültürel ve Sosyoekonomik Etkileri, - Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Yeniüzyıl Üniversitesi, İstanbul.
- Erdoğan, M. M., Şener, B., Sipahioğlu, E., Kavukçuer, Y. ve Yılmaz Başçeri, E. (2017). Kopuş’tan uyum’a kent mültecileri: Suriyeli mülteciler ve belediyelerin süreç yönetimi: İstanbul örneği: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Ergun T., Bozkurt Ö., (2014). Kamu Yönetimi Sözlüğü, (Editör: Seriya Sezen), Ankara, TODAİE, Yayın No: 382.
- Eryılmaz B., (2011). Kamu Yönetimi, Düşünceler – Yapılar – Fonksiyonlar – Politikalar, Ankara, Okutman Yayıncılık.
- European Commission. (2005). Study on immigration, integration and social cohesion: Final report. İçinde: European Commission Employment and Social Affairs DG (Ed.): Focus Consultancy Ltd., Erasmus University Rotterdam Faculty of Social Sciences. Gaziantep Belediyesi, <https://gaziantep.bel.tr/tr/gaziantepi-kesfet/gaziantep-hakkinda> Erişim Tarihi: 01.04.2021
- Goularas G., B., ve Sunata, U., (2015). “Türk Dış Politikasında Göç ve Mülteci Rejimi”.Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi, 2(1), 12-40.
- Goularas, G., P., (2012). “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Günümüzde

- Mübadil Kimlik ve Kültürlerinin Yaşatılması”. *Alternatif Politika*, 4(2), 129-146
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). 2016 Türkiye göç raporu. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Göç Politikaları ve Projeleri Dairesi Başkanlığı.
- Gökçe F., A., (2017). Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununda Dünya Sevgisi ve Politik Dostluk: Kamu Yönetiminde Yeni Roller Üzerine Bir Değerlendirme, *Kaysem* 11, Elazığ.
- Görmez K., (2015), *Yerel Yönetimler*, Ankara: Orion Kitabevi
- Guay, J. (2015). *Social cohesion between Syrian refugees and urban host communities in Lebanon and Jordan: World Vision.*
- Güner,H. (2014). “Türkiye’de Kamu Yönetimi Ve Kamu Yönetiminin Denetimi”, *Kamu İç Denetçileri Derneği Dergisi*, Sayı:14, ss:65-72. Ankara,
- Güngör,S. (2012). “Yerel Yönetim ve Merkezi Yönetimin Görev Paylaşımı”, *Akademik Bakış Dergisi (Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi)*, Sayı: 32, ss:1-12, s.3-4,
- H. Heinelt , A. Magnier, (Eds.) içinde, *The European Mayor: political leaders in the changing context of local democracy* (s. 21-42). Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften
- Heinelt, H., ve Hlepas , N. (2006). *Typologies of local government systems.* H. Bäck ,
- Hürriyet Gazetesi, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gaziantep-unescoyaratici-sehri-uyeligini-kazandi-40026094>, Erişim Tarihi: 01.04.2021
- Kalabalık, H. (2005). *Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku Teori- Uygulama.* Ankara: Seçkin
- Karaca, S. (2017). *Türkiye’de Mültecilerin Entegrasyonu: İhtimaller ve Mevcut Kapasite, İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi, IGAM.*
- Karakılıçık, Y. (2016). *Yerel Yönetimler.* Ankara: Seçkin.
- Karakuş, P. (2014). *Farklı Kimlik Gruplarında Yer Kimliği, Yerin Anlamları ve Kültürlenme Süreçleri. Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir*
- Kaya E.,(2005). “Türkiye’de Yeni Bir Dönem: Yerel Yönetimler Reformu” <http://erolkaya.com/>.
- Keleş, R., (2012). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Kesgin S., (2015). “Türk Kamu Yönetiminde Göç Algısı ve Politikaları”. *Disiplinlerarası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu (29-30 Mayıs 2015)*, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul.

- Koçak Y., (2008), Karşılaştırmalı Yerel Yönetimler, Ankara: Orion Kitabevi
- Koçak, O. ve Gündüz D.R. (2016). Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(12), 66-91.
- Kuhlmann, S., ve Wayenberg, E. (2016). Institutional impact assessment in multi-level systems: conceptualizing decentralization effects from a comparative perspective. *International Review of Administrative Sciences*, 233-254.
- Ökmen, M., Parlak, B., (2010). Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler İlkeler Yaklaşımlar ve Mevzuatlar, Alfa Akademi, 2. Basım, Bursa.
- Özer M., A., ve Akçakaya, M., (2015), Yerel Yönetimler, Mali Boyut, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Öztürk, S., Örgen, N. ve Çelebi, Ö. C., (2018). Gaziantep İlinin Göç Konusunda Mevcut Durum Analizi Yapılması ve Strateji Belgesinin Hazırlanması Projesi, Gazikent Üniversitesi ve İpekyolu Kalkınma Ajansı.
- Öztürk, T. (2017). Suriyeli Mültecilerin Psikososyal Sorunları. İçinde, İnsan Hakları Perspektifinden Mültecilik (85-95), UMHD Yayını.,
- Özüpek M., N., (2013). Belediyelerde Halkla İlişkiler, Konya, Eğitim Yayınevi.
- Parlak B., Ökmen M., (2010). Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler: İlkeler, Yaklaşımlar ve Mevzuat, 2. Baskı, Bursa, Alfa Aktüel Yayınları.
- Pustu Y., (2005). “Yerel Yönetimler ve Demokrasi”, Sayıştay Dergisi, Sayı 57, Nisan-Haziran 2005, s. 121- 134.
- Rudiger, A. ve Spencer, S. (2003). Social integration of migrants and ethnic minorities: Policies to combat discrimination. Conference on the Economic and Social Aspects of Immigration Organized by the European Commission and OECD.
- Saggar, S., Somerville, W., Ford, R. ve Sobolewska, M. (2012). The impacts of migration on social cohesion and integration: Final report: Migration Advisory Committee.
- Saygın, S. ve Hasta D. (2018). Göç, Kültürleşme ve Uyum, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi, 10(3), 302-323.
- Şen, S. (2004): Ortadoğu’da İdeolojik Bunalım: Suriye Baas Partisi ve İdeolojisi, İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Şenışık P., (2016). “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi: Erken Cumhuriyet Döneminde Modern Devlet Pratikleri ve Dönüşen Kimlikler”.Studies of The Ottoman Domain, 6(10): 83-119.
- T.C. Resmi Gazete, 10898, 05 Ocak 1961.
- Toplu R., (2014). TOHAV Göç Analiz Raporu 2014. Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı.

- Toprak Z.,(2013), Türkiye,,nin İdari Yapılanmasında Yerel Yönetimler ve Felsefesi, ODTÜ ve TUIÇ Düzenlemesi, Yerel Yönetimler Sempozyumu: Güncel Sorunlar Işığında Türkiye’de Yerel Yönetimler, Ankara: Yenimahalle Belediyesi
- Tunç, A.Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63). Ulusoy A., ve Akdemir T., (2005). Mahalli İdareler Teori-Uygulama-Maliye, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ulusoy, A., ve Akdemir, T. (2009). Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik: Türkiye ve OECD Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 259-287.
- Wolman, H. (2008). Comparing local government systems across countries: conceptual and methodological challenges to building a field of comparative local government studies. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 87- 103
- Yazıcıoğlu, R., (1995). Bu Sistem Değişmeli, Birey Yayıncılık, Erzurum.